

Koduloolane

Märjamaa valla ja selle lähikonna lõõtspillimängijatest 3. Lk 18

Jalkafest lööb osalejate arvu rekordi

Lk 24

Juuru vallavanemaks valiti Aare Heinvee Lk 5

Lk 12-13

Erki Tammenurm maailmarännakutelt tagasi kodumaal

Kodilas algab hommik „kikerikii” saatel Lk 10-11

OÜ KÜLMALINE

SÕIDUKITE
kliimaseadmete
kontroll ja
täitmine.
Lepi aeg kokku!

Tallinna mnt. 50, Rapla
www.kulmaline.ee
Tel 533 01 720

RAPLAMAA Sõnumid

KOLMAPÄEV, 2. august 2017 Nr. 31 (2989)

Sõltumatu nädalaleht | www.sonumid.ee | Hind 1.98 €

JÄRVE
KESKUS

K-P

KABUUM

2.-6. AUGUST

Superpakkumised!

KABUUMI LAADAPÄEVAD
K-P

TOIDUPÄEV
R

LASTEPÄEV
L

MEE- JA MESINIKEPÄEV
P

Juhtkiri

Valimismaastik hakkab pikkamööda ilmet võtma

Valimised on tõesti jälle uksees. Kõik märgid näitavad, et seekord saavad need olema erakordselt huvitavad ja, pole kahtlustki, lähevad ka ajalukku. Kas või ainult sellepärast, et see on esimene kord, kui valitakse uute suurte valdade (või linnvaldade või valdlinnade – vahet pole) esinduskogusid, kes peavad hakkama korraldama Eesti elu uutes oludes.

Lihtne ei saa see olema. Valimine nimelt. Nagu Eesti elu korraldaminegi tingimustes, kus pole väga täpselt teada, kes mida peab tegema, kui palju ja kuidas selleks raha saab ja kes mille eest vastutab, kui üldse vastutab. Valimine, nagu öeldud, ei ole kergem, kui nimekirjades, mis sulle otsustamiseks ette pannakse, on hulk täiesti võõraid nimesid, sest uue vala piiresi pole veel suutnud enda jaoks selgeks mõelda, nende piiride vahel elavatest inimestest rääkimata. Pole ju aega antud tuttavaks saada.

Aga valida tuleb ja valik peab õige olema! Sest olgu kuidas oli enne või mismoodi saab olema tulevikus, kuid nende valimiste järel volikogudesse valitutel lasub suur eesmine vastutus. Sellest, kuidas nad oskavad ja tahavad kohalikku võimu häälestada, sõltub pikka aega, millise tooniga see võim meid kõnetama hakkab. Sõltuvalt sellest, keda me valime, võib toon olla kas ebakindel, ebausaldatav, omakasupüüdlilik või hoolitsev, usaldust äratav,

kanda endas kindlat käeulatust meile, kes me võimust sõltuma jääme.

Huvitav, kas kogu seda vastutuse raskust hoomavad ka need inimesed, kes praegu nimekirjadesse koonduvad, et lennata paljulubavalt säravate võimu virvatulede poole? Pole kahtlustki, et kandideerijate hulgas on ka tõeliselt vastutustundlikke inimesi, kes tahavad ja siiralt usuvad, et suudavad maailma parandada. Aga samasuguse tõenäosusega on teistsuguseid, kes loodavad võimu enda või oma lähikonna hüvanguks kasutada. Elu on näidanud, et selliseid sihituid (või varjatud sihiga) sebijaid polegi nii väga vähe, kui ehk loota sooviksime.

Viimaste päevade sõnumitest olgu näiteks toodud kas või Savisaar, kelle poolt kokku kutsutud valimisliit üritab kummalist taktikat kasutades hukutada tema enda asutatud erakonda. Sellistest „savisaartest“ on märku ka meie enda valimismaastikul, neid hakkab tulema nagu seeni pärast vihma. Ole ainult mees ja katsu selgeks teha, milline neist on rohkem, milline vähem ussitanud ja kas usikohta annaks veel kuidagi välja opereerida.

Aga valik, auväärne kodanik, on sinu! Sina otsustad. Vastutad muidugi ka. Sedagi ei tohi unustada. Nii valima minnes kui ka valimata jättes. Ikka ainult sina vastutad...

Ajaleht 25 aastat tagasi

Raplas taastati kiriku nimepäev

Nädalaring 30. juulil 1992: „Rapla Maarja-Magdaleena kiriku nimepäev on 22. juuli – Maarja-Magdaleena päev. Viimati tähistati seda 1962. aastal kirikuõpetaja Evald Saagi ajal. Nüüd, kolmkümmend aastat hiljem, astus lumivalge peaga professor doktor Evald Saag koos noore kolleegi Mihkel Kukega taas oma kunagise koguduse ette. Oma jutluse pühendas ta Magdalast pärit naisele nimega Maarja, kes tegi elus järsu pöörde, sai jagu senistest pahedest. „Kui meil on mure oma oleviku ja tuleviku pärast, kui muretseme, kuidas saada lahti neist kurjadest vaimudest, kes meid ühel või teisel viisil kiusavad, on kohane meenutada seda naist Magdalast,“ lausus ta.

E. Saag õnnistas 1490. aastast pärineva krutsifiksi,

mis asus vanas Rapla kirikus ja oli ligi sajandi kabelis sisse pakitud. Restaureerituna on ta nüüd kiriku seinal altari kõrval.“

Peenramaa ei pakkunud huvi

Nädalaring 13. augustil 1992: „Välja talus Maidlas olid külas rootslased – tsentristliku partei noorte toetajaskonna esindajad. Külaliste hulgas oli talunikke, seepärast tahtsid nad näha perspektiivikat Eesti talu, kus töötavad noored inimesed.

Välja perenaist-peremeest Piret ja Andrus Väljaots tutvustasid oma majapidamist ja vastasid külaliste küsimustele. Lõpuni arusaamatuks jäid välismaalastele meie omandisuhted, naljakas paistis neile meie talutehnika, üldse ei tundnud nad huvi perenaise peenramaa vastu (ilmselt ei ole neil vaja aiamaalappe harida).“

Südamelt ära

Tarbimishullus on muutunud rõhuvaks

Katri Reinsalu

Lõpetasin just oma elamises suuremat sorti puhastuse. Kevadpuhastuseks seda läheneva sügise valguses vist kutsuda ei saa. Aga prügikasti, jäätmejaama ja äraandmiseks sorteeritud kilekottide arv oli tõesti muljetavaldav.

Õhtul heitsin voodisse ja tundsin end kordades paremini kui enne selle ajamihuka ülesande ettevõtmist. Kuidagi kergem oli hingata, kui asju mu ümber vähemaks jäi. Olen oma kodu niimoodi sisustanud, et seal just kuigi palju panipaiku ei ole. Seda täiesti teadlikult, sest olen alati arvanud, et rohkelt hoiustamisruumi toob endaga kaasa rohkelt hoiustamist vajavaid asju. Kuidagi võluvael täituvad kõik tühjad kapid ja riulid millegagi.

Vähe panipaiku on suurepärane viis enda ohjeldamiseks. Kui sul ei ole asju kuhugi panna, siis ei vea sa neid ka nii palju koju. Ma olen rohkem kordi, kui kokku lugeda jaksan, seisnud poes ja imetlenud mõnd vaasi või kaussi ning mõtelnud siis omaette, et selle jaoks lihtsalt

ei ole kohta minu tikutopsi-suuruses köögis. Ja nii nad minust poodi jäänud on. Mul on hästi hea meel, et need tassid-küünalajalad-linikud minust maha jäävad, sest pärast esimese vaimustuse hajumist veedavad nad oma ülejäänud eluea enamasti lihtsalt kasutult kapinurgas seistes.

Eriti just viimasel ajal on kõik asjad mind kuidagi teravalt rõhuma hakanud. Kuulan uudistest, kuidas rõõmsal toonil räägitakse tootmise kasvust tööstuses. Muidugi, majanduse seisukohast ongi see hea, sest tootmine annab ju inimestele tööd. Paratamatult jääb aga kummitama mõte, et see tootmine tähendab ju ka suuremat tarbimist.

Meil on igapäevaseks elamiseks tegelikult võrdlemisi vähe vaja. Ma arvan, et peaaegu igaüks võib oma kodus ringi vaadates leida üsna kiiresti asju, mida ta reaalselt ei kasuta. Aga kuidagi on enamikul arusaam, et tarbima peab. Kui kellelgi on mõni olulisem tähtpäev, tuleb ju talle ikka mingi asi kinkida. Äärmisel juhul võib talle kinkekaardi viia, et ta ise endale mingi meelepärase asja osta saaks. Ladusin põrandale hunniku küünlaid, mille elamisest leidsin. Sain märkimisväärse kuhila. Ma lihtsalt ei jõua neid nii palju põletada, kui neid jõulude ajal juurde kingitakse. Aga midagi ju ometi kinkima peab.

Märkamatult ongi kapid

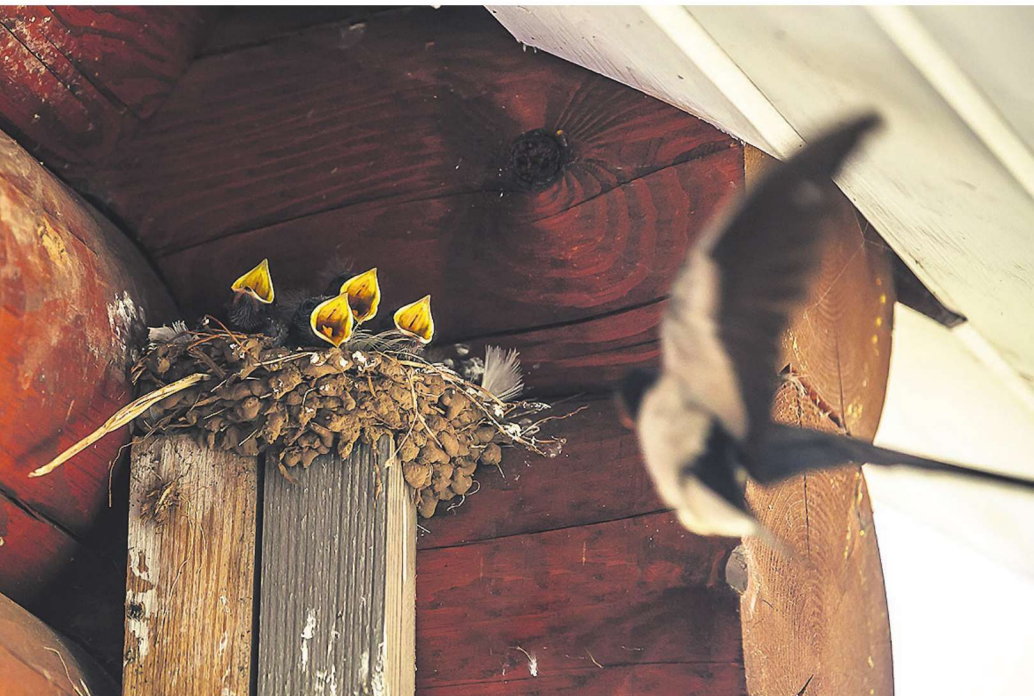
pungil kõikvõimalikest asjadest. Emotsioonistatud ja punnitatud kingitused. Kõige selle tootmiseks on aga jälle veidike meie maavarasid kasutatud, õhku saastatud ja vett reostatud. Eriti kurb on olukord siis, kui kõne all olevad asjad pikka aega kasutult kapis vedelevad ja siis lõpuks ikka otsapidi keldrisse või prügikasti rändavad. Kõik selle tootmiseks, pakendamiseks, transportimiseks ja müümiseks kulutatud energia ja materjalid on justkui raisatud.

Tunnen, kuidas iga mööduva hetkega tahan aina vähem tarbida. Ma ei taha oma kappi riideid, mida ma kannan harva või üldse mitte kunagi ei kannan. Ma ei taha oma külmikusse toitu, mis enne söömist pahaks jõuab minna ja prügikasti rändab. Ma ei taha riulitele iluasju, mis mulle midagi ei tähenda ja seal ainult tolmu koguvad. Ma ei taha sahtlisse asju, mida vaadates mõtlen: „Aga äkki läheb seda kunagi vaja.“ 99-protsendilise tõenäosusega ei lähe.

Naljatan omaette, et minust on minimalist saamas. Võin vabalt tunnistada, et arenguruumi on veel küllaga. Paljuski on see planeerimise küsimus. Suures osas loomulikult ka harjumuste muutmine. Eks ole nüüd paista, kas mul õnnestub sahtlite ja kappide märkamatu täitumist vältida.

Foto ja tekst: SIIM SOLMAN

Päevapilt

Käimas on suve teine pool. Nüüd tuleb kiiresti iga noka vahele vedada rohkesti toitu, et sügiseks saaks ikka tittedest iseseisvad lendurid.

Küsitlus

Kas vaatate ise või teate kedagi, kes vaatab telekat vabalevi kaudu?

Piret, pangatöötaja: Ei tea. Endal on pakett olemas. Enne oli Starman, nüüd Telia.

Eha, pensionär: Ise ei vaata. Tegin endale juba ammu tasulise paketi.

Taavi, treener: Ei tea. Mõtlesin just, et ei tea, kes need inimesed on, kes siiani vabalevi kaudu vaatavad. Võib-olla need, kes linnast väljas elavad.

Aarne, pensionär: Endal on tasuline operaator olemas ja kõik korraldatud.

Ermo, puidutöölaine: Mina vaatasin. Lähengi just Teliasse paketti vormistama. Uurin, mida nad seal pakuvad.

Raimo, projektijuht: Ma ei vaata üldse telekat ja paketti ka ei ole. Mind see ei puuduta.

Küsis Katri Reinsalu
Pildistas Siim Solman

Rapla kihelkonna auhinna pälvis Tõnis Blank

Siim Jõgis

Alates 1998. aastast on Rapla kihelkonnapäevade ajal välja antud autasu, mis on skulptor Tauno Kangro loodud 40 sentimeetri kõrgune Rapla kihelkonna nime- ja kaitsepühaku Maarja-Magdaleena pronkskuju. Tänavu pälvis selle Rapla maa- vanem Tõnis Blank.

EELK Rapla Maarja-Magdaleena koguduse õpetaja Mihkel Kukk ütles, et Tõnis Blank on oma tegevusega kahel ametiperioodil näidanud üles tõsist huvi kiriku ja riigi, kiriku ja omavalitsuste ning laiemalt kiriku ja ühiskonna vahelise koostöö edendamise vastu meie maakonnas. „Pean ennekõike silmas aktiivset osalust iga-aastase Rapla maa- valitsuse, maakonna omavalitsuste ja koguduste vahelise nõupäeva läbiviimisel ning

Seekord sai Rapla kiriku ja koguduse nimel kihelkonna auhinna maavanem Tõnis Blank.

Foto: ARVO KULDKEPP

Rapla kirikumuusika festivali korraldamisel.

Mistahes suurematel kiri-

ku ja koguduste üritustel on maavanem võimalusel alati kohal olnud ja oma asjalike

sõnavõttudega pälvinud rahva suure lugupidamise. Tänu Tõnis Blangi isiklikule initsiatiivile otsustas Eesti Kirikute Nõukogu eelmise aasta jõuluõhtu jumalateenistuse teleülekande korraldada just Rapla kirikust, vaatamata sellele, et varem on see juba kahel korral (1996 ja 2007) siit toimunud,” põhjendas Kukkk langetatud otsust.

Ettepanekuid auhinna osas saavad teha nii kogudus kui ka kihelkonna territooriumile jäävad omavalitsused. Koguduse ettepanek oli anda tänavune kihelkonna auhind Rapla viimasele maavanemale Tõnis Blangile, mille Rapla ja Kehtna vald kiitsid heaks ning oma ettepanekuid ei esitanud. Raikküla ja Järvakandi vald üleskutsele ei reageerinud.

Tõnis Blank ütles, et ta oli seda auhinda vastu võttes veidi ehmatanud ja kohmetu. „Ameti tõttu olen harjunud teistele tunnustust jagama. Ja nüüd äkki – olla ise tunnustatute seas, olla selles auväärses reas seniste Maarja-Magdaleena kuju saajatega, keda kõiki ma tunnen, kelle kõikidega olen suhelnud või

kokku puutunud... Võtab kohmetuks,” ütles Blank. Talis, et on kogu aeg teinud oma igapäevast tööd ja osalenud erinevates projektides, mida on vajalikuks pidanud, ning panustanud seeläbi ühiskonna arengusse.

„Kuid pean olema tänulik ka kõigile oma kaasteeliste, ilma kelle abi ja toeta poleks need seemned ehk sellist vilja kandnud. Meie kandi mees Uku Masing on kirjutanud, et elada tuleb elusamat elu. Seda ma olen püüdnud kogu aeg teha,” sõnas maavanem.

Mihkel Kukkk rääkis, et selle aasta Rapla kihelkonnapäevade tähistamine on pisut teistsugune kui viimastel aastatel. Koguduse soov on olnud sarnaselt Juuru kihelkonnapäevadega siduda see lisaks kirikule ja kalmistule ka ühe valla- ja/või külapäevaga, mis on seni päris hästi õnnestunud.

„Kuna sellel aastal läks teatepulk üle Järvakandi vallale, ei soovinud nad oma traditsioonilisi vallapäevi juulisse tuua, mistõttu 11.-13. augustini toimuvad Järvakandi valla päevad on ka osa

Rapla kihelkonnapäevadest. Loodame, et edaspidi saame kihelkonnapäevad tuua taas samale nädalavahetusele, mis jääb kõige lähemale Maarja-Magdaleena päevale ehk 22. juulile,” sõnas Kukkk.

See, kuidas edaspidi koguduste ja omavalitsuste koostöö kulgema hakkab, sõltub suurel määral haldusterritoriaalse reformiga kujunevast uuest olukorrast ja ennekõike valdade huvist. Kihelkonnad jäävad oma senisel kujul alles ja ka kogudused oma senistes piirides tegutsema. Kukkk rääkis, et seal, kus on tegemist ajalooliste riigikirikutega nagu Soomes ja Skandinaavias, mõjutab omavalitsuste reform koguduste elu ja tegevust palju rohkem kui Eestis.

Oluline on tema sõnul mainida ka seda, et selle aasta kihelkonnapäeva jumalateenistuse järel 23. juulil sõlmisid (õieti uuendasid) Rapla vald ja kogudus juba 2004. aastal esmakordselt allkirjastatud koostööleppe. „See annab igatahes lootust seni asjaliku ja meeldiva koostöö jätkumiseks,” ütles Kukkk.

Erametsakeskuse peakontor kolib Raplasse

Katri Reinsalu

Eelmisel nädalal andis keskkonnaminister teada, et hiljemalt järgmise aasta lõpuks kolitakse SA Erametsakeskus Tallinnas asuv peakontor Raplasse. SA Erametsakeskus on riigi asutatud sihtasutus, mille ülesanne on metsaomanike kompetentsi tõstmine ning erametsanduse edendamine.

Eelmisel nädalal allkirjastas keskkonnaminister Siim Kiisler vastava käskkirja, kuid otsus sündis 20. jaanuaril toimunud väljasõiduseminari valguses. Seal seati eesmärgiks viia perioodil 2017-2019 pealinnast välja 1000 avaliku sektori töökohta.

„Töökohtade pealinnast väljaviimise eesmärk on regionaalsete erisuste vähendamine pealinna ja maakonna keskuste vahel, riigipalgaliste konkurentsivõimelise töötasuga töökohtade kättesaadavuse parandamine väljaspool pealinna ning asutuste tegevuse optimeerimine,” on kirjas

keskkonnaministeeriumi pressiteates.

„Riigi tasakaalustatud arengu seisukohast on oluline, et töökohad ei koonduks vaid Tallinna. Sestap on plaanis järgmise aasta lõpuks Raplasse kolida Tallinnas asuv Erametsakeskuse peakontor,” ütleb keskkonnaminister Siim Kiisler.

SA Erametsakeskus peakontori Raplasse kolimine puudutab 25 töökohta. Erametsakeskuse juhatuse liikme Jaanus Auna sõnul praegu Raplamaalt tööle sõitjaid ei ole. Ta lisab, et uue asukoha otsimisel kaaluti võimalustena ka Rakveret ja Pärnut. „Nimetatud linnadest olid Raplas parimad valikuvõimalused kontori suhtes, mis oleks hea ligipääsuga nii klientidele kui ka töötajatele,” ütleb Aun.

Täna ei ole veel selge, mis aadressile täpsemalt peakontor Raplas tuuakse. „Raplas oleme pidanud kontoripindade osas eelläbirääkimisi. Lõplikke valikuid saab teha nüüd, mil tehtud ametlik otsus asukoha muudatuse kohta,” räägib Aun.

Kohila Metsaseltsi juhatuse liikme Heiki Hepneri arvates on tegemist väga rõõmustava uudisega. Otsust saab vaadata kahel tasandil. Raplamaa jaoks on see kahtlemata positiivne, sest nagu ikka tekib riigiasutuste Tallinnast välja kolimisel konkreetnes

kohas juurde kõrgepalgalisi töökohti.

Samuti tähendab see Raplamaa inimestele natuke mugavamat asjaajamist. Seni sai vajadusel nõu küsida Kohila Metsaseltsilt. Peagi on võimalus seda ka Erametsakeskuse peakontoris teha. Kuna Erametsakeskus menetleb peamiselt toetusi, muudab kolimine selle kohalikele ehk veidikele mugavamaks ja operatiivsemaks. „Kuigi üksjagu nendest tegevustest on internetti kolinud,” nendib Hepner.

Eesti kontekstis vaadatuna on see Hepneri arvates samuti positiivne otsus. Teatavasti on Tallinn põhjapiiri ääres. Raplasse kolimine toob peakontori Pärnule, Paidele ja kasvõi Võrre 50 km lähemale. On ju piisavalt neid, kes pelgavad pealinnas sõitmist liikluse enda ja parkimiskohade vähesuse tõttu. Neile on kindlasti mugavam Raplasse tulla, kus auto saab büroo kõrval jätta ja pärast asjaajamist kohe tagasiteele asuda.

Hepner leiab kokkuvõtvalt, et tegemist on vägagi hea mõttega. Naljatanisi ütleb ta, et eriti oleks teda loomulikult rõõmustanud Erametsakeskuse peakontori Kohilas kolimine. „Mina kui metsaomanik rõõmustan selle üle, et selline asutus Raplasse tuleb. Igal juhul on see positiivne,” ütleb Hepner.

TULE MÜÜJA-KLIENDITEENINDAJAKS

- Töötades täiskoormusega, teenid keskmiselt 800-1000 eurot kuus brutotasu.
- Tänu erinevatele tööülesannetele on iga tööpäev omanäoline ning aeg lendab kiiresti.
- Sul on võimalus kohandada töögraafik oma elurütmiga.
- Me ei oot Sinult müstilisi võimeid ega briljantset ettevalmistust. Me toetame Sinu arengut pakkudes väljaõpet, erinevaid e-koolitusi ning karjääri- võimalust ettevõttes.

Kandideeri hiljemalt **20.08** aadressil www.circle.ee/tuletoole või saada CV personal@circle.ee

Lisainfo Märjamaa teenindusjaama juhatajalt 489 0490 või Urge teenindusjaama juhatajalt 489 0624.

Töö, mis viib edasi!

Kohila päästekomando tuli kolmandaks

27. juulil Pärnumaal Varblas toimunud üritusel Pritsumees 2017 selgitati välja Eesti parim ning kutsemeisterlikum operatiivtöötaja ning võistkond.

Võistkondlikus arvestuses tuli auväärsele kolmandale kohale Kohila komando koosseisus Rando Ojamägi, Sander Kaur ja Andrus Ostrov.

Võistkondlikult kaitses tiitlit Tõrva komando ning parim pritsumees on viiendat aastat järjest Tõrva päästekomando pealik Alor Kasepõld.

Rapla Sõnumid

Politseiteated

Kehtna vald

30. juulil kell 4.34 ajal toimus liiklusõnnetus Tallinna-Rapla-Türi maantee 57. kilomeetril, kus vastava kategooria mootorsõiduki juhtimisõigusega ja alkoholijoobe tunnustega 25-aastane mees kaldus mootorrattaga Kawasaki CX-6R paremale teeserva vastu metallist teepiiret ja sõitis seejärel teelt välja. Möödamineja toimetas mootorratturi Raplamaa haiglas.

Kohila vald

27. juulil teatati politseile, et Kohila vallas asuva talu õuel lõi 32-aastane mees oma endist elukaaslast, kes sai viga.

Politsei- ja piirivalveamet

Päästeteated

Põles korsten

25. juulil kell 19.10 teatati häirekeskusele korstnapõlengust Rapla vallas Raka külas. Teataja sõnul löid korstnast välja leegid ning korstnajaalg oli tulikuum. Päästjad likvideerisid põlengu korstnas ja keelasid kütmise kuni korstnapühkija tulekuni.

Gaasiballoon süttis

27. juulil kell 9.58 sai häirekeskus teate tulekahjust Kehtna vallas Kehtna-Nurme külas. Teataja sõnul oli tööstushoones põlema süttinud gaasiballoon. Päästjate saabudes oli hoone suitsu täis. Suitsusukelduslülisisesen hoonesse ning leidis mõned tulepesad, mis kustutati. Ruumid ventileeriti.

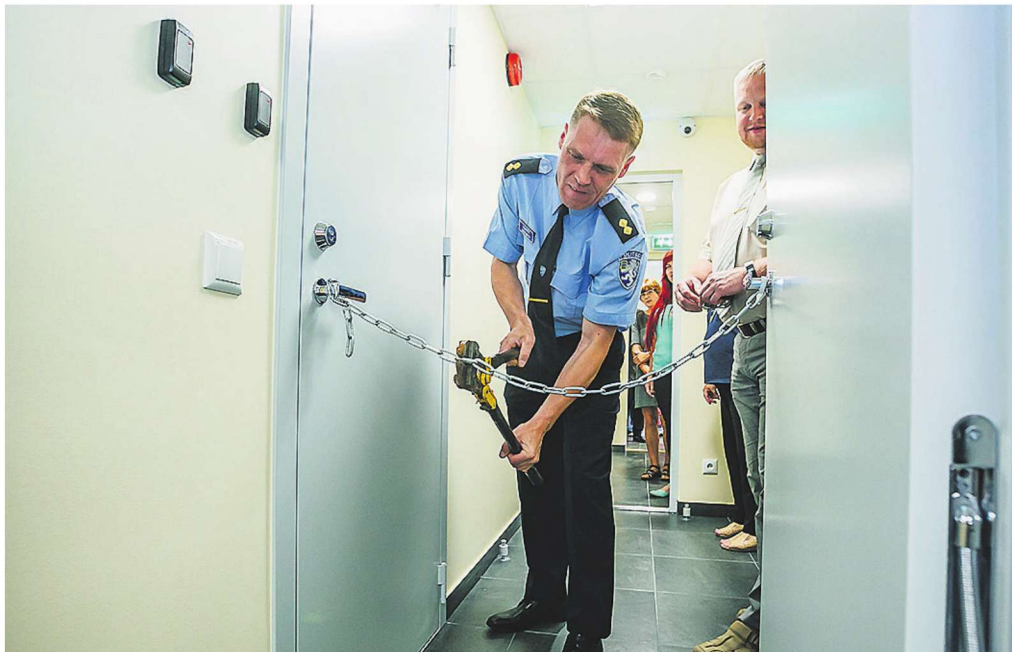
Langevarjur maandus katusele

28. juulil kell 22.16 sai häirekeskus teate, et Rapla vallas Iira külas oli Kuusiku lennuväljal maandunud langevarjur angaari katusele ning ei saa iseseisvalt alla. Langevarjur toodi alla redelauto abiga.

Keelatud lõke

30. juulil kell 22.40 teatati häirekeskusele tuleohutusnõuetele mittevastavast lõkkest Kohila vallas Aespa Tselluloosi tänaval. Päästjad kustutasid lõkke.

Lääne päästekeskus

Renoveerimistöõde lõpetamise järel lõikas lindi asemel keti läbi arestimaja vanem Marek Mäekivi.

Foto: SIIM SOLMAN

Rapla politseijaoskonnas avati renoveeritud arestimaja

Siim Jõgis

Ühe osana suurematest renoveerimistöõdest Rapla politseijaoskonnas sai eelmise nädala lõpuks valmis uuendatud arestimaja. Pidulik avamine oli reedel, 28. juulil. Põhilise uuenduse läbisid arestimaja valvurite tööruumid. Mõningad uuendused viidi sisse ka kinnipeetavate kambrites.

Varem tuli kinnipeetaval valvuri tähelepanu saamiseks lihtsalt ust taguda, nüüd on kambritesse paigaldatud paanikanupp. Seda vajutades jõuab signaal valveruumi pulti ning valvur saab kaamerast kontrollida, kas kinnipeetaval on tõesti abi

vaja. Arvestatud on ka võimalusega, et mõni kurikael hakkab seda võimalust kuritarvitama. Siis on võimalik nupp välja lülitada, aga sel juhul peab valvur tähelepanelikumalt sel kambri pilku peal hoidma.

Uuendati ka ventilatsiooni ning kinnipeetavate jalutamisruumi värskes õhus. Võrreldes varasemaga on see küll pisut väiksem, aga vähemalt paigaldatakse sellele katus, mis tähendab, et väljas saab käia ka vihma- või lumesajuga.

Rapla arestimaja vanem Marek Mäekivi ütles reedel, et päris valmis renoveerimine veel ei ole. Näiteks ei saanud uut ventilatsiooni veel sisse lülitada ning jalutamisruumi kohal ei olnud katust. Mäekivi avaldas lootust, et lähimate päevadega saab need mured lahendatud. Küll aga ei soovinud ta nende puudujääkide tõttu pidulikku avamist edasi lükata, sest kui on sobilik sinna tuua seaduserikkujaid, siis on sobilik uusi ruume ka

külalistele näidata. Renoveeritud ruumid võimaldavad ka seda, et kinnipeetavat ei tooda enam sisse jaoskonna peauksest, vaid nüüd saab ta suunata otse arestimajja ning viia kambri.

Rapla politseijaoskonna juht Janno Ruus ütles avamisel peetud kõnes, et kõige rohkem on tal hea meel töötajate jaoks renoveeritud ruumide üle. Nüüd on arestikambri valvuri jaoks olemas ka oma töötuba. Marek Mäekivi ütles, et kuigi ruumid on ilusad, on jätkuvalt eesmärk, et kambrites oleks võimalikult vähe inimesi. "Elu näitab siiski, et erinevatel põhjustel tuleb neid siia tuua," lisas ta.

Mäekivi sõnul moodustavad suurema osa arestikambri kinnipeetavatest avalikus kohas purjutajad, roolijoodikud ja peretülide põhjustajad. Ühiseks nimetajaks on sealjuures alkohol. Umbes kolm neljandikku arestimajja toodud kinnipeetavatest on Mäekivi sõnul alkoholijoobes.

Reformierakonna esinumbrid Rapla vallas on Toomet, Täpsi ja Pere

Rapla Sõnumid

Reformierakonna Rapla piirkonna juhatus valis Rapla vallavanema kandidaadiks ja nimekirja esinumbriks praeguse vallavanema Kalle Toometi. Esinumbritena kandideerivad Toometi meeskonnas veel valla majanduskomisjoni esimees Ain Täpsi ja hariduskomisjoni esinaine

Ilvi Pere.

Reformierakonna kampaaniasõnum sügisestel valimistel on "Suurem Rapla on tugevam Rapla".

„Koostöös erasektoriga ehitame järgmise nelja aasta jooksul valmis nii vee- ja saunakeskuse kui ka eakate kodu ning käivitame riigigümnaasiumi,“ tutvustas Kalle Toomet Reformierakonna plaane. Erakond lubab ka

luua kogu valda hõlmava ühistranspordikorralduse ja tihendada bussiihendust nii, et igast Rapla valla asustatud punktist saaks soovijad kiiresti ja mugavalt õigeks ajaks tööle nii Raplasse kui ka Tallinnasse.

Erakonna Rapla piirkonna juhatuse liige Ain Täpsi lubas, et täielik valimisnimekiri selgub nädala jooksul.

Juubelikokkutulek Pandivere kõrgustiku mail

Tiit Petersoo, ELKS-i auliige

Eesti Looduskaitse Seltsi 50. kokkutulek toimus ametlikult Porkunis, kuhu saabuti 28. juuli õhtupoolikul. Paemuuseumi laval kõnelesid Porkunist ja Eesti rahvuskivist Maido Urbas (Elva), Vootele Hansen ja geoloog Kalle Suuroja.

Märjamaa ja Rapla osakonna ühisbuss saabus Porkuni klubisse 29. juuli hommikul. Pärast hommikusööki võeti suund Lasila mõisa peale, Karl Ernst von Baeri lapsepõlvkodusse. Baeri mälestused: "Küll aga usun end võivat oletada, et Lasila ümbruskond äratas teatud huvi või tunde loodusesemete vastu." ("Karl Ernst von Baer", koost. T. Ilomets, 1976)

Mingit looduse erilisust seal silma hakata ei saanud, küll aga pakkusid huvi asula südamik ise, kunagine häärber, kus on olnud kool, mälestuskivi Baerile ning park, kuhu istutati 50. kokkutuleku tamm. Tamme istutamisel kasutati labidat, mida on käes hoidnud ka Rootsi kuningas. Mitte küll Karl XII ise, kuid Carl XVI Gustaf ikkagi. Õnnelikumad, kelle hulka kuulus ka siinkirjutanu, said toda labidat korraaks ka oma peos hoida. Nüüd ei raatsi kuu aega käsi pesta!

Lõunatasime Mädaapea mõisas. Tollegi mõisa häärber on teeninud koolina. Iluaed juba ise väärrib selle paiga külastamist. Mõisa häärberis viidi läbi ELKS-i XVIII kongress. Seltsi uueks esimeheks valiti Vootele Hansen, tegev-esimeheks Arvo Veskimets. Kuueteistliikmelisse juhatusse kuulub Kalev Tihkan Märjamaalt ning neljaliikmelisse revisjonikomisjoni Jüri Kõiv Raplast. Uuteks auliikmeteks nimetati seltsi kauaaegne esimees Juhan Telgmaa, klimatoloog Andres

Tarand, rännu- ja metsamees Hendrik Relve ning Eesti looduskaitse sõber Soomest Sauvo Henttonen

Enamik Rapla inimestest õõbis puuetega lastele rajatud koolis-internaadis. Selle kooli-internaadiga tutvus natuke põhjalikumalt Kalju Eilart ja rääkis vaimustusega meilegi, mida ta näinud ning kuulnud. Kõik olla nii, nagu peab. Euroopa rahaga tehtud.

Pühapäeval alustati Väike-Maarjast. Huvi pakkusid kiriku uus tornikiiver ja mälestusmärk 1905. a ning Vabadussõjas langenuile. Järgnes matk 146 m kõrguse Ebavere mäe laele Kalle Suuroja juhendamisel. Aastaid tagasi sai Ebavere mäel mitmele Rapla osakonna uustulnukale just selle mäe lael seltsi liikmepilet kätte antud. Üks neist tõusis sellelgi korral taas Ebaverele ning aitas sinna ka siinkirjutanu.

Suuroja tutvustas kiirkorras Kiltsi mõisa ümbrust ja ajalugu ning juhtis Äntu Valgjärvele.

Kokkutulek lõpetati Pandivere kõrgustiku kõrgeimal, 166 m üle merepinna ulatuval Emumäel. Vaatetorni ümbristavas metsas oli rohkelt küpseid suuri maasikaid. Ja esimese hooga tormasidki inimesed maasikaid korjama. Kõhu täis saanud, käisid kahekümne kaupa tornist Jõgevamaad vaatamas. Varasema kogemuse põhjal teab autor vaadet tornist - üle Pedja luh-tade Laiuse voorele jne.

Lõpetamisel jagati osakondadele mitmesugust kirjandust, ka kohaliku mehe Ülo Niisuke raamatut "Ajad ja inimesed". Google'i põhjal on Niisuke nõukogudeaegne parteitöötaja ja suurte kogemustega põllumees. Ka täna ei ole ta sünniaastale (1935) vaatamata ühiskonnaelu edendamisel seal tagapool, vaid kipub rohkem sinna esimeste ridade kanti. Selline mulje jäi temaga vesteldes. Kongressi lõppedes jäin transpordi osas "tukkuma" ja Niisuke oli lahkelt nõus meid abikaasaga ja Kalev Tihkaniga Mädapealt Porkunisse tooma.

Tamme istutavad peatne esimees Vootele Hansen (paremal), Ülo Niisuke (keskel) ja Eno Mäela (Räpina, seljaga). Vasakul seisab hetkel veel esimees Jaan Riis.

Foto: TIIT PETERSOO

Juuru vallavanemaks valiti Aare Heinvee

Katri Reinsalu

Juuru volikogu valis endale 7. juuli istungil uue esimehe, kuid vallavanema valimine lükati edasi põhjendusega, et läbirääkimised alles käivad. Esmaspäeval leidis aset järjekordne Juuru volikogu erakorraline istung, mille päevakorras oli nii vallavanema kui ka vallavalitsuse valimine.

Vallavanema kandidaadid tuleb volikogule kirjalikult esitada. Volikogu esimees Marina Runno ütles, et enne koosolekut esitati kaks avaldust. Hannes Vald oli esitanud Juuru vallavanema kohale Aare Heinvee ning Tiina Tiitso valla pikaajalise arendus- ja kultuurispetsialisti Aili Normaku. Istungi käigus kedagi täiendavalt ei lisatud.

Mõlemad kandidaadid andsid ülevaate omandatud haridusest ning eelnevast töökogemusest.

Kasulik kogemus

Aare Heinvee CV-s on Rapla linnapeaks ja hiljem vallavanemaks olemine, samuti on ta olnud valitud Riigikogusse. „Ma arvan, et olen vastavalt oma töö- ja elukogemusele nii

Aare Heinvee ärevalt ootamas, millal kõik volikogu liikmed oma otsuse langetanud on.

Foto: SIIM SOLMAN

vastutusrikkaks ülesandeks valmis,“ rääkis Heinvee, miks kandideerib Juuru vallavanema kohale.

Oma lõpliku jah-sõna andis ta päev enne volikogu istungit. Enne seda kohtus ta volikogu ja vallavalitsuse liikmetega.

Tiina Tiitso tundis huvi, kas Heinvee jõuab nii lühikese aja jooksul end Juuru asjadega piisavalt kurssi viia. „Kas see on kõige õigem otsus?“ küsis ta kandidaadilt. Heinvee vastas, et ettepaneku tegi talle volikogu ja selle tagamaid peaksid need inimesed ise avama. Ta

lisas, et tema esmane vastus oli kõhklev ning pigem eitav. Samas teab Heinvee Rapla maakonna ja Rapla ühinemispirkonna probleeme haldusreformi taustal. Ta usub, et saab mingites küsimustes kasulik olla ka laiemalt, mitte ainult sellele piirkonnale. Heinveel on teatavasti kogemus Rapla linna ja valla ühendamisest ning see aitab hoiduda neist asjadest, mis tollal kõige paremini ei läinud.

Heinvee ütles, et tema eesmärk on ühinemisprotsess võimalikult sujuvalt läbi viia.

Ta lisas, et kui Juuru ei ole liitunud ühinemisgrupiga, siis on väga suur oht n-ö rongist maha jääda. „Ma tunnen ennast Juuru vallaga nagu üldse terve maakonnaga suhteliselt kindlalt,“ ütles Heinvee.

Heinvee kandidatuuri esitanud Hannes Vald täiendas omalt poolt, et Heinveel on ülevaade nii ühinemise positiivsest kui ka negatiivsest poolest. Samuti ei pea ta vallavanema rutiinset tööd õppima hakkama, vaid on kohe valmis tegutsema.

Oma inimene

Teine vallavanema kandidaat Aili Normak on sündinud Mahtras ja koolis käinud Juurus. 2003. aastast on ta töötanud Juuru vallavalitsuses, algul haridus- ja kultuurispetsialistina ning seejärel arendus- ja kultuurispetsialistina.

„Olen üsna hästi kursis Juuru valla eluoluga,“ rääkis Normak, kes andis nõusoleku kandideerimiseks, tundes kohustust, vastutust ja ka teatud soovi viia edasi alustatud töid ja tegemisi.

Ta ütles, et olukorras, kuhu Juuru vald haldusreformi käigus on jõudnud, tuleb täna ühinemisprotsess lõpule viia. „Usun, et mul oleks selleks piisavalt kogemusi, kuna ma olen olnud vallavanema asendusliige Raplamaa Omavalitsuste Liidus, piisavalt suhelnud praeguste omavalitsusjuhtidega, osalenud erinevates komisjonides ja toimkondades,“ rääkis ta.

Tiina Tiitso põhjendas oma kandidaadivalikut kirglikult. „Esimene mõte [pärast vallavanema lahkumist – toim] oli, et kõige parem oleks, kui vallavanemana jätkaks meie enda inimene, kes on iga päev asjadega kursis,“ ütles Tiitso. Ta lisas, et tunneks end turvaliselt, kui valda juhiks, viiks edasi ja lõpule Juuru enda inimene. Tiitso sõnul on ta kohalike inimestega rääkides saanud signaali, et ka nemad soovivad valla eesotsas näha omakandi inimest.

„Igal juhul valin ma Aili ja soovitan ka teil väga sügavalt mõelda, kes on meie kõrval kogu aeg olnud,“ oli Tiitso seda meelt, et selleks kaheks kuuks, mis valimiseni jäänud, võiks vallavanema leida oma rahva hulgast.

Urmas Tammemäe küsis Normakult, kas tema jaoks on vahet, kas Juuru liidetakse Rapla või Kohilaga. Normak vastas, et kindlasti on vahe ning läbirääkimiste käigus tuleb jõuda selgusele, mis antud olukorras on võimalik teha. Volikogu esimehe Marina Runno sõnul oleks kahju, kui Normaku teadmistepagasiga inimene ei saaks vallavanemaks valituna jätkata arendusspetsialisti tööd.

Salajane hääletus viidi läbi kiiresti ning seitsme poolthäälega valiti Juuru järgmiseks ja ilmselt ka viimaseks vallavanemaks Aare Heinvee. „Luban, et tänasest päevast on Juuru vald minu elus esimesel järjekohal,“ ütles vastne vallavanem volikogu tänades. „Taandan teised asjad, nagu mul on tavaks olnud, Juuru valla nimel.“

Veel oli päevakavas vallavalitsuse liikmete valimine. Tehti ettepanek eelmise koosseisu liikmete jätkamiseks, mis ka kinnitati. Vallavalitsusse kuuluvad seega valla arendus- ja kultuurispetsialist Aili Normak, keskkonna- ja maaspetsialist Vallo Leinberg ning pearaamatupidaja Agle Romulus. Neile lisandus uue vallavanemana Aare Heinvee.

Kas kaduv Lelle-Pärnu rongiliiklus asendub bussidega?

Katri Reinsalu

2019. aasta 1. jaanuarist lõpeb reisijatevedu Lelle-Pärnu raudteel selle kehva tehnilise seisukorra tõttu. Eelmisel nädalal kohtusid Pärnumaa Omavalitsuste Liidu (POL) ning Pärnumaa Ühistranspordikeskuse esindajad arutamaks rongiliikluse asendamist bussidega.

„Saime tänaselt kohtumiselt kindluse, et pärast reisijateveo lõppemist Lelle-Pärnu raudteel alates 1. jaanuarist 2019 lahendatakse elanikkonna transpordivajadus bussitranspordiga,“ vahendab Pärnumaa Omavalitsuste Liidu koduleht POL-i juhatuse esimehe Lauri Luuri sõnu. Lähiajal plaanitakse kaasata ka kohalikud omavalitsused, sealhulgas Kehtna vald, transpordivajaduste kaardistamiseks.

Raplamaa Omavalitsuste Liidu tegevdirektor Silvi Ojamuru ütles, et teema tuleb homsel juhatuse koosolekul

arutusele. Ta lisas, et kindlasti ei saa valitsuse otsusega rahul olla. Samuti on tema jaoks ebaloogiline meediast läbi käinud väide, et Rail Baltic hakkab asendama kaduvat rongiliiklust. Lelle, Eidapere ja Koogiste inimeste jaoks see kindlasti nii ei ole. Ka bussidega asendamise osas on Ojamuru kahtlev, sest siiani ei ole veel mitte midagi täpsemat avalikustatud. „Me ei ole absoluutselt ükskõiksed,“ ütles ta kokkuvõtvalt.

Kindlustunde kadumine
Kehtna vallavanem Indrek Kullam ütles, et vallal ei ole täpset statistikat, kui palju inimesi Lelle-Pärnu suunal rongiga liigub. Enamik liigub ilmselt siiski Tallinna poole, kuid suvisel ajal on ka Pärnu-suunaline transport oluline. Kullam tõdes, et täna on rongide väljumisajad sellised, et tööinimesel neist suurt kasu ei ole. Pigem võimaldavad need Pärnus mingeid teenuseid

tarbimas käia ja siis koju tagasi sõita. Täpseks ajaks kohale jõudmine on väheste valikuvõimaluste tõttu keerulisem.

Praegu väljub Lellest esimene rong alles kell 9 hommikul ja jõuab Pärnusse paar minutit pärast kümnet. Traditsioonilist kellaaegadel tööl käivale inimesele ei ole seega rong just parim transpordivõimalus. Päevas liigub marsruudil mõlemas suunas kolm rongi.

Kullami sõnul on rongiliikluse Lelle-Pärnu suunal kadumine valla jaoks probleem. Isegi kui see puudutab otseselt väheseid inimesi, on suurem probleem kindlustunde kadumine. Kui ka rongi pidevalt ei kasutata, vähendab see kohalike elanike kindlustunnet, kui vajaduse tekkimisel ei ole võimalik Pärnu või Tallinna suunas liikuda. Eidapere inimesed tuleb näiteks bussiga Lelle raudteejaama transportida, et nad sealt Tallinna rongile

saaksid. Kullami sõnul ongi valitsuse otsus kõige suurem löök just Eidapere piirkonna kindlustundele.

Kullam lisas, et veel ei ole Pärnumaa Omavalitsuste Liit ega Pärnumaa Ühistranspordikeskus Kehtna vallaga selles küsimuses nõu pidanud. Vallavanem mõistab, et Pärnu soovib raudtee asemel lennujaama investeerida ning ilmselt on see Pärnu linna jaoks ka tulusam ettevõtmine. Pigem küsib ta lootusrikkalt, kas valitsuse otsus on ikka kindel. Majandus- ja kommunikatsiooniministeerium ei ole selles osas vallaga suhelnud ja kogu info, mis vallavalitsusel on, pärineb ajakirjandusest.

„Nii on paljude asjadega. Pannakse fakti ette. Kuidas see elu peaks edaspidi välja nägema, ei huvita kedagi,“ ütles Kullam. Vallavanem mõtiskleb, et ehk aitaks raudteed elus hoida, kui sellel liinil ka kaupa veetaks. Lõpp-peatus asub Pärnus aga võrdlemisi

ebamugavas paigas, mis selle idee välistab.

Rail Baltic pole väljapääs

Praeguse rongiliikluse alternatiivina on räägitud 2025. aastal valmivast Rail Balticust. Kullam ei ole selle suhtes just kuigi optimistlik. „Laskmata karu jagamine,“ ütles ta, sest tänase seisuga pole teada, kas kohalikud peatused sellele trassile üldse tulevad. Järvakanti on taotletud peatust, nentis Kullam, kuid ka Järvakandi ja Eidapere vahe on 8 km ja see eeldaks taas inimeste bussiga ettevedu. Rail Balticuga praeguse rongiliikluse kaotamise põhjendamine pole Kehtna vallavanema arvates aktsepteeritav.

Praegu Raplast ega Kehtnast bussid Pärnu suunas ei liigu. Eidapere inimesel on võimalik bussiga Vändrasse sõita ja sealt ümberistumisega edasi Pärnusse. Ilmselt on see

rongiliiklusest ebamugavam. Samas ei ole veel räägitud, milline võiks lubatud tulevane bussiliiklus välja näha ja see teeb inimesed nõutuks.

POL-i poolt alternatiivina välja pakutud bussid toovad Kullami sõnul endaga kaasa ka murekohti. Näiteks võrreldes rongiga on jalgratast bussi peale märksa keerulisem kui mitte võimatu paigutada. „See on rongi väga suur eelis,“ ütles vallavanem. Samuti tuleb arvestada, et bussid kipuvad vahemaad aeglasemalt läbima, sest peatutakse rohkem, et enam inimesi peale võtta.

Samas on bussid paindlikumad ning see annaks võimaluse üle vaadata väljumisajad ja need inimeste vajaduste järgi sobivamaks muuta.

Lisaküsimustele planeeritava bussiliikluse kohta ei jõudnud Pärnumaa Omavalitsuste Liit enne lehe trükki minekut vastata. Avaldame vastused esimesel võimalusel.

RAHVUSVAHELINE PUITSKULPTUURIDE SÜMPOOSION XXI VARBOLA PUU 2017

8.AUGUST- 13. AUGUST 2017

VARBOLA LINNUS, MÄRJAMAA VALD, RAPLAMAA

Teisipäev, 8. august - laupäev, 12. august

- PUUSKULPTUURIDE VALMISTAMINE VIIEL JÄRJESTIKUSEL PÄEVAL VARBOLA LINNUSE SISEHOOVIS -

Teisipäeval, 8. augustil

18.00 - VARBOLA PUU 2017 AMETLIK AVAMINE -

Laupäeval, 12. augustil

10:00 - 22:00 - KOGU PERE METSAPÄEV - RUUNAWERE POSTIMÕISAS

www.ruunawere.ee - Pajaka küla, Märjamaa vald, Raplamaa

- ESKKURSIOONID - MATKAD - ÕPITOAD - - PARIMATE METSAMAJANDAJATE AUTASUSTAMINE -
- TOOTESITLUSED - LASTEPROGRAMM - MEELELAHUTUS - **BIRGIT SARRAP JA ANSAMBEL SPIDO**

Kogu pere metsapäeva pilet eelmüügist 5€, lastele tasuta

Korraldajad: MTÜ Eesti Erametsaliit, SA Erametsakeskus ja Vardi Erametsaselts

Lisainfo ja registreerimine www.erametsaliit.ee

12:00 - 19:00 - KÄSITÖÖTURG LINNUSE SISEHOOVIS-

14:00 - 16:00 - PUUSKULPTUURIDE AJA PEALE SAAGIMISE VÕISTLUS LINNUSEL -
VÕISTLUSTÖÖD LÄHEVAD KOHESELT OKSJONILE!

Pühapäeval, 13. augustil

11.00 - 12.30 - PUUSKULPTUURIDE AJA PEALE SAAGIMISE VÕISTLUS -

12.00 - 19.00 - KÄSITÖÖTURG LINNUSE SISEHOOVIS -

13.00 - VARBOLA PUU 2017 AMETLIK LÕPETAMINE -

ALATES 14.00 - MUUSIKAKOLLEKTIIVIDE ESINEMISED -

- BIRGIT SARRAP TRIO JA ELIOT NESS -

ESINEMISTE VAHEPEAL VARBOLA PUU 2017 RAAMES VALMINUD SKULPTUURIDE OKSJON

Mugavamaks olemiseks kaasa võtta istematt vmt. - kohapeal puuduvad istepingid!

Käsitöö müüjatel vajalik eelregistreerimine!

Korraldajatel on õigus vajadusel programmi muuta!

INFO: MÄRT LINNAMÄGI TEL: +372 5556 0125 MART.LINNAMAGI@ERAMETSALIIT.EE

WWW.VARBOLAPUU.COM FACEBOOK: FACEBOOK.COM/VARBOLAPUU

NORWOOD

RMK

RAPLAMAA Sõnumid

Eco oil OÜ

Järve Electric OÜ

coop

Nordic Hotel Forum
At the heart of things

RAINRÜA FARMER

FLEXOIL

Tumison

RAPLA

JATS

Unitedloggers

RAPLAMAA OMAVALITSUSTE ARENGUFOND

EESTI KULTURKAPITAL

Pajaka Puit

ARBOREST

AS Forax Hainla

STIHL

AUSESTAR

RAUTSI ALU

MÄRJAMAA VALLAVALITSUS

AmEst

WWF

KADARBIKU

Märjamaa
lihatööstus

storaenso

Husqarna

ONIAR

Lemeks Sadamad AS

RAUTSI ALU

wellspa

NORDWOOD

LA COPITA
VEINI-JÄÄLLETUR

KaroMets

minu
PRINT

SAKU LÄTE
joogivesi

ALEMAA JA METS OÜ • ORAVA TALU • NURME VILJATALU • VARDI METSAHOOLDUSE OÜ • FIE KUIDO PAIMLA
RAIN JA KERTU ELFENBEIN • HARRI VIIRISALU • AGU RAADIK • SINDLIVABRIK OÜ • ARVO TIITSU VÄRAVA TALU
VARDI ERAMETSASELTS • SERGEI TUMANOVSKI • CARGO WOOD OÜ

Kartke elavaid, mitte surnuid

Siim Jõgis

Üks raskemaid sündmusi inimese elus on, kui siit ilmast lahkub tema ema. Sel hetkel peatub aeg ja tuleb koguda mõtteid edasi minemiseks. Nagu järgnevast loost selgub, igakord aja mahavõtmiseks võimalust ei avane.

Surnuveedu on teatavasti äri, kuid märkimisväärselt tundlikum kui mõni teine ettevõtlusvaldkond. Lahkunu omastele on lihtne haiget teha, kui ärihuvid ületavad inimlikku suhtumist.

Nii juhtus Sulupere küla elaniku Ants Jõgiga, kelle ema suri Rapla haiglas tänavu 12. juulil. Jõgi soovis koos oma abikaasaga lahkunu eest ise hoolitseda, kuid selle õiguse väljavõitlemiseks tuli tal enne läbi murda ametnike jäigast suhtumisest. "Meie oleme oma vitsad ja valu kätte saanud. Ei taha, et see kellegi teisega juhtuks," ütles Jõgi.

Kas sa surnuid ei karda?

Tema ema viidi Rapla haiglas 11. juulil. Naine suri järgmise päeva ennelõunal kell 11.15. Ants Jõgi läks koos abikaasaga haigla juurde, et surnu vastu võtta ja tema eest hoolitsema asuda. Pesemine, riietamine - kõik selle soovisid nad enda peale võtta. Üllatus oli suur, kui nad kohapeal avastasid, et nii hõlpsalt see ei käigi. Tuli välja, et surnu eest asub hoolitsema hoopis matusebüroo Memoris, kellel on selleks Põhja-Eesti Regionaalhaiglaga (PERH) leping sõlmitud. Haiglas pisteti Ants Jõgile näppu matusebüroo voldik ning paluti seal kirjas oleva numbril helistada. Kõne peale öeldi, et juba sõidab auto Tallinnast surnule järele ning ta viiakse ära.

Jõgile ega tema perekonnale see variant ei sobinud. "Mina ei olnud nendega mingit lepingut sõlminud. Ei saa nii, et üks firma teeb ja meil mingit valikuvabadust ei ole," ütles Jõgi. Enda sõnul püüdis ta veerand tundi järjest matusebüroo ametnikele selgitada, et tal peab olema õigus oma ema surnukeha eest ise hoolitseda, kui ta seda soovib. Emotsionaalselt oli see raske, sest tema ema oli siit ilmast lahkunud kõigest loetud tunnid varem. "Matusebüroo esindajad küsisid, kas ma siis surnuid ei karda. Vastasin, et kartke elavaid, mitte surnuid," ütles Jõgi.

Lõpuks said asjad nii kauge-

Pärast Ants Jõgi ema surma toodi ta Rapla kalmistu kabelisse.

Foto: SIIM SOLMAN

le, et Jõgile ja tema perekonnale ikkagi jäi õigus hakata lahkunut ise matusepäevaks ette valmistama. Aga sellega ei olnud ebameeldivad kogemused veel lõppenud.

Tühisõit

Kui surnukeha haigla keldriruumist välja toodi, oli see pandud musta kile sisse. Jõgi abikaasa sõnul mõjus see šokina. Ta lisas, et inimlik oleks olnud panna see valge lina sisse ja nõnda haiglast välja tuua, aga must kile selleks kindlasti ei sobinud. Samamoodi oli Jõgi abikaasa sõnul üllatav, et surnukeha oli kilekotis alasti. Aga kõige rohkem häiris teda siiski valge lina puudumine. Haigla kiituseks ütles ta nii palju, et ema silmad olid ilusti suletud ja käed rinnale risti pandud. Lõpuks aitas surnukeha ära viia Raivo Erm, kes on Jõgide perekonnatuttav, selles valdkonnas aastaid töötanud ning seetõttu usaldusväärne inimene.

Ants Jõgi ütles, et teda ei häirinud see, et matusebüroo oli kiiresti valmis oma tööd tegema, vaid see, et surnu lähedastel puudus valikuvabadus. "Matusebüroo oleks võinud esmalt helistada ja oma teenust pakkuda. See oleks olnud ilus käitumine. Praegu surusid nad rinnaga

peale ja kui sa tugev ei ole, siis nad sõidavadki sinust üle," sõnas Jõgi. Matusebüroo küsis tema sõnul Raplasse tehtud tühisõidu eest raha, aga selle maksmisest ta keeldus, viidates, et tema ei ole mingit lepingut sõlminud.

"Küsimus ei ole rahas, vaid põhimõttes. Ema surnukeha pesemine ja riietamine oli minu viimane austusavaldus temale," ütles Jõgi. Ta lisas, et algne šokk sellest sündmusest on nüüdseks küll üle läinud, aga ebameeldiv tunne on jäänud.

Maavanem olukorraga kursis

Kuni 1. juulini, enne seda, kui PERH sõlmis lepingu matusebürooga Memoris, vedas Rapla haiglas surnud patsiente ära Raivo Erm. Ka tema sõnul on probleem, et praeguses olukorras puudub lahkunu lähedastel valikuvabadus. Erm ütles, et lisaks Ants Jõgi räägitud loole on vähemalt üks sarnane olukord veel olnud. Tookord omaksed lõpuks leppisid, et surnu Tallinnasse viidi, ning sellest suurt numbrit ei teinud.

Erm selgitas, et sel ajal, kui tema Rapla haiglas surnuveedu korraldas, jättis ta alati pärast inimese surma kahetunnise perioodi, mil lähedased said otsustada, mis

edasi saab. Nad oleksid võinud soovi korral tellida Ermilt teenust, kuid samahästi oleksid võinud pöörduda ükskõik millise teenusepakkuja poole. Kui see kahetunnine periood läbi sai, viis ta surnukeha Rapla surnuaia kabelisse. "Kui matusebürool on lahkunu lähedaste nõusolek olemas, siis lasku käia. Aga ilma selleta ei saa surnut Tallinnasse ära viia," ütles Erm.

Olukorraga on kurssi viidud ka Rapla maavanem Tõnis Blank, kes on ühtlasi Raplamaa Haigla nõukogu liige. Ta ütles, et see ei ole vastuvõetav, kui lahkunu lähedastel ei ole võimalust kaasa rääkida, mis surnuga edasi tehakse. Blank lisas, et augustis kogunevas haigla nõukogus tuleb see teema kindlasti arutlusele.

Rapla haiglast kommenteeris olukorda ülemarst Aili Laasner. Ta ütles, et haiglas on välja töötatud surmast teavitamise, surnu transportimise ja lahangule saatmise juhend. Selle kohaselt on alates 1. juulist 2017 Raplamaa haiglas surnud patsientide transpordi korraldamises haigla koostööpartneriks matusebüroo Memoris. Laasneri sõnul saavad lahkunu lähedased kindlasti tellida teenust ka teistelt matusebüroodelt.

"Omaste teavitamisel edastame neile haigla koostööpartneri (matusebüroo

Memoris – toim.) telefoni numbri ja informatsiooni, et haigla hoiuruumis hoitakse surnukeha kuni kella 11ni," ütles Laasner. Ta lisas, et seejärel toimetab Memoris surnukeha külmkambrisse, mis on asjaolusid arvestades kaalutud otsus. "Palume kõigi tekkivate küsimuste korral võtta nendega ühendust telefonil 16200 ning see võimalus on ööpäev ringi," ütles ta.

Matusebüroo sõnul tasu ei küsitud

Memoris Matusebüroo ja krematooriumi asutaja/partner Tarko Tuisk ütles, et Memoris matusebüroo ja krematoorium ei ole kunagi nn tühisõidu eest tasu võtnud ega küsinud. "Lisaks täpsustame, et kõnealust olukorda ei saa pidada tühisõiduks, kuna Memorisel on kohustus haiglas surnud inimene toimetada väärilt Memoris morgi ja kohaselt hoiustada, kuni omaksed otsustavad, mis nad edasi soovivad teha," ütles Tuisk.

Ta lisas, et juhul, kui omaksed soovivad kasutada teist teenusepakkujat lahkunu ettevalmistamiseks (või teha seda ise) ja lahkunu transport Memoris morgist toimub samal päeval, siis morgi teenuste eest ei lisandu ka morgi tasu. Täpselt sellist praktikat

ka käesoleva loo puhul tema sõnul rakendati.

"Korrastamata lahkunu anti omaste soovil omaste poolt volitatud isikule üle (kohalik matusebüroo, kes enne Rapla haiglat teenindas) mistahes tasu küsimata. Lisaks abistas Memoris töötaja volitatud isikut, laenates viimasele transpordiks kinnise kuppelraami, mis tagab soliidsa ja kõrvalisi isikuid säästva lahkunu transpordi. Seejärel saatis Memoris töötaja kohaliku matuseauto Rapla kalmistu kabelis asuvasse külmkambrisse, abistas kohapeal igati ja transportis ise kuppelraami tagasi Memoris morgi. Tasu selle eest ei võetud, kuna abivalmidus ja heasoovlikkus on Memoris tegevuse DNA-s," kommenteeris Tuisk.

Tema sõnul on süüdistusi keeruline kommenteerida, sest lahkunu lähedastelt käesoleval juhul tasu ei küsitud ning Memoris töötaja abistas volitatud isikut ehk Raivo Ermi igati.

"Saame vaid rõhutada, et Memoris matusebürool ja krematooriumil on lahkunu transport Harjumaal ja Raplamaal tasuta, sõltumata sellest, kas omaksed Memoris teenust kasutavad või mitte. Morgi teenuste eest küsitakse tasu, kui lahkunu üleandmine kolmandale isikule toimub järgmisel päeval," ütles Tuisk.

Ohutu liiklemine on igaühe õigus ja kohustus!

Margus Kaldma,
Rapla politseijaoskonna
patrullitalituse juht

Politseitööga saab mingil määral mõjutada liiklejaid seaduskuulekalt käituma, kuid tegelikkuses sõltub turvaline liiklemine igast liiklejast endast. Selleks ei ole rohkem tarvis kui jätta liigselt riskeerimata, olla teadlik, hooliv ja tähelepanelik ning teadvustada seda, et õnnetused juhtuvad igal pool, päris inimesetega.

Politsei tugineb patrulli- piirkondade ja ülesannete määramisel paljuski liiklusõnnetuste statistikale, mis tekitab jätkuvalt muret. Eesti liikluses on käesoleva aasta 25. juuli seisuga hukkunud 29 inimest. Vigastada saa-

nud inimeste arv on 858. 29 hukkunust 11 ei kasutanud turvavarustust.

Kui rääkida konkreetset Raplamaast, on hukkunud üks inimene ja vigastada saanud 20. Vigastada saanute hulgas on neid, kes on saanud kriimustusi ja põrutusi, aga ka neid, kelle vigastused on olnud sellised, et traagilisest tagajärjest pääsesid nad vaid tänu heale õnnele.

Valdavalt on liiklusõnnetuste põhjuseks tähelepanematus, liigne sõidukiirus ja valed juhtimisvõtted. Kõiki neid saab tegelikult iga juht vältida, paraku seda alati ei tehta. Kindlasti tuleb mõista seda, et sõiduki rooli peab minema puhanuna ning kainenena, kinnitada turvavöö ja nõuda seda ka teistelt sõitjatelt. Juhtides on oluline olla tähelepanelik ümbritseva suhtes, tegeleda vaid juhtimisega ja pidada kinni liiklusreeglitest.

Juhtimise ajal nutiseadmes sõnumite saatmine loob olukorra, kus sõiduk (k.a jalgratas) läbib hulga meetreid nii, et keegi päriselt sõiduki juhtimisele ei keskendu. Just sellised „juhita“ hetked on paljude liiklusõnnetuste põhjuseks.

Tähelepanu, keskendumine ja liiklusreeglitest kinnipidamine laieneb tegelikkuses kõigile, kes liikluses mingil moel osalevad. Kui jalakäija

käib silmad telefoniekraanil ja kõrvaklapid peas, ei ole lootustki, et nähakse ja kuul-dakse läheduses toimuvat ja suudetaks sellele adekvaatselt reageerida.

Kindlasti on oluline hakata juba varakult kodus lastele selgitustööd tegema. Tuleb harjutada neid turvavööd kasutama ja jalgrattaga sõitmisel kiivrit kandma. On oluline teada, et helkurite ja pidurite olemasolu jalgrattal ei ole vajalik politsei jaoks, vaid eelkõige ikka lapse enda turvalisuse pärast. Siis on laps nähtavam ning kaitstum.

Rikkujate selgitused näitavad üksikõikset suhtumist

Liiklusreeglite vastu eksinud annavad politseile oma teo kohta väga erinevaid, usutavaid ja vähemusutavaid selgitusi. Enda käitumisviisi põhjendamiseks on inimesed enamasti välja toonud tähelepanu hajumise, kuna on jäänud muusikat kuulama või kaasreisijatega jutustama, väsimuse ning seetõttu soovi kiiresti koju jõuda, ja ka selle, et arvatakse, et ollakse hom- mikuks kaineks saanud.

Aeg-ajalt leidub ka kummalisi ja kurioosseid põhjendusi. Näiteks on toodud põhjenduseks see, et kogu õhtu joodi sidrunivett ning keegi oli ilmselt sellesse salaja alkoholi

kallanud.

Samuti on põhjendatud telefoni kasutamist ja turvavöö mittekinnitamist sellega, et on olnud lihtsalt kiire. Mõni on tunnistanud, et ei oska põhjendada, miks kiirus on olnud 155 km/h, kuigi tegelikult ei tahetud nii kiiresti sõita.

Liiklusrikkujate põhjendused tunduvad ühelt poolt inimlikud, samas näitavad need ilmekalt, et paljud juhid suhtuvad liiklusreeglitesse ja turvalisusesse üksikõikset. Autojuhtimine on igapäevane rutiinne tegevus, ohutusele tähelepanu ei pöörata või sellele ei mõeldaks. Liiklusreeglite eiramise eest määratavat rahaträhi ei võeta aga tõsiselt, sest pärast trahvi tasumist on kõik jälle korras. Kui politsei võtab karistuseks ära juhtimisõiguse või taotleb kohtult aresti määramist, alles siis meenuvad rikkujale tema pere, haiged vanemad, töökoht, mis eeldab juhtimisõiguse olemasolu. Miks alles siis?

Paljud leiavad, et politsei teeb tööd vales kohas ja pöörab tähelepanu valedele rikkumistele. Samuti ollakse arvamusel, et nende poolt toimepandud rikkumine on vähetähtis. Klišeeks muutunud väljend „püüdke pätte“ ei ole paljude kõnepruugist veel kusagile kadunud.

Kõigile neile, kes politseile

oma rikkumise kohta selgitusi annavad, tahan öelda seda, et vahet ei ole, millise usutava või vähemusutava vabanduse te oma kiiruseületamisele, joobes juhtimisele või mis iganes muule seaduserikkumisele välja mõtlete, sest õnnetuse põhjustamisel ei maksa see midagi. Rikkumine on kas hoolimatu või tahtliku käitumise tagajärg.

Õnneks on palju rohkem neid, kes hoolivad turvalisest keskkonnast, hoolivad teistest inimestest, on kannatlikud ja ei ürita iga hinna eest oma õigust taga ajada. Tänu sellistele inimestele jäävad toimumata paljud plekimõlkimised ja traagilised õnnetused. Väga paljud näitavad oma hoolivust välja sellega, et teavitavad politseid ohtlike manöövride tegevatest juhtidest või sekkuvad muul moel - ei lase purjus tuttavat rooli, manitsevad kiiruseületamise eest, nõuavad turvavarustuse kasutamist jne.

Politsei ei jõua kõiki teateid kontrollida, kuid võin kinnitada, et tänu kaasliiklejatelt saadud kõnedele oleme tabanud mitmeid joobes või muul moel ohtlike juhte. Aitäh teile!

Rapla politsei esindajana on minu tagasihoidlik soov see, et kellegi tee ei katkeks ootamatult ja kõik jõuaksid planeeritud sihtkohta! Turvalist liiklemist!

Suvised ahinad

Ikka juhtub, kui lehte pealiskaudselt lugeda

Rapla kohtumaja kordnik kurdab, et aeg-ajalt seisatab kohtu uksele mõni nõutu näoga inimene, kes sellelt aadressilt poodi otsib. Kohtumaja asukad usuvad, et süüdi on selles Raplamaa Sõnumid – lehe 12. juuli numbris avaldati vanade uudiste rubriigis „Ajaleht 25 aastat tagasi“ pealkirja all „Raplas uus pood“ sõnum sellest, et 9. juulil 1992 avas ukse aktsiaseltsi RAES üheksakümnendatel aastatel hästi populaarseks saanud Karmani äri.

Toimetuse arvab siiski, et viga on rohkem ajalehe pealiskaudses lugemises ja loetu umbkaudselt edasisahistamises. See ongi Karmani Kaubamaja tõelisi fänne segadusse ajanud ja lätete juurde, Sauna tänavale tagasi juhatanud. Eriti suur võib olla nende pettumus, kes pärast 1999. aasta suve, kui Karman vana koolimaja juurde kolis, sellesse rajooni pole sattunud – pole ju seda majagi enam, kus kunagi legendaarne pood asus.

Suhkrumaks ei vähenda laste ülekaalu

Lagle Suurorg,
Tallinna Lastehaigla
pediaater

Laste eluviisi muutmiseks ja ülekaalu vähendamiseks on vajalik individuaalne nõustamine ja tihe koostöö peredega.

Laste tervislik eluviis peab algama imikueast, mis nõuab vanemate õpetamist ja nõustamist ning regulaarset lapse toitumise ja liikumise hindamist. Tulemustest tuleb rääkida vanemaga ja vajadusel koos arutada, milliseid muutusi on vaja teha pere igapäevaelus.

Olen alati rääkinud, et kui on vaja muuta inimeste tervist, tuleb neid õpetada seda muutma. Suhkrumaks on praegu kehtestatud kolmes riigis, kuid laste kaalumuutu-

si selle meetme abil ei ole suudetud tõestada. Maksustamine kui karistus ei toimi. Aastatel 1932-1934 katsetas Eesti juba magusamaksu kehtestamist. Maksustatud olid kompvekid, šokolaad, küpsised, koogid, tordid, marjaekstraktid, keedised ja muud magusad tooted. Rahva tervist see ei mõjutanud.

Küll aga on tõestatud, et maksupoliitikaga saab toetada tervislikku söömist. Põhja-Karjalas näiteks doteeriti juur- ja puuviljade tootmist ja odavamalt müümist. Lisaks tegeleti aktiivselt juhendamise- ga tervishoiusüsteemis. Nii saavutati 25 aastaga 47%-line insulti haigestumise langus ja samaaegselt keskmise kolesteroolisisalduse alanemine elanikkonna hulgas. Pärast projekti lõppemist kadusid ka head näitajad nii täiskasvanute kui ka noorukite seas. See tõendas, et inimestega on vaja tegelda individuaalselt, eriti nendega, kellel on olemas

haiguste riskitegurid nagu pärilikkus, ülekaalulisus, väheliikuv eluviis ja suitsetamine.

Tallinna Lastehaigla ja lastehaigla toetusfond viisid aastatel 2014-2017 läbi uuringu, mille eesmärk oli hinnata individuaalse nõustamise mõju laste tervisele. Vaatluse all oli 76 last keskmise vanusega 12 aastat, kes olid olnud ülekaalulised vähemalt viimased viis aastat. 70% laste puhul ilmses, et nad ei kontrolli söömist. 51% tunnistasid, et söövad salaja ning portsjonid on sama suured või suuremad kui täiskasvanud inimesel. 42% tunnetas depressiooni ja vähest huvi asjade vastu. 9% lastest oli end sundinud oksendama pärast söömist.

Projektiga seati eesmärgiks liikumisspetsialisti juhendamisel suurendada kehalist koormust,

süüa üle viie portsjoni puu- ja juurvilja päevas, vähendada toiduportsjonite suurust ja ekranaiaega alla kahe tunni päevas.

Selle tulemusel alaneks või säilis kehamassiindeks 87 protsendil. Enamasti loetakse heaks projekti tulemuseks kehamassiindeksi alanemine kuni 10%, isegi 3% on loetud edukaks kooli tasemel. Oluline näitaja oli aga laste kehalise võimekuse tõus, mis ongi kaalulangetamise projektides esimene ülesanne ja näitab tervise paranemist.

Mis siis seda projekti enim mõjutas: regulaarne liikumine vastavalt individuaalsele võimekusele ja füsioterapeudi juhendamisel ja lisaks sellele veel vähemalt kolmel päeval liikumist kodus või muus rühmas, väga põhjalik motiveeriv nõustamine vanema ja lapsega ning ühised arutelud (1,5-2 tundi kestev arsti visiit) ja iganädalane kaalumise koos tagasiside andmisega.

See näitab, et ülekaalulisuse vähendamine on piisavalt keeruline ülesanne, mida magustatud jookide maksustamisega ei lahenda. Rasvumise- ga lapsed vajavad tingimata pediaatrite-spetsialistide pikaajalist abi. Ülekaalulisus ja rasvumine on väga tõsine probleem, mille lahendamiseks ollakse maailmas järjest enam liikumas kirurgilise sekkumise teed ja seda ka laste seas. Eestiski on juba üks 12-aastane laps operatsioonil käinud. On naiivne arvata, et pärast magusamaksu kehtestamist suudetakse tulevikus ära hoida tuhandeid uusi ülekaalulisuse ja rasvumise juhtumeid, vähendada diabeeti ja südamehaigustesse haigestumisi ning ka otseselt elusid päästa.

Kui me probleemiga kohe tõsiselt tegelema ei hakka ja loodame maksustamisega probleemi lahendamiseks luge- da, on viie aasta pärast hilja tõdeda, et maks ei toimunud.

Küll aga on tõestatud, et maksupoliitikaga saab toetada tervislikku söömist.

Miks kandideerin Rapla Vallakodanike Liidu nimekirjas

Anne Leht,
Raikküla vallavanem, SDE

Alustuseks tahan öelda, et mul on siiralt hea meel, et Rapla Vallakodanike Liit on mind oma meeskonda kutsunud ning andnud võimaluse jätkata Raikküla kogukonna eest kõnelemist.

Raikküla vallas on mu kodu, lähedased, sõbrad ja kogukond, kellega koos oleme oma kodukohast teinud ühe ütlemta toreda paiga. Minu jaoks on oluline, et Raikküla vaim oleks kustumatu ning piirkondlikud arengud tagaksid kohapealse kvaliteetse elukeskkonna.

Otsustasin Rapla Vallakodanike Liidu nimekirjas kandideerida, sest arvan, et uus ja suurem omavalitsus nõuab oluliselt professionaalsemat ning kaasavat juhtimis-mudelit. See tähendab seda, et

valla otsustusprotsessidesse peavad olema kaasatud eri huvigruppide esindajad, ettevõtjad, noored, eakad, loomete-gelased, sportlased, õpetlased ja paljud teised. Tsentraalne kinnine juhtimismudel on iganenud ning suurendab kogukondade kaugenemist kohaliku elu korraldamisest.

Tuleb mõista, et meie ühinevate valdade kogum ei ole mitte ainult suurem territoorium, üks eelarve ja suurenev kohustuste loetelu - omavalit-suse juhtimine ei ole Exceli tabel. Meie uus Rapla vald on kogukondade vald ehk vald, mille juhtimisel mängivad olulist rolli siinsete elanike arvamused ja ootused. See on meie vald.

Raikküla omanäolisus

Meie valda iseloomustavad märksõnad ettevõtlikkus ja ühtekuuluvus. Väikestele kogukondadele on iseloomulik koos tegutsemine ja kokku-hoidmine ning see teebki maal elamise nauditavaks. Raikküla

vallavanemana olen omava-litsuse juhtimisel lähtunud põhimõttest, et kogukond on partner kohaliku elu korraldamisel. Jälgin kirega, kuidas meie aktiivsed elanikud on korraldanud rahvasündmusi, andnud uue kuue vanadele hoonetele, rikastanud meie lokaalset kultuurielu ja palju muud. Raikküla teevad omanäoliselt meie kohalikud inimesed.

Meie inimeste jaoks on oluline kvaliteetne ettevõt-luskeskkond ning puhas ja turvaline miljö. Raikküla lipul on kollane ristikuleht, mis sümboliseerib põllu-harimist ja karjakasvatust - kohaliku rahva põlist elatise ja rikkuse allikat. Raikküla suurimad töopakujad tegelevad loomakasvatusega, mööbli tootmisega ja puidutoodete valmistamisega ning sestap on meie jaoks äärmiselt oluline, et omavalitsuste ühinemisel jätkuaks tihe koostöö ärisek-tori esindajatega. Olles ka ise ettevõtja, pean koostööd

ettevõtjatega üheks oluliseks koostöövormiks. Edukas valla juhtimine ei ole üksiküritajate pärusmaa, vaid on meeskond-liku töö sünergiline tulemus.

Uus vald loob võimaluse uute juhtimistavade tekkeks

Kaiu, Juuru, Raikküla ja Rapla ühinemine ei ole mitte ainult territooriumide ühendamise, vaid tähendab täielikku juh-timisalast taaskäivitust. Uue perioodi põhiteema on kaasav juhtimine, mis loob senisest suurema vajaduse kaasajasta-da traditsioonilisi praktikaid. Fookusesse tuleb IT-vahendite kasutamine, mis võimaldab senisest rohkemate inimesteni viia avaliku sektori teenuseid ning suurendab kohalike osa-lust valla juhtimisel.

Meie ühinenud valdade esimene riikliku tähtsusega pilootprojekt on riigigümnaa-sium. Iga regiooni keskmes on haridus- ja kultuurielu meka - olgu selleks siis koolimaja, kultuurikeskus, spordisaal

või raamatukogu. Senine riigi-gümnaasiumi teemaline debatt on olnud liiga Rapla-keskne, sest fookusest on kadunud arusaam, et tegemist on terve Raplamaa projektiga, mitte Rapla valla isikliku ettevõt-misega. Oluline on alustada arutelu riigigümnaasiumi õppesuundade teemal ning mõelda, mis on meie piirkonna eripära, mida peaks meie uus haridusmeka edasi kandma. Teeme spordikallakuga klassi? Keskendume teatrile ja muusi-kale? Panustame keskkonnale või hoopis IT-õppele?

Minult küsitakse tihti, kui-das tagada Kaiu, Juuru ja Raikküla kogukondade mak-simaalne kaasatus uue omava-litsuse juhtimisel. Olen ka ise selle peale pikalt mõelnud ning leidnud, et üks kõige suurem väljakutse on uue arengukava loomise protsess ja tulemus. Arengukava on ju dokument, mis paneb paika regiooni pikaajalised arengusuunad ja visualiseerib meie koduvalla tulevikku. Seda tähtsam on

erinevate huvigruppide osalus ning panus meie strateegiliste suundade konstrueerimisel.

Minu jaoks on oluline, et igast regioonist kuulub esi-daja uue volikogu koosseisu komisjonidesse, kus püstita-takse lokaalseid eesmärke. Lisaks sellele pean vajalikuks osaluskogude loomist, mis toob liituvate valdade huvigruppide esindajad kokku ning või-maldab kohalikku juhtimist korraldada laiapõhjaliselt.

Raikküla vald on olnud mu koduks juba aastaid ning siinse elu käekäik läheb mul-le südamesse. Uus periood saab olema väljakutseterohke, kuid väljakutsed ongi mõel-dud selleks, et katsetada uusi ideid ning teha vana hea veel paremaks. Olgem valmis muu-tusteks ning oleme valmis ka ennast muutma.

Raikküla vallavanem Anne Leht on Rapla Vallakodanike Liidu Raikküla esinumbri kandidaat sügisestel kohalikel valimistel.

Viasat toob Kanal 2 ja TV3 Sinuni ka edaspidi

REKLAAM

Alates 1. augustist vähenes ta-valise koduantenniga telerite vaatajate jaoks vaadatavate tele-kanalite hulk - vabalevist lah-kusid nii Kanal 2 kui TV3. Sell-eks, et oma lemmiksaateid ja -sarju edasi vaadata, tuleb valida mõni tasuline teleteenuse-pakkuja.

Üheks lahenduseks on Viasati teleteenus, mis on teada tuntud oma meelelahutuskanalite ja väga hea pildikvaliteedi poolest.

PARIM PILDIKVALITEET JA REKLAAMIVABAD KANALID

Viimase aja klientide lemmikuks osutunud Viasati hõbepaketi tellija saab lisaks täna vabalevis nähta-vatele telekanalitele elada kaasa veel laiale valikule meelelahutus kanalitele alates tõsielu- ja uudis-tekanalitest laste- ja spordikanal-iteni välja - see teeb kokku üle 30 telekanali ja seda vaid 9,99 euro eest kuus. Kampaania korras on

augustis liitujatele kaks kuud tele-teenus tasuta. Samuti puuduvad nii paigaldus- kui liitumistasu. Iga soovija saab muidugi põhipaketile lisaks valida juurde lisakanaleid või -teenuseid. Näiteks saavad spordisõbrad rahvusvahelistele mängudele ja võistlustele elada kaasa Viasat Sport Balticu vahen-dusel. Tegu on ainsa spor-dikanaliga Eestis, kus otse-ülekandeid kommenteerivad koha-likud spordikommentaatorid Kalev Kruus, Toomas Vara, Vallot Pukk, Rauno Pehka, Jonas Grauberg jpt.

TELETEENUS IGASSE EESTI-MAA NURKA

Viasati digiTV telepilt jõuab ühtse kvaliteediga nii Alutaguse metsa-desse, väikesaartele kui Lõuna-Eesti kuplite vahele. Sobiva koha satelliitantenni paigaldamiseks aitavad välja selgitada meie tehni-kud, kes tulevad kliendi juurde kohale. Mingit lisatasu see ei nõua.

TOOME SINUNI KVALITEETSE 4G INTERNETI

Viasat pakub oma klientidele kahte 4G internetilahendust: 4G mobiilne internet koos ruuteriga, mis võimal-dab interneti jagada üle kogu maja (wifi) või 4G modemiga - ühendades aga mälupulgasuuruse modemi ar-vutiga, on võimalik kasutada

mobiilset 4G interneti kõikjal üle Eesti.

TEHNIK PAIGALDAB SEADMED JA ÕPETAB NEID KASUTAMA

Viasatiga liitumine on lihtne, kiire ja mugav. Satelliitantenni paigaldab tehnik, kes seadistab ka digiboksi, ühendab selle teleriga ning kont-

rollib, kas kõik ikka töötab nii nagu peab. Lisaks näitab ja õpetab tehnik kliendile, kuidas uusi sead-meid kasutada. See kõik on kliendi jaoks tasuta.

Kas teadsid, et alates 1. augustist

lahkusid vabalevist?

Katri Reinsalu

Juta Näär on Kodila naine, kes pakub kodu kahele vahvale väikesele koerale. Nii mõnigi külaelanik ei ole aga kursis, et lisaks koertele pakub Juta kodu ka umbes sajale kanale. Just tema suurt ja kirjut kanakarja Raplamaa Sõnumid uudistama läkski.

Esimesed aedikud on kohe maja kõrval. Siinkohal tasub meelest pühkida mälestuspilt vanast ja natuke lagunevast kanalast. Juta kanad naudivad tänapäeva mugavusi ja nende elamispind on vägagi korralik ja uhke.

Kõik kanade kuudid ja aedikud on ehitanud Juta mees. „Ta on nii palju vaeva näinud. Ilma temata ei oleks ma siin midagi teinud,“ ütleb naine. Selleks ei ole ta kuskilt eeskuju võtnud ja kõik on enda välja mõeldud. Selgub, et need aedikud, mida meie parasjagu uurime, on kanade suvekodu. Maja taga on soojustatud kanala, kus linnupere aasta külmemad päevad veedab.

Kanapidamist alustas Juta uuesti umbes kuus aastat tagasi. Ta meenutab, et vene ajal sai ühislaudas ka kunagi kanu peetud. Mehel õnnestus braama tõugu kanu saada. Juta muheleb ja ütleb, et tol ajal ta nende nimesid veel ei teadnud. Kanad olid tavalistest märksa uhkema väljanägemisega. Vaikselts lisandus neile ka teisi natuke erilisemaid kanu.

Tagasi tänasesse päeva tulles ütleb Juta, et järsku keset talve tuli talle mõte uuesti kanu pidama hakata. Ja just siis, keset talve, tõi ta endale keldrisse kaks kana. Mees ehitas neile kartulisalvest boksi ja alustas kevadel juba õige kanala ehitamist.

Juta ütleb naerdes, et see on linnupidajate haigus. Kui kord juba paar lindu võtad, on neid peagi terve hulk. Suurt rolli erinevate tõugude pidamisel on Juta puhul mänginud ka sotsiaalmeedia. Muidu ei oleks ta ehk teadnudki, milliseid kanu Eestis üldse peetakse.

Spetsiaalses Facebooki grupis on sellest aga juttu ja sealt ongi naine palju teadmisi omandanud. Juta mõonab, et kanade pidamine on tema jaoks mõnus hobi, mitte tuluallikas.

Kuna kahte kukke naljalt koos pidada ei saa, on kanad kenasti perekonniti eraldatud. Mõnda tõugu ongi Jutal vaid üks kana ja kukk. Teisi on veidike suurem perekond. Kohe meie ringkäigu alguses naelutab meie pilgud endale uhke yokohama kukk. Nagu teades, et teda vaatama on tuldud, sätib ta end õrrele istuma. Kukk paistab silma oma eriti pikkade sabasulgudega. Neid on ju kõige parem imetleda ikka seal kõrgemal ja mitte maas. Ja kui uudistajad pööravadki pilgu liiga kauaks teistele kanadele, võtab yokohama nõuks vähe kõvemat

häält teha ja pilgud jälle endale koondada.

Juta arvab, et tema tõukanadest on kuked ikka need uhkemad ja ilusamad. Pean tunnistama oma võrdlemisi suurt üllatust, et kanad nii suurt silmailu pakkuda võivad. Iga paari sammu tagant jääb jälle imetlema, kui kenad linnud Jutal on.

„Üldiselt need väikesed võorastavad,“ kommenteerib Juta ühe aediku ees. Ilmselt on ta oma hoolealuste hingeeluga kenasti kursis. Seejärel ütleb naine, et õnneks ei ole meie külaskäigu päeval liiga palavalt päikest. Ka see ei pidavat kanadele meeldima ja siis poevad nad võoraste pilkude eest peitu. Nii mõnigi kana tuleb Juta kutsumise peale peidust välja. Mis seal imestada, sest oma toitja hääle tunnevad kanad kenasti ära.

Igaüks oma nägu

Jalutame edasi ja järjest vuristab Juta ette erinevaid tõunimesid. Osa neist on minu jaoks nii tundmatud, et tuhisevad kohe kõrvust mööda.

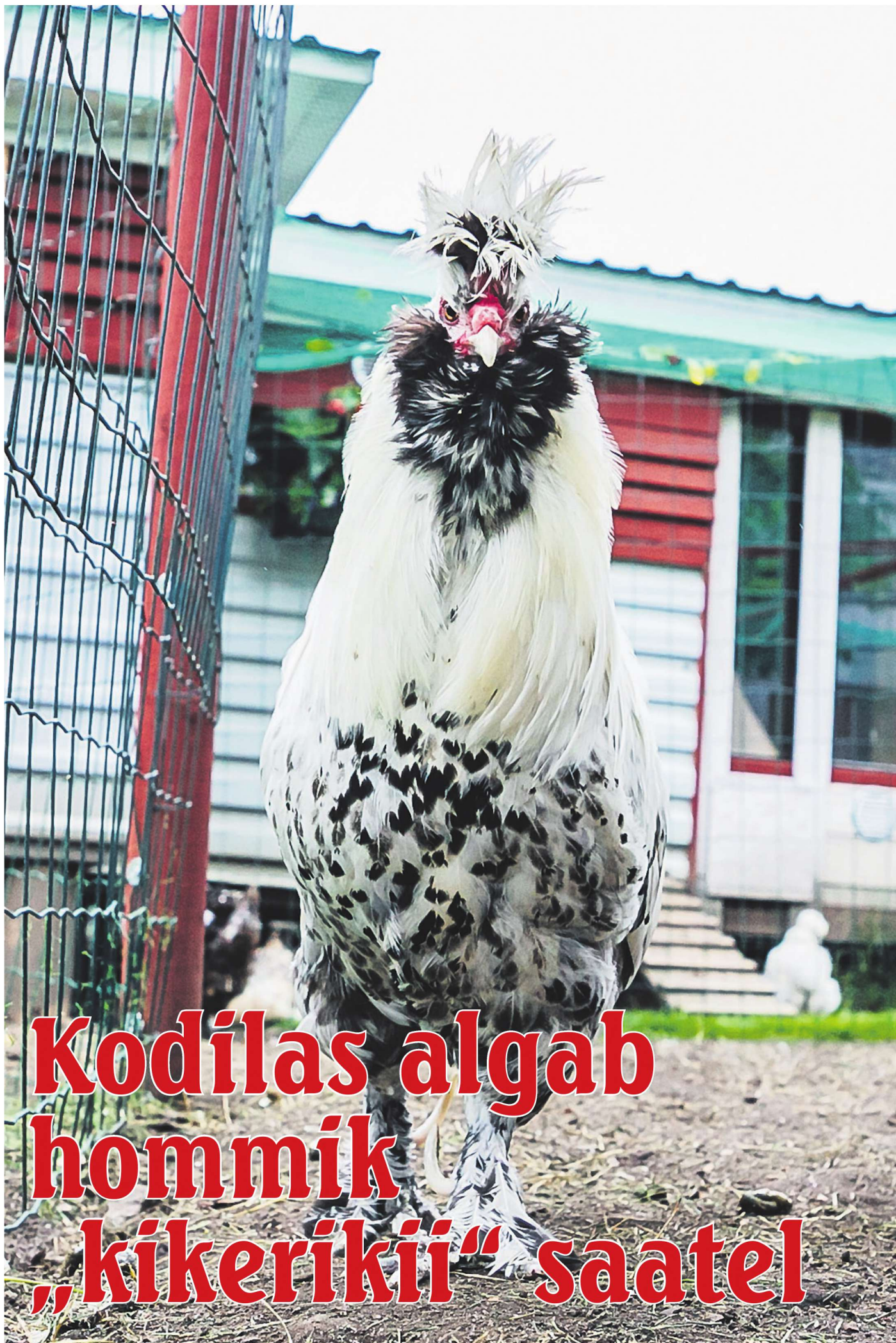
Perenaine ütleb, et oma kanade koguarvu ta täpselt ei teagi. Ilmselt on neid sadakond. Erinevaid tõuge on Jutal umbes 20. Heades tingimustes kipub ikka juhtuma, et ootamatult on paarikesele perelisa tekkinud. Osa noortest on Juta loomulikult ka maha müünud. Ta ütleb, et ega väga palju rohkem kanu ta pidada ei saaks, sest ruum saab lihtsalt otsa.

Oma inkubaatorit Jutal ei ole, kuid naerdes osutab ta kääbuskotsinile poole ja ütleb: „Need aasta ringi ainult hauduks.“ Kevadel olid kõik kanad haudumise ja tibudega nii ametis, et kukk jäi puhta üksikuks.

Kääbuskotsinid on ühtlasi Juta lemmikud. „Nad on nii armsad. Neid nimetatakse ka kohvikannusoojendajateks,“ ütleb naine naljatades.

Natuke loogikat kasutades võib eeldada, et mune on selles majapidamises rohkem kui tarbida jõutakse. „Ega nad mingid munamasinad ole. Mingi aeg munevad ja siis jälle ei mune. Nad on rohkem dekoratiivkanad,“ kommenteerib Juta. Tegelikult on tal oma aedik ka nii-öelda munakana karjale, kes suurema töö ära teevad.

Mune on selles majapidamises kõikvõimaliku välimusega. On siniseid, pruune ja valgeid. Peagi loodab Juta ka maransi tõugu kanadelt šokolaadipruune mune saama

Kodilas algab hommik „kikerikii“ saatel

Sellise peakattega pole kirevat sulestikku vajagi. Tegemist on tõelise pilgupüüdjaga.

Fotod: SIIM SOLMAN

hakata. On suuremaid ja on väiksemaid. Mune annab Juta oma pereliikmetele ja müüb ka tuttavatele ja töökaaslastele.

Jõuame oma jalutuskäiguga pärilkanani. Ta on teistest kohe hoopis teistmoodi väljanägemisega. Juta on mõelnud ka kuke võtmisele, kuid see eeldaks eraldi kohta, sest samasse karja ta kukke juurde

tuua ei saaks. „Igas karjas on oma kukk. Kokku ei tohi panna, siis on kisma lahti,“ räägib naine. Eraldi nurgakeseks pärilkanadele ruumi aga napib ja nii elabki Juta ainuke pärilkana teist tõugu kanadega koos.

Pärilkana on eriline just oma munade tõttu. „Tema munad säilivad pool aastat kindlas-

ti. Isegi ligi aasta,“ räägib perenaine. Kevadest sügiseni muneb pärilkana ühe muna päevas. Talvel seevastu ei mune ta ühtegi muna. Lisaks sellele muneb ta põrandale ja mitte pessa. Juta teab rääkida, et looduslikult elavad pärilkanad Aafrikas.

Eks kanade pidamine nõua omajagu töödki. Perenaine

räägib, et suvel on vähem koristamist, sest kanad veevad suurema osa ajast ju õues. Talvel tuleb rohkem aega kanala korrastamisele kulutada. Söötmine ja vee vahetamine võtab naisel aga ikkagi tunnikese hommikul ja ka õhtul.

Jalutame edasi ja Juta näitab, kui erinevad võivad

Mõne oma hoolealuse kinni nabimine ei ole Jutale mingi probleem.

kanad olla. Ühes aedikus tuleb tal muru lõigata, et see liiga pikaks ei kasvaks, teises on maa täiesti mustaks kraabitud. Juta oskab iga oma hoolealuse

kohta midagi rääkida. Osa on jutukad ja julged, teised jälle vähe pelgikumad.

Jõuame järjega siidikanadeni, kes on vaatamisväärsus

omaette. Külalistele tähelepanu pööramata ajavad nad omi asju. Siidikanad on kohevad ja pehmed. Juta räägib, et neil pole sulerootsu ja seetõttu jätabadki karvase mulje.

Sadakond kana moodustavad päris arvestatava koori. Juta ütleb, et loomulikult hakkavad kuked hommikul laulma. Ometigi ei ole nad nii valjud, et pererahvast või naabreid häirida. Lisaks ei lase Juta oma kanu liiga vara hommikul kanalast välja ka.

Kõik tahavad oma osa

Kanad on kahtlemata suureks silmailuks oma pidajatele. Samal ajal on nad ahvatlev amps ilmselt nii mõnelegi röövloomale ja -linnule. Juta osutab aedikut katvale võrgule. Aia nurgas on sellesse auk tekkinud. Ega rebast siis niisama kavalaks loomaks kutsuta.

Naine meenutab, et pani sellesse aedikusse ühe kuke, kellele ülejärgmisel päeval ostja järele pidi tulema. Naine läks ise tööle ja mees unustas kuudi ukse kinni panna. Hommikuks olid aedikus järel vaid suled. Rebane oli mööda aeda üles roninud, võrku augu näridnud ja kuke maha murdnud.

On ka muid juhtumeid ette tulnud. Kord lendas üks noor kana üle aia. Pererahvas ei märganud seda kohe ja kana jäi ööseks õue. Loomulikult ei jätnud rebane ka seda head võimalust kasutamata.

Aga selles pole midagi imestada, sest Juta ütleb, et näeb hommikuti tihti rebaseid. Nüüd on nad nii palju targemaks saanud ning õhtu hämardudes ajavad kanad sisse ja panevad kiiresti luugid kinni.

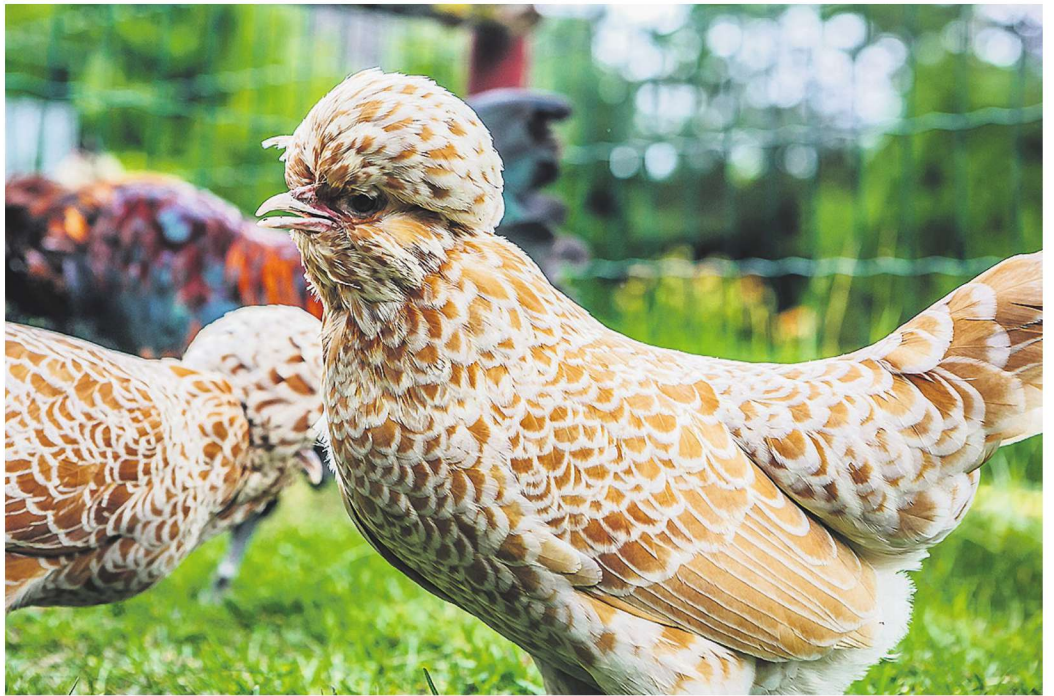
Rebased ei ole aga ainukesed pahanduste tegijad. Juta mäletab, et lasi kord tibud kuudist välja ja läks ise tuppa sööta ette valmistama. Tagasi õue tultes oli ühel tibul pea otsast võetud. Naine arvab, et ju see külakass oli. Suuri kanu nad ei võta, aga väikestest tibudest saavad jagu küll. Eks iga korraga oskab pererahvas oma armsaid hoolealuseid röövloomade eest natuke paremini kaitsta.

Mõnust elamiskohast on huvitatud aga ka teised linnud. Harakad käivad Juta juures munavargil. Varblased aga loodavad kanasöödast ka endale natuke näpistada. Ühel talvel talvitus kanalas koos kanadega ka kuus varblast. Neid ei olnud enam lihtsalt võimalik välja ajada.

Juta vaatab oma kanu ja on selge, et linnud on talle armsad. Ta tõdeb, et on veel palju tõuge, keda ta tahaks pidada. Praegu on asi aga juba ruumipuuduse taga. „Laiendada enam lihtsalt ei saa,“ ütleb ta. Sellest hoolimata mölgutab pererahvas mõtet aias vabalt ringi jalutava paabulinna pidamisest. Ehk kunagi tulevikus...

Kahte kukke omavahel kokku lasta ei saa. Nii ongi Jutal kanad perekonniti eraldatud.

Uskumatu, kui erinevad võivad kanad olla ja millist silmailu pakkuda.

Munade valik suuruse ja värvi osas on üsna kirju. Peagi loodab Juta ka tumedaid šokolaadipruune mune saama hakata.

Yokohama kukk teab, et pikkade sabasulgede parimaks demonstreerimiseks on mõistlik end kõrgemale õrrele sättida.

ERKI

TAMMENURM

maailmarännakutelt

TAGASI KODUMAAL

Siim Jõgis

Loetud nädalad tagasi krooniti Erki Jõe tänava tenniseväljakutel Rapla maakonna meistriks meeste tennise üksikmängus. Ometi on tennis tema jaoks teisejärguline hobi. Sügisel, talvel ja kevadel mängib ta hoopis esiliiga tasemel võrkpalli ning töötab vabatahtlikuna oma meeskonna SK Nee-meco mänedžerina.

Erki Tammenurm (27) kasvas üles Raplas ning omandas siin ka keskhariduse. Vahepeal viis elu teda laia maailma avastama, kuid viimane aasta ja pisut peale on ta tagasi kodumaal. Tänavu kevadel võttis Tammenurm oma elus vastu uue väljakutse.

Varem oli ta aasta aega töötanud Eesti jalgpalliliidus A-koondise ja noortekoondiste varustuse osakonna juhina. Tema ülesanne oli tellida ning ette valmistada vormid, millega nii A-koondis kui ka noortekoondised mängisid. Kokku on neid jalgpalliliidus neliteist. See võimaldas näha Eesti jalgpallikoondise köögipoolt väga lähedalt ja anda oma väike panus kohaliku tippjalgpalli edendamisele.

Näiteks oli Tammenurm kohal 2016. aasta 13. novembril Brüsselis, kus Eesti kaotas Belgiale 8:1. "Tööalaselt just kõige meeldivam kogemus ei olnud, aga kogemus oli super. Korraldus oli tiptasemel ja ma nägin, kuidas maailma superstaarid meie vastu mängisid," ütles Tammenurm.

Tribüünidel filmis ta ning lõi ka kokku mängusituatsioone, mida peatreener Martin Reim poolajal ja pärast mängu analüüsimeiseks mängijatele näitas. Naljaga pooleks saab öelda, et Tammenurme periood Eesti koondise juures oli üsna õnnetu. Sellesse aega jäid suured kaotused Portugali, Bosnia ja Hertsegoviina ning Belgia vastu, aga samas ka võidud Andorra, Gibraltar ja Horvaatia üle.

Alates tänavu aprillist töötab Tammenurm firmas Novitas OÜ, kel on ainuõigus tuua Baltikumi turule maailmakuulsa brändi Oakley spordiprille ja -tarbeid. Näiteks kasutavad vähemalt pool Tour de France'i

jalgratturitest just Oakley prille. Tammenurm töötab Novitas OÜ-s müügijuhina.

Uuel töökohal alustamine tõi kaasa ka väikese miinuse. See tähendas, et noormehel tuli ohverdada oma suvepuhkus töö nimel. Niisiis tuleb tal suur osa suvest veeta ranna asemel kontoris. Töökoht asub Tallinnas ja seal elab Tammenurm nädala sees. Nädalavahetusteks eelistab ta siiski maale sõita ning viibib enamasti oma vanematekodus Selis.

42 erinevat turniiri

Enne jalgpalliliitu tööle asumist töötas Tammenurm kaks aastat ATP, WTA ja Grand Slam'i tenniseturniiride juures. See periood koosnes tema jaoks suuresti reisimisest, hotellides ööbimisest ja tennisemängude vaatamisest. Tammenurme ülesanne oli tribüünidel kohtumisi jälgida ning edastada statistika võimalikult kiiresti oma firmale, kust see läks edasi kogu maailma kihlveokontoritele. Nead said Tammenurme edastatud statistika põhjal sättida oma koefitsiente. Veel enne seda töötas ta ülikooli kõrvalt sellises ettevõttes nagu Sportradar.

Pärast Rapla ühisgümnaasiumi lõpetamist 2009 jätkas ta haridusteed Tallinna Tehnikaülikoolis majanduse ja ärimise erialal. Samal ajal jätkus ka tema huvi tennis vastu, mis oli alguse saanud juba põhikoolis. Tammenurme õemes on tennisekspert, kohtunik ja telekommentaator Margus Uba, kelle kaudu avanes võimalus Eesti suurematel tenniseturniiridel vabatahtlikuna kaasa lüüa. Sealtkaudu avanes ka tee Sportradarisse.

Reisida mööda maailma, vaadata absoluutset tiptennist ja elada hotellides - see kõlas 24-aastasele vallalisele noormehele unistuste tööna. Loomulikult haaras Tammenurm võimalusest kinni ja sukeldus maailma tiptennis. "Kaks aastat töötasin päris intensiivselt. Tegin kokkuvõtte, et käisin 42 turniiril 22 riigis," rääkis Tammenurm. Nende 42 turniiri sisse mahtusid ka neli Grand Slam'i turniiri (Prantsusmaa lahtised meistrivõistlused (Roland Garros) mais-juunis ja Ameerika Ühendriikide lahtised meistrivõistlused augustis-septembris). Mõlemal käis ta kaks korda.

Üks unistus jäi tal sellest perioodist siiski täitumata. Nüüd rääkis ta, et

oleks võinud ka Inglismaa lahtistel meistrivõistlustel (Wimbledon) ära käia, aga kahjuks ei jõudnud. Tookord sõltus see pisut ka temast endast. Nimelt kattus selle turniiri aeg jaanipäevajärgse ajaga ning see oli just see periood aastas, kui Tammenurm tahtis tagasi kodumaale tulla ning pisut lõõgastuda.

Reket sobib

Isa ütles ta, et kõikide nende reise ja rännakute ajal mõlkus tal meele üks mõte: ühel päeval tahan püsivalt tagasi kodumaale. Kahe aasta jooksul rändas ta läbi mitmed maailma suurlinnad nagu Peking ja New York, aga üheski ei tekkinud soovi sinna alaliselt püsima jääda. Võib-olla kõige mõnusama õhkkonnaga linn oli tema jaoks Austria pealinn Viin kogu oma kunsti- ja kultuuriajaloo. Ometi on oma kodumaa veel hingelähedasem.

Kuigi tööelu käib Tammenurmel suuresti pealinnas, tunneb ta Raplaga enda sõnul jätkuvalt tihedat sidet. “Kasvasin siin üles, käisin koolis ja minu parimad sõbrad on siit pärit,” ütles ta.

Lapsepõlves puutus Tammenurm kokku väga erinevate spordialadega. See on andnud talle mitmetahulise põhja, mis on aidanud olla võrdlemisi edukas nii tennis, squashis kui ka võrkpallis. Mis puudutab tennist ja squashi, siis reket talle enda sõnul sobib. Juba lapsena sõidutas isa teda regulaarselt Valgusse lauatenisetreanni. Noorteklassides saavutas ta isegi mõned maakondlikud tiitlid, aga praegu enam selle alaga ei tegele.

SK Neemeco

Hoopis südamelähedasem

on võrkpall, millega Tammenurm tegi tutvust sarnaselt tennisega põhikooli ajal. Raplas harjutas ta Tarmo Rahuoja ja Raigo Tatriku käe all. Keskkooli ajal hakkas ta oskuste parandamiseks õhtuti ka Tallinnas treeningutel käima. Võrkpalli juurde on Tammenurm jäänud tänaseni. Alles kevadel lõpetas tema meeskond SK Neemeco debüüthooaja Eesti esiliigas neljandal kohal.

Hooaja alguses seati eesmärk, et tahaks *play-off*’is vähemalt poolfinaali jõuda. See õnnestus. Kuid teatavasti kasvab süües isu ning sinna jõudes loodeti vähemalt medal võtta. Tammenurm ütles, et tol hetkel oli medalita jäämine raske.

Võiduiha on see, mis Tammenurme tagant sunnib. Tema puhul on tegemist inimesega, kes ei taha poollikuks jätta ühtegi ettevõtmist. Ainuke viis millegagi alustada on pühenduda sellele täiest hingest. Niisiis võtab SK Neemeco sügisel algava esiliiga hooaja ette hoopis tõsisemalt. Augusti alguses läheb lahti füüsiline ettevalmistus, et pikaks hooajaks valmis olla. Enam ei taheta leppida vähema kui medaliga. Omavahel räägitakse lausa sihhist panna esiliiga järgmise aasta kevadel kinni.

Lisaks mängimisele tegeleb Tammenurm ka SK Neemeco manageerimisega. Näiteks on tema ülesanne sponsori te kaasamine, et meeskond toimiks. Lihtne see ülesanne pole. Kõik käib isikliku suhtlemise kaudu. Seni igaljuhul kõik toimib ja uuele hooajale minnakse vastu lootusrikkalt. Kodumänge peab SK Neemeco Tallinna 32. keskkooli võimlas Mustamäel. Hooaeg algab oktoobris.

MÕNI MEENUTUS ERKI ISALT ERLEND TAMMENURMELT

Juba rohkem kui 20 aastat on meie väike sõpruskond veetnud igal suvel ühe nädalavahetuse mõnes Eesti turismitalus, kus algusaastatest peale toimusid jalgpallilahingud isade ja poegade vahel. Kohe esimestest pallivõitlustest kujunes Erkist poiste meeskonnana hing ja igal võistlusel oli väga selgesti näha tema võidutahe ja eesmärgikindlus. Kogu tema tegevus oli suunatud edu saavutamisele ja iga kaotus väljendus tema näos. Seetõttu võib vanu fotosid vaadata, kohe tataba, millistel aastatel saatis edu poegade pingutusi ja millal pääses maksma isade jõud ja kogemused.

Ilmselt see talle ainuomane pühendumus ja eesmärk saavutada igal alustatud spordialal korralik tulemus on võimaldanud tal olla edukas nii mitmel erineval alal, päris väikese poisina kardisporidis, seejärel võrkpallis, squashis, tennis. Samuti tulevad silme ette meie igatalvised mäesuusareisid, kus Erki omandas väga korraliku mäesuusaoskuse. Ühel järjekordsel suusareisil otsustasid nad sõber Jaanusega, et mis keerulist see lumelauasõit ikka on ja laenasid lumelauad. Pärast esimese päeva katsetusi, mida saatsid mahlakad eestikeelsed sajatused, loobuti mõttetutest ponistustest. Minu meelest pole Erki pärast seda kordagi lumelauda proovinud. See on vist ka ainus kord, kui ta andis alla.

KÜSIMUSTELE VASTAB ERKI SÕBER JA MEESKONNAKAASLANE VÕRKPALLIVÄLJAKUL REIN TIISAAR

Millal ja kuidas sa Erkiga tutvusid?

Tutvusin Erkiga päris ammu võrkpallitreennis Rapla ühiskümnasiumis. Me olime veidi juba käinud trenni, kui noored liitusid oma pundiga. Kui õigesti mäletan, olid nad suve läbi oma hoovis juba palli mänginud ja otsustasid sügisel ka trenni tulla. Kogu see seltskond oli juba esimeses trennis võrdlemisi osav.

Mis on Erki kõige tugevam iseloomujoon?

Meeletu enesekindlus. Näiteks sporti tehes on ta ka pärast kümnet kaotust 100 protsenti kindel, et järgmised kõik võidab.

Tean, et te olete pikalt koos võrkpalli mänginud. Kui hea mängija ta tegelikult on?

Oleneb veidi päevast, aga päris hea mängija. Esiliigas kindlasti hätt ei jää. Üheks eeliseks ilmselt ongi see, et ta ise on enda oskustes alati väga kindel.

Mis eesmärgid on SK-I Neemeco Eesti esiliigas sügisel algavaks hooajaks?

Ma nüüd päris täpselt ei tea, sest ise järgmine aasta esiliigast osa ei võta. Aga kui debüüthooajal eelmine aasta saavutati 4. koht, siis ei usu, et eesmärgid medalist, või isegi võidust väiksemad on.

Nimeta midagi, mida sa tahaksid osata sama hästi nagu Erki. Suusamäel hüpekaid võtta.

Kui oled juba kolm päeva järjest temaga koos olnud, kas ta võib muutuda tüütuks?

Erki võib kolme minutiga tüütuks muutuda... Nagu iga teine inimene. Oleme Erkiga mitmetel reisidel kambakesi käinud ja nädala jutti pead-jalad koos olnud. Erki on super reisikaaslane ja kujutan ette, et ka kolm kuud ringi seigelda ei oleks temaga mingi probleem.

Enne jalgpalliliitu tööle asumist töötas Tammenurm kaks aastat ATP, WTA ja Grand Slam'i tenniseturniiride juures. See periood koosnes tema jaoks suuresti reisimisest, hotellides ööbimisest ja tennisemängude vaatamisest.

Fotod ja kujundus: SIIM SOLMAN

KÜMME KÜSIMUST ERKI TAMMENURMELE

Mis su lemmikfilm on?

Ühteainsat välja tuua on raske. Viimane film, mis hinge läks, oli “Hidden Figures” (“Avastamata arvud”).

Soovita head raamatut.

Põhiliselt loen autobiograafiaid, üks ääretult hea nendest oli Andre Agassi elulugu.

Nimeta linn/riik/koht maailmas, kus kindlasti tahaksid ära käia.

Uus-Meremaa.

Mis on su lemmik hilisõhtune snäkk?

Puuviljad.

Kas usud, et kummitused on olemas?

Ei vaeva enda pead nende uskumise või mitteuskumisega.

Millistest meediakanalitest loed/kuulad/vaatad uudiseid?

Väga lai nimistu, mida iga päev läbi loen. Põhiliselt kõik Eesti meediakanalid pluss mõned nopped välismaistest.

Millist sotsiaalmeediat kõige tihedamini kasutad?

Facebook.

Nimeta kuulus inimene, kellega tahaksid koos õhtust süüa.

Roger Federer, viisakas ja meeldiv inimene.

Kuidas sulle meeldib kõige rohkem oma sünnipäeva tähistada?

Lähedastega.

Kui on reede õhtu, kas sa pigem lähed sõpradega välja või jääd koju?

Paar aastat tagasi oleks veel kindlasti eelistanud sõpradega väljaminekut, aga vanuse suurenemisega eelistan järjest rohkem veeta õhtud ja nädalavahetused kodus.

Vaated ja tegemised, mis mõjuvad läbi mitme põlvkonna

Juune Holvandus

Kihelkonnapäeval, 23. juulil mälestati Raplasse maetud tuntumaid inimesi, õnnistati kunagisi leerilapsi, anti üle kihelkonna auhind, kuulati Priit Rohtmetsa loengut, kuidas härraste kirikust aastal 1917 sai Eesti vaba rahvakirik.

Rapla surnuaial tegi õpetaja Mihkel Kukk talle omaselt põhjaliku ringkäigu. Mälestati neid, kes küll lahkunud, ent kelle tegemised kuidagiviisi jätkuvad Rapla maakonna elavate seas, olgu sündmustes või mõtetes. Keegi külastest arvas, et kindlasti on Raplas siitkandi ühe kuulsama mõtleja Uku Masingu haud, kuid tema puhkab hoopis Tartus Raadil. Igatahes on Rapla kalmistu kenasti korras, koguduse juhatuse esimehe Raivo Ermi töö paistis samuti vaatajaile hästi ära.

Keskpäevasel teenistusel, kus õpetaja Kukul aitasid teenida ta vend Kalju Kukk ja Ants Leedjärv, olid au sees ku-

Ajalooprofessor Priit Rohtmetsa pidas loengu Eesti vaba rahvakiriku sünnist ja kujunemisest.

Foto: ARVO KULDKEPP

nagised leerilapsed aastatest 1947, 1956, 1957 ja 1967, kokku 20. Aastate kogemus põles nagu lamp ja valgustas nende nägusid, kuma peegeldus vastu altari ja õnnitlema tulnud lastes ja lastelastes, neid oli palju. Üks niit, mis päriselt kunagi ei katke.

Seekord sai Rapla kiriku ja

koguduse nimel **kihelkonna auhinna, Maarja-Magdaleena kuju** (autor Tauno Kangro, traditsioon ise on aastast 1998), maavanem **Tõnis Blank**. „Tõhusa ja kaaluka eseme samaväärt töö eest,“ nagu õp Kukk ütles. „See kuju on märk heast, toetavast ja mõistvast koostööst, mis

kiriku ja valla vahel alati on olnud.“ Tõnis Blank oma vastusõnavõttus kinnitas, et loodab koostöö kestust. Tal oli jutustada huvitav seik elust, mis samahästi võis ka nüüdisaegne rahvaluule olla. Esitus oli väga nauditav ning Mihkel Kukk lisaski lõpetuseks: „Tõnis Blangis on ka-

duma läinud andekas pastor. Vaimulikule ametile küll, aga mitte Raplamaa inimestele.“ Sellest oli hea meel kõigil.

Lõunaks söödi suppi kirikuaias, nagu juba mitu aastat. See kinnitas keskpäiga tahedasti, oli tunda valmistaja Liina Kuusemäe käekirja. Kohv ja kohev kringel pastoraadis, eks ole see ju kiriku elu klassika, mille nautimisest ei väsi, kõigile jätkus ka lisatükke ja jäi veel ülegi. Eestlased on lootusetud kohvijoojad – Poolamaa küllaline soovis juua teed, laual oli küll kuum vesi, aga teed pidi eraldi tooma.

Pärast lõunat oli välja kuulutatud ajaloo professor **Priit Rohtmetsa loeng Eesti vaba rahvakiriku sünnist ja kujunemisest**. Miks peaks praegu, kus kirikuskäijate arv just ei kasva, veel sellise teema vastu huvi tundma? Sellepärast, et kiriku seest on välja kasvanud nii rahvastikuregister, rahvakoolid, lugemisoskus kui ka eesti keel meie tänase ühiskeelena. Seda on veel väga lühidalt öelduna. Rohtmetsa kaitses doktorikraadi väitekirjaga „Teoloogilised voolud Eesti Evangeeliumi Luteri Usu Kirikus aastatel 1917–1940“.

Et üldsuse ees on tavaks

kirikut eestlaste meelelaadi kujundajana alahinnata, on suuresti punase proletkultu pärand. Professor Rohtmets ongi uurinud, kui kange kirikuskäija eestlane üldse on olnud, kui palju oli käijaid saja aasta eest ja kui palju praegu. Miks oli aastail 1919–1920 ka Eesti Asutavas Kogus nii palju „punaseid“, miks jäi toonane Eesti haritlaskond kirikust just siis kõrvale?

Esimest korda oli rohkem eesti kui saksa soost kirikuõpetajaid Eestis aastal 1920. Hakatakse kirikute maavaldusi ümber jagama, ära võtma ja neile uusi rakendusi leidma. Kirikumaks väljakujunenud nn regulatiivmaksuna muutub. Köstrid taanduvad rohkem orelimängijaiks, nad ei asenda enam õpetajat peaaegu kõigis vaimulikes talitustes. Saime teada, mis amet oli kiriku võõrmünder.

Arvestades seda, kuivõrd heal tasemel loeng väga kuulajakeskses esituses oli, oleks võinud oodata, et selline väljakulutatud kultuurisündmus toob rohkelt rahvast kokku, kuid paraku polnud nii. Aga kõik kohale jäänud kuulasid tõsiselt huviga, esitasid ootamatult palju küsimusi ja said ka vastuseid.

Varemeist üles ehitatud mõisad siin- ja sealpool maakonnapiiri

Helerin Väronen

Unustatud mõisate külastusmäng jätkus juuli eelviimasel nädalavahetusel, kui oma ukse avas 29 Eesti mõisahoonet. Patt oleks olnud piirduda vaid kodumaakonnaga, seega viis tee oma maakonna Atla mõisast naabermaakonda Kõue mõisaga tutvuma.

Atla mõisa sattusime vaele päeval, sest pererahvas oli laevale kiirustanud ja pühapäeval ekskursioone ei olnud. Päev varem oli aga külastajaid olnud 100 ringis. Võrreldes eelmise aastaga on muutunud see, et pererahvas on rendile võtnud lambad, kes aitavad mõisapargis usinalt muru hooldada.

Peale kohvikukülastuse sai hinnata ka laste joonistusi. Juuru kooli õpilased on üles joonistanud oma kõige meeldivamaid suvetegevusi ja mõisa külastajad said nende

seast valida oma lemmikpildi. Avatud oli ka mõisakeraamika pood, kus tootevalik on läinud veelgi suuremaks. Ümber mõisa jalutades oli huvitav mõelda, et seda mõisa on põletatud, uuesti üles ehitatud, seda on rüüstatud ja see on aastaid tühjana seisnud, kuid praeguse omaniku Raivi Juksi käe all on mõis saanud uue hingamise.

Mitte kaugel Atlast asub aga Kõue mõis, mis kuulub küll Harju maakonda, kuid on piisavalt lähedal, et seal vahel mõnel üritusel käia. 23. juuli õhtul oli seal näiteks C-JAMI päikeseloojangu kontsert.

Esmakordselt on Kõue mõisa mainitud 1241. aasta Taani hindamisraamatus. Keldrikorrusel säilinud paksum kivist seinad annavad alust arvata, et seal asus kunagi vasallilinnus. Mõisahoonet on aja jooksul palju ümber ehitatud, praeguse klassitsistliku välimuse sai see von Brevenite ajal 19. sajandi alguses.

Praegu on Kõue mõis butiikhotell, restoran, kunstikeskus ja akadeemia. Raske on kogu seda ilu ja uhkust vaadates mõelda, et veel seitse aastat tagasi oli mõis sisuliselt hävinud, ümber peahoone vohas

karuputk. 1942.–1975. aastani koolina tegutsenud ja pärast seda aastakümneid tühjana seisnud mõisa ülesehitamist alustasid Eerik-Niiles Kross ja Mary Jordan 2010. aastal ja kaks aastat hiljem sai töö valmis. Ühest küljest vana mõis, kuid sel aastal tähistasid nad oma viiendat sünnipäeva.

Mõisas on eksponeeritud maadeavastaja ja meresõitja Otto von Kotzebue maa-kaarte, päevaraamatuid ja illustratsioone. Kõue mõis oli Kotzebue kodu 1832. aastast kuni ta surmani 1846. aastal. Mõisa kõige uuem osa on 19. sajandil ehitatud ballisaal. Sel ajal käidi üksteisel palju külas ja kui mindi, siis ikka pikaks ajaks. See aga tekitas vajaduse ruumi järele, kus saaks pakkuda meelelahutust, tantsida, kuulata kontserte ja õhtust süüa. Vastukaaluks asub mõisa kõige vanemas osas mõnus koosolekuruum ja kunagises mantelkorstna asukohas on stiilne suitsuruum.

Üks eriline ruum on raamatukogutuba, kus on üks paremaid raamatukollektsioone baltisaksa ajaloost Eestis. Kogu hoonest õhkub luksust, seiklusjanu, avastamisrõõmu ja pole raske aru saada,

Rüüstatud, põletatud, tühjana seisnud, kuid nüüdsel ajal koduks olev Atla mõis.

Foto: HELERIN VÄRONEN

miks Kõue mõis on pälvinud 2016. aastal World Boutique Hotel Award auhinna kui maailma kõige imepärasema sisekujundusega butiikhotell. Külastajaid on mõisas palju, eriti suvisel ajal, ja on tulnud ette isegi olukordi, kus Kross on ükselt tagasi saadetud, kuna isegi talle ei ole ööbi-

miskohta.

Eesti Mõisakoolide Ühenduse korraldatava külastusmängu eesmärk on tutvustada Eesti mõisaid, näidata külastajatele unustatud ja taasavastatud ajaloolisi hooned. Paljudes, kuid mitte kõigis külastusmängus osalevates mõisates on asunud või asuvad koolid.

Miimumprogrammina on igas mõisas täistunnil ekskursioon giidiga, avatud on näitused ja kohvikud. Lisaks toimuvad mõnes mõisas eripärra rõhutamiseks kontserdid, töötod ja muud põnevad.

Mõisad on avatud veel 12. augustil.

Küla ajaloo uurimisest Taani hindamisraamatust rootsi aja lõpuni 5.

(*Algus Koduloolane nr. 4 12. aprill 2017*)

Liivi Aarma

Raikküla kant

Raikküla, Kabala, Hiienurme, Lellapere, Järvakandi, Vahakõnnu

Raikküla asustuse põlise ajaloo kohta leiame kinnitust Läti Henriku kroonikast, kus on kirjas, et 1216. aasta augustis rüüstasid sakslased, ühendades oma väed lätlaste ja liivlastega, Harjumaal ka Raikküla *Raigele* kui hõimude nõupidamispaika. 1241. aastal olid Taani kuningale kuulunud siinkandi järgmised külad: viie adrataluga Raikküla oja (peakraavi) äärne Raikküla *Raiklaep*, kuue adrataluga Rakvere *Raekaevaer*, kolme adrataluga Keoküla *Kipunkaelae*, seitsme adrataluga Lipa, algselt Liivase *Liuas*, varasem desifreering *Linas*. Tänapäeval tähistab Liiva talu vana Lipa küla nime. Kui aga arvatakse välja loetavat Linas küla, siis on tähenduseks linnus.

1389. aastal kuulusid Raikküla *Rückülle* küla ja Jalase *Yallas* küla kolme adramaase mõisakoha *hofstede* ja Leesi *Lezi* metsakülaga Johann Otto poeg Rosenile, kes pantis koos teiste lähikonna küladega, nagu Ira *Hürenkülle*, Kodila *Codyelle*, Raka *Racke*, Oela *Auxell*, Oola Oygelle ja Umbru *Vmers* oma sugulasele *Schwager* Johann Scherenbeckele asustatud ja asustamata põldude, metsade ja kõige muuga. 1397. aastal said siinsed Roseni läänivaldused, mis olid õndsale Johann Scherenbeckele läänistatud, vahetatud 12 000 vana riia marga väärtuses Tallinna lähedale Kallaveresse ning siinsed valdused said lääniks Dietrich Vietinghoffile ja Ewert Boderckile, nimetatud Wekebrod (u. 1365-1441), sealhulgas Raikküla *Rukku* ja Jalase *Yalles*, viimases oli ka kolmeadriline mõisakoht ja Leesi *Lese* metsaküla.

Raikküla valdused läksid Keava maavalduse omaniku Dietrich Vietinghoffi perekonna kätte, sealt tema pojale Arndtile (†enne 1437). 15. sajandi esimesel poolel kuulusid Raikküla ja Kabala maad ühise valdusena Heinrich Arndti poeg Vieting-

hoffile († u 1437). Arvatavalt oli tema asutanud juba mõisa Raikkülasse (1469. aasta ürikus on kirjas, et Raikküla mõis on Kabala mõisast vanem). Tema poeg Dietrich Heinrichi poeg Vietinghoff müüs 1437. aastal Raikküla mõisa alt Otto Soyle (oli abiellunud arvatavalt Vietinghoffi tütreaga) 30-adramaase mõlemal pool jõe asunud Kabala küla koos Tödema, Ahnepere-Haneveere *Hanever* ja Kureveere *Curever* küladega ja veskiga, mida oli vana Arent Vietinghoff endale pidanud *wier malent inne hebben*, Laikma *Laijkemäki* küla, *Kötzenkaijno* küla, Aruveere *Harrover* küla ja Leesi *Leelijs* küla. 1469. aastal oli Raikküla omanikuna kirjas Heinrichi venna Arndti poeg Jürgen Vietinghoff.

Sellel aastal leppisid Kabala mõisaomanik Otto Soye ja Raikküla mõisaomanik Jürgen Vietinghoff kokku senise Kabala-Lipa ühise sarase kasutamise ja mõisate vahelise piiriraja suhtes. Samal aastal oli Raikküla omanik Jürgen Vietinghoff rajanud uue mõisa keskusega Lipa *Lippel* külas. Lipa mõisal oli õigus Kabala metsas vabalt teostada raiet siinpool jõe kuni Läänemaa piirini. 1472. aastal andis Raikküla mõisnik Jürgen Vietinghoff oma vennale, Järvakandi omanikule Arndt Vietinghoffile Rapla kihelkonna piiridesse kuulunud Kergu *Kerko* veski. Hiljem seadis selle veski kuulumisõiguse kahtluse alla Sooniste omanik Dietrich Taube. 1474. aastal täpsustati piire Otto Soye ja Jürgen Vietinghoffi mõisate vahel, kohtunikeks olid Andreas Deken, Hans Bremen ja Hermann Mussell *Museke*, *Mues* ja Hans Lode Valtust *Kotze*. Enne ühisesse sarsasse kuulunud Kabala-poolne osa sai Otto Soyle, teisepoolne maa-ala osa aga Raikkülale, milles oli Nõmmküla (1469 nimetatud Lipa) mõis ja selle juurde kuulunud Lipa küla. Kogu endises sarases võis Jürgen Vietinghoff puid raiuda *Hölzung*. Allkirjastasid auväärset tunnistajat *erbarenen Zeugen* Dietrich Fahrensbach *Varensbeke* ja Goswin Dönhoff. Hermann Soye oli abiellunud Vietinghoffi tütreaga, seega oli ta Arndt Jürgeni poeg Vietinghoffile abieluliste sidemete kaudu vennaks seaduse järgi *Schwager*.

Enne 1476. aastat kuulus Valtu

mõisnikule Hans Lodele Rapla kihelkonna Raikküla piirkonnas Sääsküla *Seesküll* mõis koos Kadaka *Kouwenputh*, Rõkaru *Reckjerve* külade ja Ihoma *Yrema* taluga. Sääsküla mõisa andis ta 1476. aastal üle Jürgen Vietinghoffile. Muinsusuuriija August Brotze kasutuses olnud allikatest on teada, et 1478. aastal panditi Padise kloostrile valdusi Raikküla *Ruyküll* ja Kasti *Casti* mõisast. Raikkülas olid maa-alad seotud Vigala jõe äärsel Minnika *Mönnich* kohaga, kus 15 aasta pärast oli olemas kaks uut veskit nn suure jõe ääres.

1490. aastal pantis Jürgen Vietinghoff kümneks aastaks oma Rõkaru *Rackarvo* (endise nimega Sääsküla) mõisa Wolmer Jungele, kes oli abiellunud tema tütreaga. Rõkaru mõisa alla kuulusid kümneadramaane Keo *Kewenkol* küla kümne talu ja ühe pooladrikuga, kaks Kõnnu talu kahe adramaaga, Piiloja *Piloia*, 15-adramaane Nõmmküla *Nömküll*, Kose *Kostk* veski, kolmeadramaane Sääsküla *Sesküll* kolme taluga, Lokuta *Lokeda* talu, kolmeadramaane Kadaka *Kawenpot* küla kolme taluga, Jõe-suu *Jeckensü* pooladrik, Ihoma *Eghema Iwama* veski ja talu ühe adramaaga, Lehtmetša *Lechtmets* talu ühe adramaaga, Külmetsoo *? Kalamasoner? Kullamasoneer* viis talu koos sarase ja maaga, kõik Rapla kihelkonnas. Jürgen Vietinghoffi Raikküla mõisa inimesed ei võinud puid raiuda Keo *Kowenkül* küla sarases.

Arndt Vietinghoff võttis 1492. aastal vastu isalt Jürgenilt päranduseks saadud suurte võlanõuetega koormatud Raikküla mõisa, mida poeg pidi edaspidi haldama. Summadeks olid mõisal lasunud tähtajalised krediitdilepingud *ewige Rente* nii vaimulike kui ka ilmalike asutuste ja inimestega, mille põhiosa tagasimaksmine pidi toimuma terve rea võrdsetes summades tehtud osamaksetena teatud aastate jooksul. Pojal tuli maksta Toompeal 1500 marka, Raplas 400 marka, Otto Fahrensbachi õetütrelle 100 marka, Haapsalus 1000 marka, Viljandis 500 marka ja Hans Fahrensbachile kokku 4000 marka. Veel oli ta võlgu Dietrich Vietinghoffile 800 marka, Heinrich Tödwenile 200 marka, Dietrich Lodele 700 marka, Hermann Soiele 1150 marka, Otto Soiele 250 marka,

Tallinna linna (erinevatele kodanikele) 680 marka, Bertram Jungele 500 marka jt väiksemaid summasid.

Kui arutleda suure hulga võlgu võetud raha eesmärgi üle, siis saab seda seostada Jürgen Vietinghoffi ette võetud suurejoonelise mõisahoonde ehitusega, mille kohta on 19. sajandi algusest säilinud kirjeldus. Mõisahoonde oli kõige tõenäolisemalt suurte sõdade aegu, nagu Liivi sõda, purustatud, nii et 19. sajandi alguseks oli selle maapealne osa kahekorruseline puidust hoone, mis koosnes põhiliselt paljudest suurtest kambritest, keldrist ja maa-alusest võlvitud ruumist. Seda kattis väga halvast seisust rookatus, ometi oli veel umbes kaksikümne aastat tagasi Raikküla mõisa vana maja eluhoonena kasutusel. Tolleaegse topograafilise kirjelduse autor kirjutas, et ehitise paljud tunnused viitasid justnagu kloostrihoondele, ka maa-aluse ehitise osas olevat leitud müüriinissides luid.

Johann Matthias Eisen on kirja pannud Eesti uuemas mütolooias munkade teemal järgmise rahvapärimuse: Rapla Raikkülas Muuga kiriku varemed näha. Selle kiriku vanal ajal muugad teinud. Päevase töö lõhkunud paganad öösel. Viimaks saanud kirik ometi valmis. Kiriku ligidale ehitanud muugad suure varandusekeldri; varandus seista seal praegu alles varjul. Kiriku juurest teinud muugad peale selle veel tee Raikküla rohuaeda. Seda teed tarvitanud muugad sõjaajal vaenlaste lähenemisel. Ühe sõja ajal lõhutud Muuga kirik ära ega ehitatud pärast enam üles (Kirikute raamat, l. 16—17).

1960. aastail, kui Raikküla mõisa uues kivihoones oli lastekodu, pidid nn Kastanimäel ümbrust korraastanud koristajad peaaegu maa-alusesse auku kukkuma. Seejärel kindlustati auk tugevasti, et see enam õnnetust ei tooks ja lastel keelati sinna ronida. 2009. aastal aga avastasid selle augu järjekordselt praegused omanikud, kes teavitasid leiust ka muinsuskaitset. 2010. aastal konstrueeris arheoloog Villu Kadakas maa-aluse ruumi skeemi.

Raikküla mõisa üleminekul pojale olid üles loetletud maa-valdusesse kuulunud külad

ja talud: 12-adramaane Raikküla küla 12 asustatud taluga, kaheadramaane *Kittemeck* kolme taluga (koos kingsepa ja kaluri ning neile kuulunud maaga), viie (asustatud) adramaane Tamme *Tammküll* viie taluga, Lebaste *Lebbies* talu ühe adramaaga, kuueadramaane Kaigepere *Kaufeer*, *Kawfer* küla kuue taluga. Edasi kaugemal kolmeadramaane Mäe *Meegus*, *Mekius* küla kolm taluga, kaheadramaane Salasoo *Sellensalm*, *Sellensalo* kahe taluga, kaheadramaane Nurme *Normes* kahe taluga, kaheadramaane Kullamaa *Coldemeck Kuldamecki* talu, Lubja *Lubbie* sepa talu ühe adramaaga, suure oja kaluri talu ühe adramaaga, kaks suure oja kaldal olevat uut veskit *Nygen mole* koos oma maaga. Kaheadramaase Ahnepere *Hanefer* mõisa juurde kuulusid 12-adramaane Lipa *Lippel* küla 12 asustatud taluga, kuueadramaane Rakvere *Rackför* küla kuue taluga, ka nelja-adramaane Nõmmküla *Nemküll* nelja taluga. Võlakohustuste sees ei seisnud Wolmar Junge maavaldused.

18. novembril 1492 müüs Arendt Vietinghoff Raikküla mõisa Äksi kihelkonna Väänikvere *Wennigfer* mõisaomanikule Jürgen Dietrichi/või Heinrichi/ poeg Brackelile, kes oli abiellunud Vietinghoffide tütreaga. Raikküla mõisa võlakohustused olid 8500 marka, ostja pidi maksma mõisa eest 12 500 marka ja võtma üle mõisal lasunud võlad (loetletud jällegi üksikasjalikult). Samal ajal müüdi Vietinghoffidele kuulunud Triigi - Kõue *Kau Kowe* mõis Jürgen Jürgeni poeg Brackelile, kes oli 1529. aastal veelgi Kõue omanik (†enne VI 1542). Jürgen Vietinghoff omandas 1495. aastal Raikküla müügist saadud raha eest Nabala mõisa. Samal aastal müüs ta Toompeal kaks oma maja *Erbe* Valtu mõisaomanikule Hans Maydelile.

1505. aastal protsessis Hermann Soye Jürgen Brackeli vastu seoses tema Triigi-Kõue *Kouwe* ja Raikkülaga *Reeküll* mõisate kahjude ja maksmata võlgade tõttu. 1506. aastal müüs Jürgen Brackel († u 1515, oli teistkordselt abiellunud Paunküla pärijanna Mechel Reckega) Raikküla *Rayküll* mõisa

Rakvere foogti Johann Fürstenbergi pojale Ludolf-Luleff Fürstenbergile. Müügikirjas oli loetletud 12-adramaane Raikküla *Rayküll* küla 11 taluga, väikese oja kaldal kalur maaga, *Kittenmecke* oma maaga, üheadramaan Lebaste *Lebiss* talu, viieadramaane Tamme *Dammküll* nelja taluga, kuueadramaane Kaigepere *Kowenfer* küla kuue taluga, *Kullenmecke* oma maaga, kaheadramaane Salasoo *Selensaln* kahe taluga, 12-adramaane Lipa *Lipküll* 11 taluga, Nõmmküla *Nomküll* ühe adramaaga, Rakvere *Rackfer* oma maaga, Nurme *Normes* maaga, kaheadramaane Ahnepere talu *Hannefer*, üheadramaane Lubja *Loby* talu, suure oja (jõe) kaldal olevat kaks Minnika *Neuen Mühlen* veskit koos oma maaga, suure oja (jõe) Minnika kalur oma maaga ja Mäe *Mekes* juures olev maa.

Raikküla mõisnik Luleff Fürstenberg tahtis 40 aasta pärast uuesti jalule seada Jürgen Vietinghoffi Raikküla mõisa õiguse teha raiet Kabala metsas, s.o kogu endises sarares raiet *Hölzung* teostada. 1515. aastal müüs Valtu mõisaomanik Heinrich Maydell Tõrasoo *Tarasouw* talu ja heinamaad Raikküla mõisa omanikule Luleff Fürstenbergile. Sama tehingut on veel kord ürikuga kinnitatud 1516. aastal, hinnaks 150 vana riia marka.

Luleff Fürstenberg ostis Wolmar Junge käest 4300 riia marga eest tagasi Rõkaru *Rackarvo* uue mõisa koos

10,5-adramaase Keo *Kevenküll* küla 10 taluga, kaheadramaase Kõnnu küla kahe taluga, Piil-oja *Piloia* ja Nõmmküla *Nom-meküll* koos võssakasvanud adramaaga, Kose *Kosks* veski, kolmeadramaase Sääsküla kolme taluga, Lokuta *Locketal* maad, kolmeadramaase Kadaka *Kauwenpitte* küla kolme taluga, Jõesuu *Jegensow* pool adramaad, üheadramaase Ihoma *Iuama* veskikoha ja talu, Lehtmetsa maad ja viis adramaad Külmetsoo *Külme-sünnar* sarases.

Luleff Fürstenberg (†1546) loovutas 1539. aastal Raikküla oma väimehele, tütre Anna abikaasa Lorenz Fersenile. Raikküla mõisa omanike vahetuse tehing kinnitati Harju meeskohtus 1540. aastal koos järgmiste valdustega: 12-adramaane Raikküla *Reiküll* küla 11 taluga, väikese oja kaldal kalur maaga, *Kitteme-gge* ja Lebast *Lebiss* talu ühe adramaaga, viieadramaane Tamme *Tamekül* küla nelja taluga, kuueadramaane Kai-gepere *Kauwenfer* küla kuue taluga, Kildema *Kallemecke* oma maaga, kaheadramaane Salasoo *Sellensow* kahe taluga, 12-adramaane Lipa *Lippel* 11 taluga, üheadramaane Nõmmküla *Nomküll* talu ja Rakvere *Rackever* oma maaga, Nurme *Normes* maaga, kaheadramaane Ahnepere *Hannefer* talu, üheadramaane Lubja *Lobby* talu, suure oja kalda kaks veskit *Neuen Mühlen* koos oma maaga, suure oja kalur oma maaga ja Mäe *Mekes* juures

1545. aastal toimus piiritõmbamine Lorenz Ferseni ja Johann Nierothi lese valduste vahel 1545. aastal tegi Lorenz Fersen testamendi, millega jättis oma Raikküla mõisa ainsale pojale Hermann Fersenile (†1575). Testamendist nähtub, et Lorenz Fersen oli sures rikas mees, kes jagas heldelt oma lähikondlastele ja teenijatele raha ja varandust. Hermann oli abiellunud Järvakandi mõisniku Fabian Tiesenhauseni türeaga. Ilmselt kinkis tema oma äiale Järvakandi all olnud Tõrasoo talu koos heinamaadega.

Pärast Hermann surma päris Raikküla mõisa poeg Fabian Fersen, keda omanikuna on mainitud juba 1575. aastal. 1586. aastal kuulus 61-adramaane Raikküla *Reyküll* mõis Fabian Fersenile koos 12-adramaase Raikküla *Reykül* küla 11 taluga, väikese ojaäärne kalur koos oma maa ja Kildema-Kildemäe-ga *Keldemecke*, üheadramaane Leppise talu, viieadramaane Tammeküla küla nelja taluga, kuueadramaane, Kaigepere *Kayfer* kuue taluga, Kullamaa *Kallemodt* hajatalu oma maaga *seinem Lande*, kaheadramaane Silla(soo) *Sillasuu* küla kahe taluga, 12-adramaane Lipa *Lippel* küla 11 taluga, üheadramaane Nõmmküla *Nummeküll* talu, Rakvere *Rackefer* oma maaga, Nurme *Nurmisz* maa ja kaheadramaane Ahnepere *Anefer* talu, üheadramaane Lubja *Lapy* talu. Veel olid kaks veskit oma maaga suure jõe ääres, nimetatud mõlemad uuteks veskiteks ja Mers-

Mers maad *Land*. Uus maavalduis *neue Guht*, mida Wollmar Junge oli pantinud, oli 10-adramaane Keoküla *Kewenkul* kümne talu ja ühe pooladrikuga.

Seal oli veel kahe adramaaga Kõnnu *Kõnde* kaks talu, Piiloja ja Nõmmküla *Nummekyll* ühe võssa kasvanud *wüsten* adramaaga, Kose *Kesse* veski ja kolmeadramaane Sääsküla *Seszki* küla, Lokuta *Lokedall* juures maad, kolmeadramaane Kadaka *Kahopeta* küla, Jõesuu *Jeckesaw* pooladrik ja Ihoma *Iwama* veskikoht *Mölenstette* ja ühe adramaa suurune Lehtmetse *Lechtmesse* talu ja maa ning Külmetsoo viis talu. Fabiani poeg Herman oli omanikuna märgitud 1641. ja 1649. aastal. Sipa mõisaomanikust vend Reinhold Fersen sai 2000 taalrit ja loobus Raikküla kõigist pärandinõudlustest oma venna Hermann Ferseni kasuks.

1675. aastal oli Raikküla omanikuks Otto Wilhelm Fersen koos abikaasa Gertrud Uexkülliga, kui reguleeriti piire Vaimõisa ja Raikküla mõisate vahel. 1687. aastal olid piiriküsimused juba Teliste *Tellista*, Vaimõisa, Kasti, Valgu ja Raikküla vahel. Mõisa ei redutseeritud. 1695. aastal olid Raikküla *Rajküll* mõisa all järgmised külad: 12-adramaane Raela *Rail* küla (esimest korda ajaloos nimetati Raikküla küla Raela külaks), kuueadramaane Kaigepere *Kaickfer* küla, kaheksa ja poole adramaane Keo *Keoküll* küla, 12-adramaane Lipa *Lippal* küla ja eraldi asuvad adramaad: kõrtsmik Suure-Tooma Jürgen, Kildema *Kehldema* Jaan, Min-

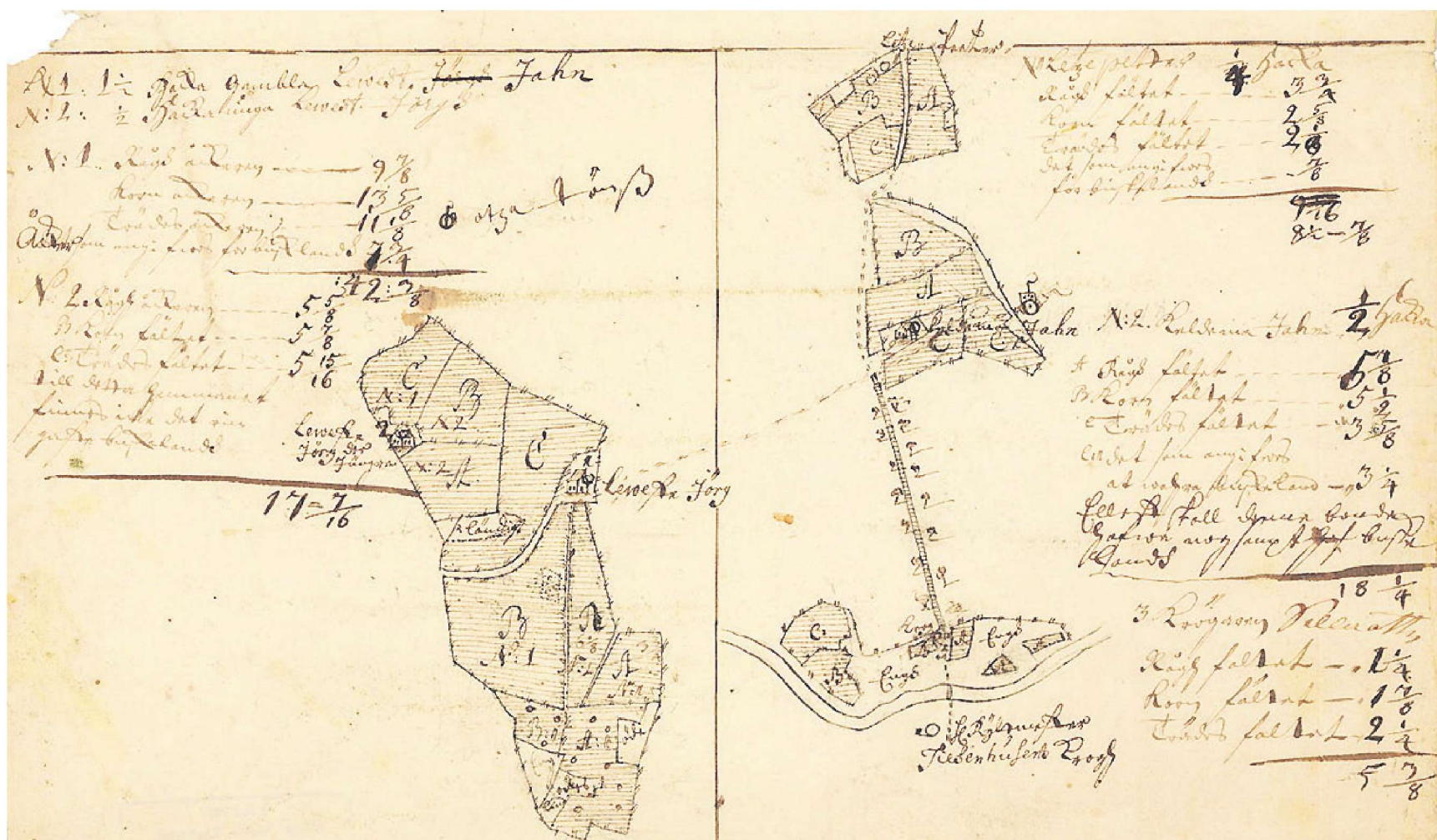
nika *Monniko* ja Ahtama-Kose *Kosse* möldrid, Kalama *Kallama* kalur Vigala jõe ääres, lisaks kümme-kond hajatalu.

Rootsi kuninglik kammerhärär, Ingerimaa kindralkuberner, Rootsi kuningliku väe feldmarsal Otto Wilhelm, Hermannin p Fersenin (†1703 Kurna) pärijatevahelises kokkuleppes päris Raikküla mõisa tütar Juliane Helene Schlippenbach, sünd Fersen (†1755). Kuna Juliane Helene Schlippenbachil ei olnud lapsi esimesest abielust Jürgen Johann Fabiani p Wrangelliga (†1709) ega teisest abielust Heinrich Johann Wolmar Antonin poeg Schlippenbachiga (†1748), siis määras ta, et pärast tema surma pidid Raikküla ja Kurna mõisad minema tema õepojale maanõunik Bistramile ja tema lastele kui feldmarsal Otto Wilhelm Fersenin järglastele.

Taani hindamisraamatu järgi oli 1241. aastal kuningale kuulunud Vigala jõe äärne Kabala *Capal* 30 adralatuga küla. Kabalat on küläna mainitud 1275 ja 1285. aastate vahel, kui koostati piiskop Hermann ja Tallinna kuningliku pealiku Letgasti kokkuleppel Saare - Lääne piiskopkonna ja Taani valduste vahelise piiri kirjeldus, milles ühe tähisena nimetatakse Mustoja, mis asus Harju-Kabala *Cappele* küla ja Lodede valduste vahel.

Aastaist 1318–1384 on nii Tallinnast kui ka Läti alalt Kuldigast andmeid Kapelle nimelise vasallisuguvõsa (*Godeschalk von Capelle, Hincke van Kapelle*). Juba 1352. aastal pantisid Tallinna raehärrad Bertoldus Bickinhusen ja Johannes Moledino neli adramaad Kabala külast Aleydis de Bremenile. 15. sajandi algul kuulus Kabala küla Heinrich Vietinghoffile († u. 1437), kelle poeg Dietrich selle Otto Soiele edasi müüs, kuna Otto Soye poeg Hermann Soye oli abiellunud Vietinghoffide tütrega. Hermann Soye tütar Alheit Soye († 1547) oli abiellunud ordu vasalli (ordumeister oli läänistanud talle 30 adramaase Torma *Pattoves* mõisa koos külaga Torma kihelkonnas) Hermann Nierothiga *Nuvenreit*. Alheitiga oli Hermann Nierothil teine abielu, eelmine oli Torma mõisa omaniku Engelbrecht Malingrodi lese Elsebega. 1516. aastal olid pojad Johann ja Peter Nieroth *Nygeroth ordumeister* Wolter Plettenbergi ühed lähedastest kaasvõitlejatest. Poeg Johann oli 1518. aastal Järvamaal meeskohtunik, 1528. aastal Virumaal ja 1529. aastast Harjumaal meeskohtunik, Kabala mõisa omanik alates 1518. aastast. Kabala mõisaomaniku Hermann Nierothi poeg oli ka Kodila mõisa omanik Peter Nieroth (vt. Kodila kant).

Alheit Soye abiellus lesena veel Paasvere *Paistfer* omaniku Johann Dücker vanemaga. Nende poeg oli Johann Nieroth, kellest on andmeid Kabala omanikuna. 1529. aastast oli ta Harju meeskoht-

Kaart Kildema Jaani talust koos Raikküla kõrtsiga Rapla tee ääres.

aja lõpuni 5.

tunik (†1545). Tema abikaasa oli Gertrud Hastfer (†1553), kes oli Kaarli *Sommerhusen* mõisaomaniku Hans Hastferi († 1526) tütar ja Anna Hastferi õde, kes oli abiellunud Haljala kihelkonnast Essu Jess mõisaomaniku Moritz Wrangelliga († u 1526).

1529. aastal oli Kabala mõisaomanikul Johann Nierothil Raikküla mõisaomanikuga Fürstenbergiga tülisühisus mõisate piiriga, sealjuures oli mainitud Otto Soye aegu. Johann Nierothil oli teadaolevalt pojad – Mauritius, Hermann, Johann ja Dietrich (viimane oli 1557. aastal Virumaa meeskohtu kaasistuja ja Simuna kihelkonna Paasvere mõisa omanik). 1550ndatel aastatel olid Kabala mõisa omanikeks nii Hermann kui ka Mauritius Nierodt. Hermann leppis 3. märtsil 1553 Kuusiku mõisaomaniku Ewert Wrangelliga kokku Kabala ja Kuusiku vahelises Sikeldi metsas vaba raie piirid. Poeg Mauritius Nieroth *Nigerodt* pantis 1554. aastal Koikse *Koick* külast neli talu Essu mõisaomanikule Jürgen Wrangellile 400 riia marga laenu tagatiseks. Arvatavalt oli Mauritius 1550-ndate aastate teisel poolel surnud.

1586. aasta rootsi revisjonis oli Kabala mõisaomanikuks Hermann Johanni poeg Nieroth († 1599), kes oli abiellunud Reinhold Heinrichi poeg Tiesenhauseni (viidi 1581. aastal Petserist Venemaale vangi ja suri seal) tütre ja neile kuulus ka Klooga *Lodensee* mõis. Hermann oli Kabala mõisa ja 20-adramaase Kabala Vigala jõe mõlemal kaldal paiknenud küla, Tiidumäe-Tödema *Dödema* talu, Kõllo vs Kolvuta *Kalwata*, *Kolwuta* üksjalg, poolteiseadramaase Vahevere *Wehefer* talu, veel Laikmäe *Laickmecke* talu, 2,5-adramaase Leesi vs Leelise *Leliz* talu, kaheadramaase Ruugemenge *Rugemenge* talu ning kahe veski ja Aste *Ase* pooladriku omanik. Kõik kokku pidi olema 35 adramaad. Veel oli Muldemäe *Mulckemeck* üksjalg ja Ojataguse *Oyentacken* pooladrik ja kaks Paddessoo *Paddesso* üksjalga ja *Kooseni* üksjalg, siis juba kõik kokku 40 adramaad.

Poeg Johann oli Torma mõisa ja küla omanik, kes kviiteeris 1587. aastal Tallinnas oma esimese õndsa abikaasa Maye Lode isa pärandust (müüdnud Hulja mõis 4000 margaga) koos naise õe Anna Lode mehega, Ravila ja Purila omaniku Johann Koskulliga. Teistkordselt oli Johann abiellunud Ebbo Zoegega. Kuna emapoolsed Lode ja Hastferi suguvõsad oli Kabalast pärit Nierothite meesjärglased enamasti mujale elanud viinud (Virumaale ja Tartumaale), oli juba aastatel 1615-1617 probleemiks Kabala mõisa

pärimis- ja omandiõigus, selle üle arutleti siis Eestimaa ülemmaakohtus.

Tolleaegsed pärijad olid Paasvere omanikud Hermann pojad Magnus ja Wilhelm Nieroth. Magnus († 1624) oli abiellunud Ursula Burmeisteriga ja Sauerbachiga), oli ka Klooga mõisa omanik koos vennaga. Wilhelm († pärast 1650) oli aga Virumaa mõisate - Neeruti *Buxhöwden* ja Paasvere *Paistfer* omanik, abikaasaks oli Anna Lode. Tolleaegsed pärijad olid Paasvere omaniku Hermann pojad Magnus ja Wilhelm Nieroth. Wilhelm († pärast 1650) oli Virumaa meeskohtu kaasistuja aastatel 1625-1629 ja Virumaa mõisate - Neeruti *Buxhöwden* ja Paasvere *Paistfer* omanik, abikaasaks Anna Lode.

Veel olid omanike ringis Hermannii tütre Eufemia Nieroth (Dietrich Tiesenhauseni lesk), Gertrude Nieroth (õndsa feldmarssal Hermann Wrangelli naise ema) ning Hermannii isa venna Dietrichi († enne 1600) poja († enne 1612) Georg Nierothi tütre. Kabala mõis kinnitati Wilhelm Nierothi pärandiks. Tema andis Kabala mõisa oma vanaonu poja Georgi (Jürgen) tütrele Adelheidile († 1641), kes oli abiellunud 1620ndate aastate alguses Kaarli *Sommerhausen* ja Üksnurme (Keila kihelkonnas) mõisniku Heinrich Hastferiga.

1630. aastal oli antud ürik Heinrich Hastferile kui Kabala omanikule, kuid juba 1626. aastal oli Heinrich Hastfer Kabalas allkirjastanud nõustumise Kaarli mõisa jätmisest nooremale vennale Klausile († u enne 1641), kes oli abiellunud Sikeldi ja Kuusiku pärijanna Anna Wrangelliga (neile eraldati nn uus mõis Lellapere külade ja maadega. Sinna kuulusid 30-adramaase Lellapere maavaldused nagu Kokuta *Kokkota*, Kärpla *Kerpel*, Laeste, *Layste* ja Lellapere *Lelefer* külad ja Vooriste *Forenschott* hajatalu ning 18-adramaane Hõreda *Hörden* küla.

Pärast noorema venna surma sai Kabala mõisaomanikule Heinrich Hastferile nii Sõmeru *Neu-Sommerhusen*, Üksnurme kui ka Lellapere mõis. Harjumaa maanimistuse aastatel 1663 ja 1678 oli 22,5-adramaane Kabala mõis õndsa maanõuniku Heinrich Hastferi († enne 1663) pärandus. 1693. aastal oli õndsa kapteni Heinrich Johann Hastferi († 1687, abielus oli Margaretha Maydelliga, Läänemaa Maidla *Tokumbeck* mõisa omaniku tütre) 27-adramaane Kabala *Kappel* mõis koos Tiidumaa *Toima* poolmõisaga.

1695. aastal Kabala *Kappel* mõis ja uus Tiiduma *Toimas* poolmõis koos 22-adramaase Kabala küla, kolmeadramaase

1695. aasta kaart, kus on kujutatud Lubja talu, Minnika veskit, Ahnepere, Kalama kaluritalu.

Aruvere Arrofer küla, kaheadramaase Laikma *Laikmets* küla ja kahe ja poole adramaase Lehiske *Lelust* küla, Likemets Mihklil oli pool adramaad, mölder Jaan oli mõisa-alune peremees, üheadramaane Nõmmküla kuulus mõisakõrtsmikule, Pilpa Jürgeni (oli mõisavara kasutaja) pooladrik Arropere talu oli tühi.

1696. aastal oli 27-adramaase Kabala mõisa omanik õnnis kapten Heinrich Johann Hastfer. Sellel ajal oli juba Likemetsa küla ka üks Kabala mõisa küladest ja Vana veski kuulus mõisale. Heinrich Johann Hastfer oli samas ka 15-adramaalise Lellapere mõisa omanik. Katku oli surnud 1710. aastal tema poeg Heinrich, keda on tituleeritud Kabala, Sõmeru ja Lellapere omanikuna. Tema vend Georg Gustav Hastfer († u 1720) abiellus 1697. aastal Kuusiku ja Sikeldi omaniku Moritz Wrangelli († u 1710) tütre Christine Johannaga ning aastal 1700 läks

Jalase küla nendele, kes rajasid siis Koiksesse mõisa.

Hiienurme-Sooaluste

1241. aastal oli kirjas seitsmeadraline Sooaluste *Sonalae* küla, mille omanikuks oli Taani kuning. 1379. aastast olid need alad Johann Lehtesele kuulunud, nii et tema 1412. aasta testamendis on kirjas Sooaluste *Sonal* ja tema naaberküla Hiienurme *Hydenurm*, *Hyden rm*. 1452. aastal andis omanik Ewert Dücker oma abikaasa teadmisel Ewert Tödwenile üle Sooaluste *Sonall*, Hiienurme *Idenorm* ja Mäe *Mex* külad Rapla kihelkonnas. 1471. aastal läks valdus Herman Dietrichi poeg Tödwenilt Klaus ja Heinrich Treydenile. 1472. aastal andsid Klaus ja Heinrich Treydenid Arndt ja Jürgen Vietinghoffile Sooalauste ja Hiienurme külad.

Vahepeal jõudsid valdused uuesti Treydenitele ning 1530. aastal andis Jürgen Rolandi poeg

Treyden mõisa üle Johann Bremenile. Pühatu mõisaomaniku Johann Bremeni valdusteks oli 1555. aastal ka Hiienurme mõis, Sooaluste ja Vahakõnnu külad ja tema kokkulepped Fabian Tiesenhauseniga. 1573. aastal müüs Pühatu omanik Johann Johanni poeg Bremen oma Hiienurme mõisakese *Höfchen* koos Sooaluste küla Aaspere *Kattentack* omanikule Johann Hastferile, kes on ajaloost teada väga halva ja vägivaldse mõisnikuna (lõikas talupoegade seljast naharibasid ja kasutas mõõka talupoegade kallal). 1586. aastal kuulus Johann Hastferile 15-adramaane Hiienurme *Idenurm* mõis *Hoff* koos Sooaluste *Sonall* küla. Hastferite valdusena liideti Hiienurme ja Sooaluste Lellapere mõisa valdustega. 1672. aastal kuulus Hiienurme Järvakandi mõisa alla ja see oli panditud Vigala omanikule Otto Johann Uexküllile. (Järgneb)

Märjamaa valla ja selle lähikonna lõõtspillimängijatest 3.

Uku Burmeister,
Gustav Adolfi gümnaasium
Juhendajad: Eve Burmeister ja Merle Ilus

(Algus 7. juuni Koduloolases)

Jaan Jammer (1916-1999),
Kirna küla,
Potase-Uuetoa talu

Mängis lõõtspilli ja akordioni nii pidudel, talgutel kui ka mujal. Tal oli ka kitarr, kannel ja viiul, kuid kui hästi ta neid mängis, pole rahvale teada. Tema tütar Evi väidab, et mängis iga pilliga lugusid. Tütar hakkas ka ise noorena lõõtsa õppima, kuid ei saanud kuigi palju lugusid selgeks. Jaanile meeldis mängida polkasid, ta ütles ikka, et lõõts on polkapill. Jaani naine soovis vahel muid lugusid ka, aga Jaan ei tahtnud neid mängida. Kodus käisid koos sõbrad pillimehed - Luiste Ants akordioniga, Tamm-salu Jaan lõõtsaga.

Jaan alustas pilli õppimist noore mehena. Tütar Evi oli siis 6- või 7-aastane, kui isa esimese pilli koju tõi. Esimeseks pilliks oligi Hohneri lõõts, mille ta sai Lurichi Eerilt võlgade katteks. Jutt käis, et pill olla Luista ehk Lents Jüri käest omakorda saadud. See olla kuidagi kaduma läinud. Eeri oli mees, kes oma asjadega pidevalt sahkerdas ja nõnda ka pidevalt ühele ja teisele võlgu jäi. Sealt edasi ostis Jaan järjest pille juurde ja nendega mängis ka lugusid.

Jaan oli suurt kasvu mees ja kord, kui jälle maja rahvast täis oli, sattus ta mängides nii hoogu, et tõmbas oma Hohneri lõõtsa pooleks. Lõõts parandati Pärnus, aga seda lugu teatakse siiani.

Jaan Jeerik (1873-1942),
Inda küla, Põldeotsa talu
Lembit Tihkani ülestähendus 2015. a oma emapoolsest vanaisast Jaan Jeerikust: „Meistrimees mitmesuguste talutööriistade peale (osa saab Sillaotsa talumuuseumi õues praegugi kaeda ja proovida). Tal oli ka omatehtud lõõtspill. Noore mehena käis omaeliste mängimas. Näiteks Nurtu mõisa rehehoone katuse all - see oli kevad-suvede aegu ju tühi. Ja siis sai rehte kasutada noorrahva poolt „seltsimajana“. Käesoleval ajal on koht maastikul nelinurkselt markeeritud noorte tammede reana piki rehe vundamendivalli Vana-Nurtust riigimetsa Ellule ja Järvakanti viiva tee ääres.“

Aleksei Parnabas on aga oma kodu-uurimistöös talletanud Põldeotsa (Jeerik) Jaanist järgmist: „Põldeotsa Jaan oli muusikamees ja ümbruskonnas lugupeetud pulmapillimees. Tuntumaks ja mängitavamaks oli ümbruskon-

Jaan Jammer lõõtsa ja akordioniga.

nas lõõtspill. Ja seitse lõõtspilli on jõudnud meister valmistada. Kahjuks pole neist ühtegi säilinud. Kuid see pole veel kõik.

Põldeotsa eeskambris võib oskaja mängida pereisa meisterdatud oreil. Algselt pole see muusikariist väliselt nii kaunis olnud. Pill sai valmis, kui Põldeotsal oli veel vana elumaja. Selle ruumid olnud nii madalad, et osa häälevilede otsi tulid vinklis nurga all välja ehitada, et vajalikku pikkust ja tooni kätte saada. Vertikaalis oleks otsad tulnud laest läbi viia. Nii oli vanas toas oreli lagi toa laes kinni ja ülemine laekaunistus tehti siis, kui valmis uus elumaja ning sinna koliti oreli. Selliseid oreleid on meisterdatud kaks.“

Nii Jaani kui ka tema isa mitmekülgetest meistrioskustest saab lisa lugeda: <http://www.velise.ee/artiklid/indexart.html>

Jaan oli nooruses nalja- ja vembumees – nimelt peo lõppedes, kui noored asusid koduteele, jõudis Jaan joosta lina kaasa võttes kilomeetri jagu lõunapoole Kaasikmäe nuki tonti tegema. Kui ehmunud rehe alla tagasi pagesid, istus Jaan veel ikka seal lõõtsa tõmmates, nagu poleks miskit olnudki.

Hans Jõekaar (1909-1989),
Kangru küla, Viilaste talu

Lõõtspillimängija Valgust Viilaste talust. Poeg Aadu sõnul sai isa pilli juba nelja-aastasena. Siis ta ka seda mängima õppis. Kuna aga ema suri, kui Hans oli laps, sai poiss koolis käia vaid kaks talve, kui pidi kodus tööle hakkama. Tütar Herta sõnul oli peres palju muusikat. Isa neid ei õpetanud, aga ise õppisid salaja.

Isa pillimängu suur segaja oli viinakurat. Ta oma vanaduses, kui Järvakandis elas, käis kõrtsides ja jagas kõik oma head pillid

ära. Ka Teppo tüüpi pilli müüs maha, hiljem küll kahetses, aga mis tehtud, see tehtud. Sellest pillist jäi järele vaid ilus kast.

Noore mehena, kui perre sündisid lapsed, kasvas lapsi ema, sest isa oli nii tuntud pillimees, et pikad pulmad ei lasknud kodus olla. Poeg teadis rääkida, et väike gramm pidi isal sees olema, muidu lugu ei tulnud. Külas kutsuti teda ka Pull Hansuks, sest viinakuradiga koos olles hakkas kole kõva häält tegema. Kainena oli ta väga vaikne mees.

Hansul oli 9 last, kellest kaks tüdart surid varakult, üks poeg ja kaks tüdart mängisid lõõtspilli. Seega, Viilastel mängisid pilli nii isa Hans kui ka lapsed Aadu,

Herta ja Linda. Muusikat on pere alati armastanud. Sergei Seelandi sõnul on pildil Hansu süles Anne Veski isa Ilmari pill.

Aadu Jõekaar (1949),
Kangru küla, Viilaste talu
Aadu räägib oma pillidest ja pillimängust: ta mängib nii karmoškati kui ka lõõtsa. Tal on Teppo tüüpi lõõts ja saksa pill METEOR, mis sai ostetud Tallinnas Paldiski tänava kauplusest. Lisaks on tal „Petrogradskaja“ lõõts, mis sai küll kodu mahapõlemise käigus kannatada, samas oli ka ainuke pill, mis tulekahjust pääses. Isa Hans lasi pilli enam-vähem korda teha ja häält teeb pill tänaseni.

Linda Jõekaar (Randmaa) (1936), Viilaste talu

Herta Jõekaar (Soosalu) (1940), Viilaste talu. Mängib rohkem iseendale. Meeldib mängida. Alustas koos õdede ja vennaga pilliõpinguid kodus, isatalus. Isa oli väga hea lõõtspillimängija, kuid tema lapsi ei õpetanud.

Ants Karu (1966),
Märjamaa alev
Lapsepõlvkodus pilli ei mängitud. Huvi lõõtspilli vastu tekkis taasiseseisvunud Eesti aja algul, kui sai käia kontsertidel. Oli suur ansamblite Väikeste Lõõtspillide Ühing ja Untsakad austaja. Kuna abikaasa Mare on pärit Juuru kandist, oli teadlik ka Juuru lõõtspillimängijast Heldur Vaidlast ja Mahtra talumuuseumi juures olevast kapelist. Abikaasa mängib akordionit. Juuru kandist ostis 90-ndate algul ka libliklõõtsa ja

proovis seda mängima õppida. Kahjuks iseseisvalt ei suutnud.

Kui 2012. aastal alustas Märjamaa gümnaasiumi tööõpetusklassis koolitus „Eesti lõõtspilli meisterdamine“, asus Ants omale pilli meisterdama. Ta tegi pillimeisterdamise nüansid ja häälestusteooria endale üksipulgi selgeks ja see toetas hilisemaid pilliõpinguid. Antsu õppimist toetab ka noodikiri. Antsu kolmest lapsest noorim, Hanna-Riin mängib rahvakannelt.

Uno Kiisma (1945)

Tema vanemad elasid omal ajal Velise valla Kirna küla Aru talus. Isa Johannes ja vend Edgar mängisid lõõtspilli. Isa mängis ka mandoliini, viiulit ja muid pille. Uno ei mäleta oma isa, sest ta viidi Venemaale Vorkutasse vang, sealt koju ta ei jõudnud. Edgar võitles Saksa poolel II maailmasõjas, sai Narva lahingus surma. Mõlemad olid pillimängijad, küllap sealt ka Uno sai pisiku või oli muusika geenides.

Uno on suur rahvamuusika sõber ja mängib ise lõõtspilli alates 50. eluaastast. Noorena mängis trompetit, mida oli ise õppinud. Lõõtspilli juurde sattus ta nõnda: Väikeste Lõõtspillide Ühing andis Märjamaa muusikakoolis kontserdi, Unole see väga meeldis ja Raido Koppelil oli pill müüa. Uno ostis sealt 2,5-realise Hohneri. Enne seda sai ta Oldekop Helmuti käest väikese Weltmeisteri lõõtsa, tegi vahetuskaua, andes Helmutile kilo sealih. Lisaks laenas õppimiseks pilli Veesaar Kustase käest. Uuris siis parimate pillimängijate käest nippe pillimänguks.

Raido Koppel õpetas, et mine tuppa, saada kõik perse, pane uks kinni ja kõik on õige, mis teed. Need õpetussõnad saadavad teda siiani. Siis aga hakkas kambalisi otsima. Uuris, et kes veel mängivad, kutsus Arved Randoja ja Pärnu poisid kampa, sai koduõuele lava ehitatud. Viikati Vello ka oli algul. Esimesel kokkusaamisel vaatasid pille, ajasid juttu maast ja ilmast, pillimängust. Koppel Raido arvanud, et selliseid kokkusaamisi Jäntsi-Jaani talus võiks veel tulla ja nii need lõõtspillipäevad Märjamaal alguse said. Seega on Uno mees, kes kutsus ellu Märjamaa lõõtspillipäevad. Ta korraldas neid 11 aastat oma talus Naistevalla külas Jäntsi-Jaani talus. See sündmus oli väga populaarne nii Eesti tuntud kui ka kohalike lõõtspillimängijate seas. Kohal käis pillimängijaid üle kogu Eesti. Aastast 2015 veab üritust Kalev Järvela ning Uno on ürituse patroon.

(Järgneb)

Hans Jõekaar Anne Veski isa Ilmari pilliga.

Fotod: erakogu

Sooduspakkumised 1. august - 31. august 2017

või kuni kaupa jätkub Tule! Tutvu! Üllatu!

Kevade Valga mnt 3 Tõru
Leola Jakobsoni 11 Viljandi
Kaare Suur-Kaare 66 Viljandi
Suure-Jaani Lembitu 48 S-Jaani
Võhma pood Tallinna 2a Võhma
Noorse Rapiina mnt 1 Võru
Pille Kooli tee 2 Vaimela
Osula pood Sõmerpalu vald Osula
Ostumarhet Vabriku 11 Põlva
Eadon Weisenbergi 21 Kanepi
A-Market Valga mnt 7 Elva
Harald Oja 12 Nõo
Karlosa pood Võru 47a Tartu
Tabivere Tuuliku 8 Tabivere
Luu pood Palamuse vald Luua
Rüütli Lõssi 11 Põltsamaa
Keshuse Ala 1 Jõgeva
Piiri Piiri 7 Jõgeva
Tõrma Tartu mnt 7 Tõrma
Pere pood Avinurme vald Ulvi
Avinurme pood Rahvere tänava 1 Avinurme
Jonase pood Kure 3a Paide

Koeru Jaani tee 2 Koeru
Meilane Fachmanni 15 Rakke
Tamsalu KM Raudtee 5 Tamsalu
Vajangu Tamsalu vald Vajangu
Kiltsi pood Pihk 2 Kiltsi
Trilgi pood V-Maaria vald Trilgi
Aravete Piibe mnt 16 Aravete
Ambla Pihk 16 Ambla
Lehtse Pihk 14a Lehtse
Kavli Piibe mnt 8 Ängvildu
Tapa KM 1.Mal pst 3 Tapa
Kasche Ülesõidu 8 Tapa
Vohnja pood Kadrina vald Vohnja
Kadrina pood Noorse 1 Kadrina
Nord Tallinna 68 Rahvere
Mõisa pood Roodeläpa küla Näpi
Roobika pood Saku vald
Loo pood Kaare tee 2 Loo
Kostivere pood Mõisa tee 3 Kostivere
Nurga pood Kuusalu tee 30 Kuusalu
Lohsa pood Posti 2a Lohsa
Keshuse Mere 67 Võsu

Ulvi Ragaevare vald Ulvi
Õ pood Kunda tee 4 Viru-Nigula
Tolla Pihk 18a Tolla
Mäetaguse Kooli 7 Mäetaguse
Iisaku pood Tartu mnt 46 Iisaku
Mustvee pood Tartu 7 Mustvee
Olvi pood Olvi 27 Olvi
Rae Riia mnt 272 a Pärnu
Jõõpre pood Alsa tee 1-6 Pärnumaa
Järvakandi pood Pargi 1 Järvakandi
Tamme pood Tamme küla
Lelle pood Lelle alevik
Karepere pood Karepere alevik
Karmni pood Kooli tn.6a Rapla
Ristiku Tallinna mnt 45 Rapla
Alu Rapla 3 Alu
Hagudi Viljandi mnt 24 Hagudi
Marjamaa pood Pärnu mnt 31A Marjamaa
Riia Marjamaa vald Vastbõla
Riisipere pood Matsa 2 Riisipere
Lihula pood Jaama 4 Lihula

partner: Georgi Pihk 16 V-Maaria

meie toidukaubad

13 maakonnas, üle 60 kaupluse

RRLektus AS, Kauba 3, Tapa 45106

tel. 32 50 960 meie@meietoidukaubad.ee

Tähtsimeid tootetelt ole hõlides üksustes saadaval!

0.35 0.85 0.75 0.69 0.35 0.59 0.50 0.45 -36% -31% -33% -25% Perenaise sai 320g (1,09 kg) TOSTA! Rukkilõst 390g (1,51 kg) Rukkilõst 390g (1,28 kg) Rukkilõst 340g (1,32 kg) Eesti Pagar	1.49 2.49 2.20 2.39 1.10 1.79 1.10 2.39 -31% -40% -48% -43% Rakvere lastevorst 300g (3,67 kg) Valja juustuvorst kg Perevliner 500g (2,20 kg) Peregrillvorst 1kg RIK	3.49 1.59 3.49 4.49 2.10 1.29 1.99 3.69 -34% -26% -20% -26% Rakvere suitsusink 300g (6,00 kg) RIK Kana sink 190g (10,84 kg) Tallinn Kana sink 190g (9,99 kg) Tallinn Mõisa pooltootuvorst 1kg RIK	1.49 1.49 3.49 2.49 0.90 0.79 2.10 1.69 -30% -34% -38% -26% Kana hakk-kokk 375g (2,40 kg) Kanafileid 320g (2,47 kg) Järela kott 1kg Hernesuppi 1kg RIK	2.99 3.89 4.29 5.29 2.19 2.59 -34% -44% -40% Estimaine broilerfile 1kg Tallinn Jahutatud broilerfile 1kg Tallinn Seavõilefile minipihv 380g (6,82 kg) RIK	2.99 9.29 6.29 5.99 6.99 4.59 -25% -25% -27% Suitsupekon kg, Nõo rulaad kg Soolapekon kg Nõo LT	1.29 1.49 1.39 3.19 1.29 0.99 1.10 2.39 -24% -34% -21% -25% Masustatut 135g (9,50 kg) Snack Parmesan 95g (11,05 kg) Havermas 200g (3,50 kg) Ordu täisjuustuvorst 250g (9,50 kg)
1.49 1.49 0.89 0.99 1.19 0.85 0.69 0.99 -34% -29% -22% -29% Kodujuust 380g (3,13 kg), Keefir Getilux 1kg Jogurtimassi 275g (2,51 kg) 1 sort Kreemka jogurt 370g (3,68 kg) 2 sorti Valio	1.20 1.20 1.99 0.82 1.65 -25% -17% Kohupiimakreem 300g (2,73 kg) 2 sorti Activia 4x120g (3,44 kg) 2 sorti	3.49 1.59 2.49 2.10 0.99 5.99 -36% -38% -25% Valga hakkliha 500g (4,10 kg) Praetud maksaarbid 300g (3,30 kg) Kanafileid 350g (5,40 kg) Mõisa pooltootuvorst 1kg RIK	1.49 1.49 2.49 2.49 1.69 1.29 5.99 1.59 -35% -32% -20% -39% KV 77,7% Juustuvorst 350g (4,83 kg) Viru pooltootuvorst 300g (4,30 kg) Maasikakook 1kg Õllempasta 500g (3,18 kg) Atria	2.99 1.49 2.49 6.49 1.29 1.59 -28% -24% -27% Talusk kg Sealjaikar 120g (10,75) Linnuliha 300g (5,30 kg) Saaremaa LT	2.99 3.49 2.39 3.29 5.49 2.79 1.79 2.19 -27% -20% -25% -33% S/K Kaka 100g kg PS Nimetu 330g (5,41 kg) Hiru täisjuustuvorst 300g (7,30 kg) Saaremaa LT	1.39 1.39 0.95 0.99 0.99 0.33 -29% -29% -40% Jätkis Magnum 80g (11,51 kg) 2 sorti Jätkis Magnum Mini 80g (11,51 kg) Jätkis Twister 75g (6,46 kg) 2 sorti
4.49 3.29 1.49 2.49 2.99 2.39 0.99 1.99 -33% -27% -29% -23% Juust Vene viil 500g (5,08 kg) Valio Juust Eesti viil 350g (6,83 kg) Estover Juust riivitud 200g (4,95 kg) Hollandi juust 350g (5,69 kg) E-Piim	1.39 2.49 1.49 0.99 1.79 0.89 -29% -22% -25% Viola sulatatud juust 185g (5,35 kg) 2 sorti Valio Suitsujuust Karal Ante 250g (7,16 kg) Valio Viola margariin 400g (2,33 kg)	0.79 0.79 2.49 0.59 0.59 1.89 1.99 -25% -25% -30% -33% Lihapirukas 2*60g (4,92 kg) Mõõsala 2*75g (3,93 kg) Kohupiimariiv 350g (5,40 kg) Maasika-jogurtikook 350g (5,69 kg) Eesti Pagar	0.79 0.79 0.39 0.39 0.55 0.59 0.39 0.39 -30% -25% -34% -34% Sokolaadibatoon Bounty 57g (9,65 kg) Sokolaadibatoon Snickers 75g (7,97 kg) Mikla piimajogurt 315g (3,15 kg) Mikla piimajogurt 315g (3,15 kg)	1.39 1.49 0.99 1.10 0.99 0.79 -21% -34% -20% Kompvek Kaseke 150g (7,33 kg) Kaseke 150g (7,33 kg) Haribo Nutsukompvek 150g (5,27 kg)	0.99 1.29 2.49 0.49 0.89 2.49 -17% -31% -17% Sidrunimaitse küpsis 105g (3,01 kg) Kalev Küpsis Trilo küpsis 250g (3,50 kg) Küpsis Marianne 345g (7,21 kg)	1.39 0.45 0.79 0.79 0.39 0.39 -43% -29% -51% Jätkis Omu 250g (11,51 kg) 2 sorti Jätkis Omu 250g (11,51 kg) 2 sorti Jätkis Omu 250g (11,51 kg) 2 sorti
4.49 4.99 1.49 3.49 3.79 0.99 -27% -24% -31% Kohv Lübborg Lila 500g (6,98 kg) 2 sorti Kohv Golden Edition Krönung 500g (7,58 kg) Kohv Arabica 1kg	1.49 1.49 1.49 1.49 1.29 0.99 0.99 1.29 -32% -23% -29% -35% -47% Felix Tomatitõrjaja 500g (3,58 kg) Majonees Provançal 500g (5,41 kg) 2 sorti Kestri riivitud raparill 500g (5,41 kg) Raparill 500g 2 sorti	0.39 0.29 0.79 1.10 0.29 0.29 0.79 1.10 -26% -26% -43% -31% Pasta Barilla 400g (4,73 kg) Pasta Barilla 400g (4,73 kg) Pasta Barilla 400g (4,73 kg) Pasta Barilla 400g (4,73 kg)	0.89 0.79 1.19 0.99 0.89 0.79 1.19 0.99 -25% -34% -20% -38% Pasta Barilla 400g (4,73 kg) Pasta Barilla 400g (4,73 kg) Pasta Barilla 400g (4,73 kg) Pasta Barilla 400g (4,73 kg)	1.49 1.49 1.49 1.49 0.99 0.79 0.79 0.99 -29% -34% -39% -31% -34% Minu rehellised herned 699g/480g (2,30 kg) Fritito marinieritud kurgid 500g (3,48 kg) Fritito Kreeka salat 800g/500g (1,58 kg) Mugus mahl 340g/275g (3,24 kg) 2 sorti La Italia and tomatikastmed 240g (2,40 kg)	2.49 2.49 2.49 2.49 1.39 0.99 1.39 1.39 -48% -62% -34% -40% -44% Fa d'alginate MOUT RECHARGE 200ml (5,89 l) Schwabe Shampoo Fresh 200ml (5,89 l) Margarita alginate Shampoo 200ml (5,89 l) Vooder Ader 11 "Coatard" Hushpuppy Tantal Whisking 170ml (17,00 l)	1.49 1.49 1.49 1.49 1.29 0.79 1.29 0.99 -32% -46% -35% -40% Felix Fantastic kilekott 400g (3,33 kg) 2 sorti Felix kurvitõrjaja 300g (3,03 kg) 2 sorti Korvitoit 120g (1,20 kg) 2 sorti Coco Nuts korvitoit 100g (1,00 kg)
0.79 0.89 1.39 0.79 0.89 1.39 -27% -24% -31% Kohv Lübborg Lila 500g (6,98 kg) 2 sorti Kohv Golden Edition Krönung 500g (7,58 kg) Kohv Arabica 1kg	0.89 0.99 0.79 0.99 0.89 0.99 0.79 0.99 -27% -24% -31% Kohv Lübborg Lila 500g (6,98 kg) 2 sorti Kohv Golden Edition Krönung 500g (7,58 kg) Kohv Arabica 1kg	0.69 0.89 0.99 1.10 0.69 0.89 0.99 1.10 -27% -24% -31% Kohv Lübborg Lila 500g (6,98 kg) 2 sorti Kohv Golden Edition Krönung 500g (7,58 kg) Kohv Arabica 1kg	0.75 0.49 0.79 0.75 0.49 0.79 -45% -39% Alko-vaba Baitika 0,5% 0,45l (1,07 l) Saku Kall 0,5% 0,45l (1,07 l) Saku Kall 0,5% 0,45l (1,07 l) Saku Kall 0,5% 0,45l (1,07 l)	1.49 1.49 1.49 1.49 1.29 1.10 1.10 1.10 -24% -31% -31% Pirax Nacho Cheeseballs 150g (6,00 kg) Balsam Kartulitõrjaja 150g (7,33 kg) Kartulitõrjaja 150g (7,33 kg)	1.49 1.49 1.49 1.49 1.29 1.10 1.10 1.10 -24% -31% -31% Pirax Nacho Cheeseballs 150g (6,00 kg) Balsam Kartulitõrjaja 150g (7,33 kg) Kartulitõrjaja 150g (7,33 kg)	1.49 1.49 1.49 1.49 1.29 1.10 1.10 1.10 -24% -31% -31% Pirax Nacho Cheeseballs 150g (6,00 kg) Balsam Kartulitõrjaja 150g (7,33 kg) Kartulitõrjaja 150g (7,33 kg)
0.89 0.99 2.99 3.49 0.89 0.99 2.99 3.49 -27% -24% -31% Kohv Lübborg Lila 500g (6,98 kg) 2 sorti Kohv Golden Edition Krönung 500g (7,58 kg) Kohv Arabica 1kg	0.89 0.99 0.79 0.99 0.89 0.99 0.79 0.99 -27% -24% -31% Kohv Lübborg Lila 500g (6,98 kg) 2 sorti Kohv Golden Edition Krönung 500g (7,58 kg) Kohv Arabica 1kg	0.69 0.89 0.99 1.10 0.69 0.89 0.99 1.10 -27% -24% -31% Kohv Lübborg Lila 500g (6,98 kg) 2 sorti Kohv Golden Edition Krönung 500g (7,58 kg) Kohv Arabica 1kg	0.75 0.49 0.79 0.75 0.49 0.79 -45% -39% Alko-vaba Baitika 0,5% 0,45l (1,07 l) Saku Kall 0,5% 0,45l (1,07 l) Saku Kall 0,5% 0,45l (1,07 l) Saku Kall 0,5% 0,45l (1,07 l)	1.49 1.49 1.49 1.49 1.29 1.10 1.10 1.10 -24% -31% -31% Pirax Nacho Cheeseballs 150g (6,00 kg) Balsam Kartulitõrjaja 150g (7,33 kg) Kartulitõrjaja 150g (7,33 kg)	1.49 1.49 1.49 1.49 1.29 1.10 1.10 1.10 -24% -31% -31% Pirax Nacho Cheeseballs 150g (6,00 kg) Balsam Kartulitõrjaja 150g (7,33 kg) Kartulitõrjaja 150g (7,33 kg)	1.49 1.49 1.49 1.49 1.29 1.10 1.10 1.10 -24% -31% -31% Pirax Nacho Cheeseballs 150g (6,00 kg) Balsam Kartulitõrjaja 150g (7,33 kg) Kartulitõrjaja 150g (7,33 kg)
0.89 0.99 2.99 3.49 0.89 0.99 2.99 3.49 -27% -24% -31% Kohv Lübborg Lila 500g (6,98 kg) 2 sorti Kohv Golden Edition Krönung 500g (7,58 kg) Kohv Arabica 1kg	0.89 0.99 0.79 0.99 0.89 0.99 0.79 0.99 -27% -24% -31% Kohv Lübborg Lila 500g (6,98 kg) 2 sorti Kohv Golden Edition Krönung 500g (7,58 kg) Kohv Arabica 1kg	0.69 0.89 0.99 1.10 0.69 0.89 0.99 1.10 -27% -24% -31% Kohv Lübborg Lila 500g (6,98 kg) 2 sorti Kohv Golden Edition Krönung 500g (7,58 kg) Kohv Arabica 1kg	0.75 0.49 0.79 0.75 0.49 0.79 -45% -39% Alko-vaba Baitika 0,5% 0,45l (1,07 l) Saku Kall 0,5% 0,45l (1,07 l) Saku Kall 0,5% 0,45l (1,07 l) Saku Kall 0,5% 0,45l (1,07 l)	1.49 1.49 1.49 1.49 1.29 1.10 1.10 1.10 -24% -31% -31% Pirax Nacho Cheeseballs 150g (6,00 kg) Balsam Kartulitõrjaja 150g (7,33 kg) Kartulitõrjaja 150g (7,33 kg)	1.49 1.49 1.49 1.49 1.29 1.10 1.10 1.10 -24% -31% -31% Pirax Nacho Cheeseballs 150g (6,00 kg) Balsam Kartulitõrjaja 150g (7,33 kg) Kartulitõrjaja 150g (7,33 kg)	1.49 1.49 1.49 1.49 1.29 1.10 1.10 1.10 -24% -31% -31% Pirax Nacho Cheeseballs 150g (6,00 kg) Balsam Kartulitõrjaja 150g (7,33 kg) Kartulitõrjaja 150g (7,33 kg)
0.89 0.99 2.99 3.49 0.89 0.99 2.99 3.49 -27% -24% -31% Kohv Lübborg Lila 500g (6,98 kg) 2 sorti Kohv Golden Edition Krönung 500g (7,58 kg) Kohv Arabica 1kg	0.89 0.99 0.79 0.99 0.89 0.99 0.79 0.99 -27% -24% -31% Kohv Lübborg Lila 500g (6,98 kg) 2 sorti Kohv Golden Edition Krönung 500g (7,58 kg) Kohv Arabica 1kg	0.69 0.89 0.99 1.10 0.69 0.89 0.99 1.10 -27% -24% -31% Kohv Lübborg Lila 500g (6,98 kg) 2 sorti Kohv Golden Edition Krönung 500g (7,58 kg) Kohv Arabica 1kg	0.75 0.49 0.79 0.75 0.49 0.79 -45% -39% Alko-vaba Baitika 0,5% 0,45l (1,07 l) Saku Kall 0,5% 0,45l (1,07 l) Saku Kall 0,5% 0,45l (1,07 l) Saku Kall 0,5% 0,45l (1,07 l)	1.49 1.49 1.49 1.49 1.29 1.10 1.10 1.10 -24% -31% -31% Pirax Nacho Cheeseballs 150g (6,00 kg) Balsam Kartulitõrjaja 150g (7,33 kg) Kartulitõrjaja 150g (7,33 kg)	1.49 1.49 1.49 1.49 1.29 1.10 1.10 1.10 -24% -31% -31% Pirax Nacho Cheeseballs 150g (6,00 kg) Balsam Kartulitõrjaja 150g (7,33 kg) Kartulitõrjaja 150g (7,33 kg)	1.49 1.49 1.49 1.49 1.29 1.10 1.10 1.10 -24% -31% -31% Pirax Nacho Cheeseballs 150g (6,00 kg) Balsam Kartulitõrjaja 150g (7,33 kg) Kartulitõrjaja 150g (7,33 kg)
0.89 0.99 2.99 3.49 0.89 0.99 2.99 3.49 -27% -24% -31% Kohv Lübborg Lila 500g (6,98 kg) 2 sorti Kohv Golden Edition Krönung 500g (7,58 kg) Kohv Arabica 1kg	0.89 0.99 0.79 0.99 0.89 0.99 0.79 0.99 -27% -24% -31% Kohv Lübborg Lila 500g (6,98 kg) 2 sorti Kohv Golden Edition Krönung 500g (7,58 kg) Kohv Arabica 1kg	0.69 0.89 0.99 1.10 0.69 0.89 0.99 1.10 -27% -24% -31% Kohv Lübborg Lila 500g (6,98 kg) 2 sorti Kohv Golden Edition Krönung 500g (7,58 kg) Kohv Arabica 1kg	0.75 0.49 0.79 0.75 0.49 0.79 -45% -39% Alko-vaba Baitika 0,5% 0,45l (1,07 l) Saku Kall 0,5% 0,45l (1,07 l) Saku Kall 0,5% 0,45l (1,07 l) Saku Kall 0,5% 0,45l (1,07 l)	1.49 1.49 1.49 1.49 1.29 1.10 1.10 1.10 -24% -31% -31% Pirax Nacho Cheeseballs 150g (6,00 kg) Balsam Kartulitõrjaja 150g (7,33 kg) Kartulitõrjaja 150g (7,33 kg)	1.49 1.49 1.49 1.49 1.29 1.10 1.10 1.10 -24% -31% -31% Pirax Nacho Cheeseballs 150g (6,00 kg) Balsam Kartulitõrjaja 150g (7,33 kg) Kartulitõrjaja 150g (7,33 kg)	1.49 1.49 1.49 1.49 1.29 1.10 1.10 1.10 -24% -31% -31% Pirax Nacho Cheeseballs 150g (6,00 kg) Balsam Kartulitõrjaja 150g (7,33 kg) Kartulitõrjaja 150g (7,33 kg)
0.89 0.99 2.99 3.49 0.89 0.99 2.99 3.49 -27% -24% -31% Kohv Lübborg Lila 500g (6,98 kg) 2 sorti Kohv Golden Edition Krönung 500g (7,58 kg) Kohv Arabica 1kg	0.89 0.99 0.79 0.99 0.89 0.99 0.79 0.99 -27% -24% -31% Kohv Lübborg Lila 500g (6,98 kg) 2 sorti Kohv Golden Edition Krönung 500g (7,58 kg) Kohv Arabica 1kg	0.69 0.89 0.99 1.10 0.69 0.89 0.99 1.10 -27% -24% -31% Kohv Lübborg Lila 500g (6,98 kg) 2 sorti Kohv Golden Edition Krönung 500g (7,58 kg) Kohv Arabica 1kg	0.75 0.49 0.79 0.75 0.49 0.79 -45% -39% Alko-vaba Baitika 0,5% 0,45l (1,07 l) Saku Kall 0,5% 0,45l (1,07 l) Saku Kall 0,5% 0,45l (1,07 l) Saku Kall 0,5% 0,45l (1,07 l)	1.49 1.49 1.49 1.49 1.29 1.10 1.10 1.10 -24% -31% -31% Pirax Nacho Cheeseballs 150g (6,00 kg) Balsam Kartulitõrjaja 150g (7,33 kg) Kartulitõrjaja 150g (7,33 kg)	1.49 1.49 1.49 1.49 1.29 1.10 1.10 1.10 -24% -31% -31% Pirax Nacho Cheeseballs 150g (6,00 kg) Balsam Kartulitõrjaja 150g (7,33 kg) Kartulitõrjaja 150g (7,33 kg)	1.49 1.49 1.49 1.49 1.29 1.10 1.10 1.10 -24% -31% -31% Pirax Nacho Cheeseballs 150g (6,00 kg) Balsam Kartulitõrjaja 150g (7,33 kg) Kartulitõrjaja 150g (7,33 kg)
0.89 0.99 2.99 3.49 0.89 0.99 2.99 3.49 -27% -24% -31% Kohv Lübborg Lila 500g (6,98 kg) 2 sorti Kohv Golden Edition Krönung 500g (7,58 kg) Kohv Arabica 1kg	0.89 0.99 0.79 0.99 0.89 0.99 0.79 0.99 -27% -24% -31% Kohv Lübborg Lila 500g (6,98 kg) 2 sorti Kohv Golden Edition Krönung 500g (7,58 kg) Kohv Arabica 1kg	0.69 0.89 0.99 1.10 0.69 0.89 0.99 1.10 -27% -24% -31% Kohv Lübborg Lila 500g (6,98 kg) 2 sorti Kohv Golden Edition Krönung 500g (7,58 kg) Kohv Arabica 1kg	0.75 0.49 0.79 0.75 0.49 0.79 -45% -39% Alko-vaba Baitika 0,5% 0,45l (1,07 l) Saku Kall 0,5% 0,45l (1,07 l) Saku Kall 0,5% 0,45l (1,07 l) Saku Kall 0,5% 0,45l (1,07 l)	1.49 1.49 1.49 1.49 1.29 1.10 1.10 1.10 -24% -31% -31% Pirax Nacho Cheeseballs 150g (6,00 kg) Balsam Kartulitõrjaja 150g (7,33 kg) Kartulitõrjaja 150g (7,33 kg)	1.49 1.49	

Eesti Etno tõi folgil päikese välja

Helerin Väronen

Viljandi folgi eel toimub juba traditsiooniks saanud Eesti Etno laager noortele muusikutele nii siit- kui ka sealtpoolt piiri. Üheksa päeva kestnud laager Kõpu mõisas kulmineerus nelja päevaga Viljandi folgil ja kahe esinemisega, millest üks oli reedel Kirsimäel ja teine laupäeval rohelisel laval.

Etnolaagril on käsil 21. aasta, sellest üheksa aastat on laagri üldjuht olnud Margit Kuhi.

Enne kontserti ja selle alguses oli ilm hall ja vihmane, aga tundus, et Eesti Etno noorte energia, soojus ja lõbusus muutsid ka ilmataadi tuju paremaks. Vihm lakkas ja päike hakkas paistma. Noorte energia nakatas ka publikut ja pani osa rahvast vahepeal lava ees tantsima.

Kuna iga aasta on laagris uued noored, on Eesti Etno kontserdid alati erinevad. Esitatud Eesti pärimuslugude kõrval tutvustati ka teiste maade traditsioonilisi lugusid. Pillimäng andis korraliku energialaengu mitte ainult esinejatele endale, seda oli selgelt tunda ka publiku seas.

Muusika kõrval oli Eesti Etnol seekord publikule näidata ka üks oma tants, mis korralikult elevust tekitas. Poisid tõmbasid endal särgid seljast (tüdrukutel jäid särgid selga) ja energiliselt esitati maooride tantsu hakat. Algul oli haka mõeldud sõjatantsuks, kuid seda esitatakse erinevatel puhkudel ja iga kord on see tants natuke erinev. Maoori juurtega Jeremy Hantler kirjutas folgil nähtud haka spetsiaalselt Eesti Etno jaoks. Igal hakal on oma sõnum ja seekord oli tantsu sõnum see, et muusika ühendab maailma.

Laagriliste hulgas paistab see sõnum eriti silma. Kokku osales 75 noort 13 maalt. Esindatud olid näiteks Austraalia noored, kes olid laagris

Esimest korda olid laagrisse jõudnud ka noored Austraaliast.

Foto: HELERIN VÄRONEN

esimest korda. Selle kohta, kuidas nad laagrisse jõudsid, rääkis Margit Kuhi, et see sai võimalikuks tutvuste kaudu. Esimest korda olid laagris kolm vabatahtlikku, kes olid käinud Prantsusmaal laagris, kus õpetati etnolaagrite juhendajaid. Kohe aga laagri juhendajaks ei saa, enne tuleb olla vabatahtlik. Laagrist aga saadi tutvused, mille kaudu jõudsid Austraalia noored Etno laagrisse.

Laagri ülesehituse kohta

rääkis Kuhi, et esimesed kolm päeva on hästi tihe õppimine - neli lugu päevas õpitakse ära. Ülejäänud päevadel lihvitakse oskusi, antakse kontserte ja nähakse Eesti ilu igas selle varjundis. Kogu laager on üks korralik muusikalaks, õhtuti on vaba lava, kus igaüks saab näidata oma oskusi ja teisi õpetada. Selleks, et noored laagrisse saaksid, tehakse koostööd Rootsi Rättviki etnolaagriga ja meie sugulasrahvad - karjalased, komid,

marid - jõuvad siia koostöös Fenno-Ugria sihtasutusega.

Laagri eesmärk on anda sisemist jõudu ja inspireerida noori pärimusmuusikaga tegelema. Kes on vahepeal kaotanud motivatsiooni pilli mängida, leiab selle laagrist kindlasti üles. Noorte maailmavaade avardub, pillimängu kõrval õpitakse erinevaid keeli ja saadakse sõpru, kellega suheldakse edasi ka pärast laagrit.

Margit Kuhi sõnas, et

noored tunnevad sageli hingedugulust ja moodustuvad uued muusikalised kooslused. Laagris valitakse välja ka kuus noort, kolm eestlast ja kolm välismaalast, kes oktoobri alguses mööda Eestit ringreisile lähevad, et anda kontserte ja korraldada õpitubasid.

Margit Kuhi pälvis pikaajase panuse eest Eesti Etno laagri juhendamisel ka Viljandi rae tunnuskirja. Oma loo Etno kohta on Margit kirja pannud sel aastal Viljandi folgi sünnipäevaks ilmunud raamatus „Viljandi pärimusmuusika festivali lood“. Seal tõdeb ta, et hallates laagri üldpilti üksi, läheb vahel rõõm kaduma, just pillimängimisrõõm. Õnneks on kunstilise juhina sisemist ringi juhtimas Merike Paberits ja energeetilis-sotsiaalse poole eest hoolitseb jutuvestja Erki Kaikkonen, kes vajadusel noortele nõu annab ja toetab.

Margitil on natuke kahju sellest, et ta ise noorena selles laagris olla ei saanud, kuid seda enam tahab ta noortele sellist laagrit teha ja hoida seeläbi meie pärimuskultuuri elujõulisena.

Meie oma ajalugu etendub ajaloolistes paikades

Helerin Väronen

Sellel nädalavahetusel tuleb kolmes looduslikult vägevas paigas - Linnaaluste külas, Rumbi rabasaarel ja Paluküla Hiimäel - etendamisele kooliteatrite vilistlaste etendus „Vabaduse metsa vaikus“. Etendus toob vaatajani eestlaseks olemise ajaloo, tuhat aastat, mis eelnevad Eesti iseseisvumisele.

Idee algatas Eha Metsallik, kellel on selle etenduse mõte olnud viimased 4-5 aastat. Nüüd on lugu valmis ning ootab publikule esitlemist. Peale Metsalliku on tekstidega kaasa aidanud Krista Olesk, Tiit Uus ja Valter Uusberg.

Etendus on jagatud kuueks pildiks, muinasajast kuni tsariajani. Sündmuste keskel on perekond, kelle ümber ajalugu end lahti rullima hakkab. Etenduses väärtustatakse perekonda ja ürgema, tänu kellele on me rahvas tänapäeva toodud.

Näitlejaid teeb kaasa üle 50. Eilseks oli kolm päeva tehtud proove ja kolm proovipäeva oli veel ees. Iga etendus on

Metsalliku sõnul natukene teistest erinev, kuna paigad on erinevad ja koha aura on erinev.

Paigad on valitud sellised, kus mängitavad sündmused ka tegelikkuses võisid aset leida. Ajalugu on kujunenud just siinsamas, kus on meie piirialad, pärandkultuuri objektid ja kunagised sõja- ja kaubateed. Noortele ja lastele saab see olema korralik ajaloo õppetund.

Etenduse valmimise protsessi ja etendust ennast filmivad Martti Helde ja tema kolm õpilast. Filmiplaadi tegemise jaoks prooviti ka toetust saada, kuid tulutult. Mis aga ei tähenda, et plaat tulemata jääks. Kui on soov ja tahe olemas, tehakse see ikkagi ära.

Etenduses on küll palju sõdimist, kuid eestlaste ajalugu ongi olnud karm. Olgu ajad nii rasked kui tahes, leidub seal alati armastust, rõõmu ja muusikat. Metsallik sõnabki, et ega seda etendust olnud lihtne teha, kuid kõik teevad seda rõõmuga ja ta ise on sellest täiesti vaimustuses.

„Kadakad“ on erinevate maailmade kokkupuutepunkt

Helerin Väronen

Viljandi folgil esitles ansambel Rüüt oma teist plaati „Kadakad“. Laulja Maili Metssalu ütleb, et kui tahta kriitiliselt öelda, siis on plaat ebaühtlane, aga kui tahta positiivselt öelda, on plaat mitmekülgne.

Esimest korda nägin ansambli esinemas samas kohas, Pärimusmuusika Aidas kaks aastat tagasi ja vaimustus neist ei ole raugenud, pigem kasvab iga kontserdiga. Rüüdi puhul on kuidagi väga hästi tajuda, et laval ei ole lihtsalt muusikud ja sõbrad, neist on viie koostegutsemise aastaga saanud perekond, kes täielikult naudib seda, mida nad teevad. Nagu Rüüdi üks laulja Maili Metssalu sõnas,

on tema jaoks üks selle plaadi märksõnu kokkupuutepunkt: neli muusikut oma maailmaga on saanud kokku ja need maailmad on ühinenud, üheks saanud.

„Kadakad“ koondab endas väga erinevat muusikat. Plaadil on lugusid vastanditest, merest ja maast, taevast ja maast, mehest ja naisest. Äärmused, mis otsivad tasakaalupunkti. On ka neli omaloomingulist lugu, igalt bändiliikmelt üks. Sellega näitavad nad Maili Metssalu sõnul seda, et pärimuse põhjal uut loomingut luua on täitsa võimalik. Plaadilt ei puudu ka vanad head regilaulud. Osa lugusid on Rüüdi enda jaoks juba vanad, kuid on ka lugusid, mida on laval esitatud vaid kolm-neli korda.

Näiteks „Laevamäng“. Selle looga on veider lugu, sest tekib tunne, justkui viibiksik laeval, seest võtab kergelt õõsuma. Ka plaadi helirežissöör Sten-Olle Moldau oli selle looga tööd tehes tundnud, et Susi

studio on hakanud ta ümber kõikuma, kerge merehaiguse tunne tekkis. Huvitav seik on ka looga „Sarve lüllitamine“. Ei Maili ega Sten-Olle mäleta, mis hetkel Maili enda osa sisse laulis. Peale selle, et plaat on valminud Susi studios, on ka paar lugu valminud Raplas kultuuriklubis Baas, nii et tegemist on tugevalt Raplaga seotud plaadiga.

Viljandi folgil käimise kohta rääkis Maili Metssalu, et esimest korda osales ta folgil aastal 1998 koos oma vanematega. Paar aastat hiljem tuli ta juba koos sõpradega. Ülikooli päevil on ta ise igal aastal esinenud ja kahel aastal avamispeo lavastaja olnud. Maili ütleb, et folk toidab ja just sealt sai alguse ka tema soov saada folkmuusikuks.

„Ma nägin eile Stefan Timermansi Fluxuse ansamblist ja rääkisin talle, kuidas ma olin 1998. aastal Kaevumäel, vaatasin, kuidas ta mängib torupilli, ja vaimustusin kogu sellest maailmast. Ma arvan,

et Fluxuse ansamblil on olnud tohutu mõju sellele, et ma folkmuusikuks sain. Kui ma talle seda rääkisin, hakkas ta lahinal nutma ja ütles, et see on kõige olulisem, kui oled suutnud mõjutada kellegi eluteed selles suunas, kuhu ta on tahtnud minna.“

Mis on aga see uus ja vana, mis seekordsel folgil teda köitis? „Inimesed on alati uued, isegi sõbrad. Kui nendega üle pika aja kokku saad, on see taaskohtumisrõõm alati värske. Vana on aga see „juurikas“, see meie oma pärimus. Iga kord, kui seda kuuled, köidab see sind, aga peab olema natuke avatud, et seda vastu võtta. Rütmid, muusika ja inimeste võnge - see on vana ja uus korraga, mis ongi selle võluvaim osa. Muusika sünnib hetkes, sa koged seda hetkes, sa ei saa seda korrata täpselt samamoodi, see kõlab igal päeval isemoodi.“

Naised Köögis tõi kokku rekordarvu publikut

Helerin Väronen

Kui Kaevumäel hakkas esinema Naised Köögis, tekkis tunne, et kui üldse on kohta, mis on kummist, siis on see Viljandi Kaevumägi. Ilmselt oligi tegemist avapäeva kõige populaarsema kontserdiga.

Hiljuti on ansambliil ilmunud uus plaat „See tantsusaal on nugaodega kaetud“. Sellel olevate lugudega üritavad Kristiina Ehin, Kairi Leivo, Katrin Laidre ja Sofia Joons leida vastuseid küsimusele, mis on meie elus püsivat, sellist, mis peaks vastu ajale ja kõikidele tormidele ja tuultele. Lood on meestest ja lastest, naiselikkusest ja armastusest, igatsusest ja rõõmudest.

Kontserdi avasõnades öeldi, et naiste muusikas on mingi eriline maagia ja vägi, kuid Kristiina ei ole nõus, et see vaid naiste muusikas on. Vägi ja maagia on tema sõnul soo-ülene ja mõnes bändis on see võnge ja sfäär olemas, teises mitte.

Naised Köögis võivad rahul olla, publikut oli piisavalt.

Foto: HELERIN VÄRONEN

Lugu valedest meestest on ansambliil olemas, kuid millised need õiged mehed siis on ja kas neist ka lugu tehakse? Kristiina Ehin vastas selle peale, et eks see õige on igatihe jaoks erinev ja see on ka ajas muutuv. „Õiged mehed on meil

ridade vahel siiski olemas.“

Naised Köögis lood on erinevates žanrites, naised võivad ühtaegu räppida ja lüürilisi palakesi laulda. Lugude alguseks võib olla juhuslik mõte või pealtkuuldud lausekatke. Kui läks lahti trall aasta emaks

sobiliku kandidaadi pärast, valmis Kristiinal lugu „Aasta ema“, mis on ülipopulaarseks saanud. Laulus on üks tegelane Gabriel, kuid sellenimeline mees on Puhjas ka päriselt olemas ja pärast loo ilmumist tuntuks saanud.

Üks ilusamaid ja vähemalt minu jaoks erilisemaid lugusid Naised Köögis repertuaaris on „Benita“, mille jaoks andis inspiratsiooni Tohisoo mõisa kunagine omanik Benita von Wrangell. Mõisas olles kujutasid Naised Köögis ette, kuidas Benita sada aastat tagasi oma mehe Carl Motlanderiga tantsu keerutas, ja sellest sündis neile tagantjärele pulmavalss.

Mõne looga juhtub, et see hakkab omaette elu elama. Nii juhtus ansambli ühe liikme, Kairi Leivo looga „Täna ma laulan läbi öö“. See pälvis Rahvusooperi Estonia balleti kunstilise juhi Toomas Eduri tähelepanu, kes Kairile helistas ja pakkus, et seda lugu võiks esitada. Kairi esimene reaktsioon oli, et tema seisab, tema ei tantsi. Esitamisele see lugu aga kevadisel rahvusballeti galakontserdil tuli, laul Kairilt ja tantsis Marita Weinrank.

Kristiina, Kairi, Katrin ja Sofia näevad laval alati välja

nagu haldjad või printsessid. Ja nii plaadi pealkiri kui ka laul „Habemenugadel tantsiv kuningatütar“ on kantud mõttest, et iga naine on omamoodi ilus ja enda elu printsess, vaatamata argistele kodutöödele ja muredele. Oma teist plaati esitleval tuuril jõuab Naised Köögis 10. augustil ka Raplamaale, Oela külaplatsile. Kristiina lubas, et ka neile, kes folgil neid esinemas näinud, saab sel kontserdil olema üllatusi.

Viljandi folgil käimise kohta sõnas Kristiina Ehin, et ta on seal käinud, aga poleks kunagi arvanud, et ta kunagi muusikuna folgi lavale jõuab. See tunne on aga eriline. Kristiinale meeldib folgil jälgida inimeste otsisklevaid pilke ja mõistatada, mis on selle pilgu taga. Ehk otsitakse mitut asja. „Inimeste silmis on otsing, et kus on tema koht pärimusmuusikas ja kuidas sellele ise midagi juurde anda. Kuid on ka teisi ilusaid otsinguid.“

Folgikillud Viljandist

Helerin Väronen

Viljandi pärimusmuusika festival sai tänavu 25-aastaseks. Seekord oli pidu kantud teemast „Uut ja vana“. Eks igaühe jaoks on need mõisted erinevad, mis ühe vana, on teise uus, kuid ennekõike tähistati selle teemaga kontraste ja muutusi. Pärimusmuusika on küll vana, kuid pidevas muutuses.

Igaühe folk on erinev, hetked ja meeleolud on erinevad. Muusika tekitab erinevaid emotsioone. Kes keskendub folgil muusikale, kes seltskonnaga koosolemisele, kes otsib midagi uut, kes midagi vana. Alles teist korda folgil olnuna pole õiget võrdlusmomenti väga tekkida saanud, et mis siis seekord parem või halvem oli, kui paar aastat tagasi. Ja telklaagri kogemust mul ka veel pole. Kajastatud hetked on vaid osa nähtust ja

kuuldust.

Trad. Attack! Ilmselt hetkel Eesti üks kuumimaid bände, mis sai alguse lihtsalt soovist koos sõpradega natuke muusikat teha. Viljandi folgile jõudis bänd otse Inglismaalt, võrdlemisi magamata, kuid see ei takistanud neil folgimelust osa saada. Spontaanselt anti laupäeva õhtul lühike akustiline kontsert Telia telgi juures, mis tõi kokku hämmastavalt suure rahvamassi.

Ro:Toro & Finlay MacDonald. Laval kohtusid Eesti torupill ja šoti torupill ning selle tulemus oli täiesti hämmastav. Sandra Vabarna küll hilines natuke, kuna tuli otse lennukilt. Visati nalja, et peaks folgi peakorraldajale ja Viljandi linnapeale Ando Kivibergile soovitama, et Viljandisse võiks rajada oma lennujaama, siis ei jääks Sandra enam hiljaks. Kül mavärinaid tekitas lugu, mille Finlay oli loonud oma lapse sünni puhul.

Nikns Suns. Kui need poisid laval on, on neid kuulda kaugele. Aga natuke vale lava oli neile antud, Kultrahoov jääb neile küll väikseks. Neid võiks ehk võrrelda Metsatölliga, samamoodi on ühendatud pä-

rimusmuusika ja rock. Laval on bändiliikmed, kelle hulka kuulub ka Raplamaalt pärit Ragnar Toompuu, jõulised ja vägevad. Bändi nimi tähendab läti keeles kurja koera ja seda nad laval ka on.

Otava Yo. Kui enne folki tehti küsitlus, keda kunagi esinenud bändidest publik tagasi tahab, oli see Venemaa bänd üks kolmest. Bänd üllatab, neis on ehe vene värk sees, millele on vint peale keeratud ja siis tänapäevasesse kastmesse pistetud. Neil on lugusid, mis panevad korralikult hüplema, on lugusid, mis ajavad lihtsalt naerma ja on ka lihtsalt ilusaid lüürilisi lugusid. Üks korralik vene värk.

Jan Blake & Raymond Sereba. Läksin Ugalasse, teadmata, mis mind ees ootab. Üks pikk jutt ja rännakuga kaasnevad helid ootasid ees. Ma ei olnud varem Jani näinud, kuid tunda oli, et vähemalt pool rahvast teab juba, mida talt oodat, ja elasid jutule kaasa. Tema jutuveestmisoskus on haarav, isegi kui inglise keelest kõike aru ei saanud. Tema on üks kolmest, kes folgile publiku poolt tagasi hääletati. Ta oskab väga häs-

Kaks kuulsat torupillimängijat koos - Sandra Vabarna (keskel) ja Finlay MacDonald Šotimaalt.

Foto: HELERIN VÄRONEN

ti nalja teha ja hämmastas see, kuidas nad Raymondiga suutsid terve saalitäie rahvast endaga kaasa laulma panna. Jälle üks kül mavärinaid tekitav hetk.

Kalascima on hetkel üks tuntumaid bände Itaalias ja see on täiesti mõistetav. Nad suudavad rahva endaga kaasa tõmmata, panna nad tantsima ja plaksutama. Huvitav on

nende muusika juures see, et nad segavad tänapäevase muusikaga vana rituaalset tarantella traditsiooni, mis on seotud tarantlihammustuse ravirituaaliga.

Voorand/Koikson/Sooäär/Daniel. Oma kontserdiga tegid need neli muusikut sügava kummarduse Veljo Tormisele. See oli ilmselt kont-

sert, mis raputas kõige enam. Ühtaegu oli see leebe kui tuul, samas ehmatas nende helikeel vahepeal täitsa ära ja ma ei saanudki aru, kas see meeldib mulle või mitte. Esitamisele tulid Tormise kuus lugu pulmalaulude tsüklist, üks lugu mängulauludest ja muidugi tema Kadri-laulud.

Juristi nõuanne

Ohutusnõuded tõstukiga töötamisel

Lugeja küsib: Meie ettevõttes kasutatakse palju kahveltõstukeid. Pidin eile peaaegu tõstuki alla jääma ja kui sellest teiste töötajatega juttu tegin, oli peaaegu igaühel rääkida oma lugu sarnasest ohtlikust olukorrast. Mida teha, et selliseid olukordi rohkem ei tekiks?

Vastab Rein Reisberg, Tööinspektsiooni töökeskonna konsultant: Üldine nõue on, et kui liikumisteel liiguvad nii jalakäijad kui ka sõidukid, peab jalakäijatele olema tagatud küllaldane ohutu liikumisruum või paigaldatud kaitsepiirded. Kui samal teel veetakse ka kaupu, peab arvestama teisaldatavate lastide mõõtmatega.

Liikumisteed peavad olema selgesti märgistatud. Eelistatud on valged või kollased jooned, et tekiks vajalik kontrast põranda värvusega.

Kui liikumisteed on märgistatud, peavad seda järgima nii jalakäijad kui ka tõstukijuhid. Märgistus kipub ajaga tuhmuma nii liiklemise kui ka ladestuva mustuse tõttu. Kui märgistus pole enam hästi nähtav, tuleb seda värskendada. Läbi tuleb mõelda ka materjalide paigutus tööruu-

mides või väliterritooriumil. Nii saab vältida olukorda, kus materjal on paigutatud töötajate liikumisteele ja nad peavad liikumiseks kasutama tõstukite liikumiseks ette nähtud teed.

Ohuolukordade vältimiseks peab juht olema tähelepanelik ning tõstuk tehniliselt korras. Mitmed tõstukivalmistajad on paigaldanud tõstukile nii liikumiskiiruse piirajad kui ka tagurpidi liikumise signaali. Need peavad olema töökorras kogu tõstuki kasutamisaaja jaoks. Soovitav on tõstukile paigaldada valgusmärguanne. See võib olla näiteks kollane vilkur või seade, mis annab tõstuki lähenemisest märku maha suunatud sinaka valgusega.

Asjakohane on kasutada kollasel taustal tõstuki kujutisega kolmnurkset hoiatusmärki aladel, kus tõstukid liikuda võivad. See märk tuletab töötajale meelde, et ta siseneb alale, kus liikuva tõstukiga võib kokku juhtuda.

Samas võib õnnetusi juhtuda ka kõige hoolsamate juhtidega ning seepärast on mõistlik valida teine, kasvõi veidi pikem liikumistee, et tõstukite liikumisteele mitte sattuda.

Müüt või tegelikkus: kohv jätab hammastele plekid

Annika Andersen, AFO kohvikoolitaja

Jah, kohv mõjutab hammaste välimust, kuid seda saab ennetada ning õige hoolitsemise abil ei teki ka plekke. Tasub teada vaid mõnda lihtsat nippi, kuidas juua kohvi nii, et hambad püsiksid kaunid ilma igapäevasest virgutusjoogist loobumata.

Müüt 1: kõrrega juues ei teki hammastele plekke, sest kohv ei puutu hammastega kokku

Ei pea paika! Tegelikult on peaaegu võimatu kõrrega juues vältida kohvi kokkupuudet hammastega. Kui tunned suus kohvi maitset, siis on hambad juba kohviga kokku puutunud.

Müüt 2: kohvi ja vett tuleb juua vaheldumisi

Täpselt nii, kui jood kohvi, hoia käeulatuses ka klaas vett, sest pärast tassi kohvi aitab üks suurem sõõm vett ära uhuda suurema osa ainetest, mis hambaid määrda võivad. Kui oled aga eriti suur kohvisõber, rüüpa vett ka kohvilonksude vahele.

Müüt 3: kohviplekid tekivad hammastele isegi siis, kui kasutada hambaniiti

Kuigi võib tunduda, et hambaniidiga puhastatud hambavahed ei mõjuta hambapinnale tekkivaid plekke, on see tegelikult vale. Tegelikult on põhiline põhjus, miks hammaste äärtesse plekid tekivad, just see, et inimesed ei kasuta hambaniiti ning hambavahedesse kogunebki mustus, mis hammastele plekid jätab. Sellest tulenevalt võib tekkida lisaks plekkidele hammastel ka hambakatt või halvemal juhul isegi igemepõletik.

Müüt 4: hammaste pesemine pärast kohvijoomist aitab plekke ennetada

Võib tunduda loogiline, et plekkide tekkimise vältimiseks tuleks kohe pärast kohvijoomist hambad ära pesta. See müüt on aga väär – just pesemist tuleks kindlasti vältida, kuna kohvi happelisus pehmendab hambaemaili ja nii võib pärast kohvijoomist hambaid pestes email kergesti kahjustada saada, mis muudab plekkide tekke hoopis tõenäolisemaks.

Müüt 5: kohviplekid saab hammastelt ära valgendavate plaastrite abil

Kindlasti mitte, sest erinevad kemikaalid valgendamiseks mõeldud plaastrites muudavad hambad hoopis poorsemaks ehk tekitavad hammastesse pisikesi auke, mis lubavad kohvil kergemini hammastele plekke tekitada.

Müüt 6: kohviplekke ei saa hammastelt enam maha, kui need on juba tekkinud

Plekid hammastel tulenevad eelkõige määrdunud hambakatust, mitte hammastest endast. Kui hammastele on kohvi tõttu tekkinud plekid, siis see tähendab, et inimesel on hambakatt, mida saab lasta hambaarsti juures professionaalselt eemaldada. Seega pole sellel müüdil alust, sest hammastel olevatest kohviplekkidest on kindlasti võimalik vabaneda.

Kõige parem oleks siiski järgida erinevaid soovitusi, nii et kohviplekke ei tekiks. Neid aitab tõhusalt ennetada pidev hambaharja, hambapasta, suuvee ning hambaniidi kasutamine.

VABAD TÖÖKOHAD

TÖÖPAKKUMISE NIMETUS

TÖÖKOHTI

ASUKOHT

tõstukijuht	1	Kohila alev
pakkija	1	Kohila alev
puidutööline	1	Rapla linn
kokk-klienditeenindaja	1	Rapla linn
mehaanik	1	Kehtna-Nurme küla
raietööline	2	Rapla maakond
müüja	1	Rapla linn
juhiabi	1	Rapla linn
laohoidja	2	Rapla linn
seadmekoostaja pelletikateldele	1	Alu alevik
montaazi lukksepp	4	Alu alevik
tootmisoperaator	2	Salutaguse küla
hooldustöötaja	1	Tolli küla
komplekteerija	1	Kivi-Vigala küla
kassapidaja - müüja	2	Rapla linn
koristaja	1	Rapla maakond
vahetuse vanem	1	Märjamaa alev
klienditeenindaja	2	Märjamaa alev
tootmismasina operaator	1	Kohila alev
piimaautojuht	1	Kehtna vald
elektrik	2	Rapla maakond
lastekaitse spetsialist	1	Kehtna alevik
müüja (puhkuste asendaja)	1	Hageri alevik
loqopeed	1	Kaiu alevik
laotöötaja-tõstukijuht	1	Kohila alev
puusepp	1	Juuru alevik
ümbrikute tootmisliini pakkija	1	Kohila alev
müüja (puhkuse asendaja)	1	Järvakandi alev
ümbrikute tootmisliini juht-seadistaja	2	Kohila alev
müüja (puhkuse asendaja)	2	Kohila alev
kokk	1	Rapla linn
müüja	1	Järvakandi alev
kokk (puhkuse asendaja)	1	Rapla linn
müüja (puhkuste asendaja)	1	Juuru alevik
vanemmüüja	1	Kohila alev
müüja	1	Kohila alev

Raplamaal seisuga 1.08. 2017

www.tootukassa.ee Töötukassa Raplamaa osakond Tallinna mnt 14, 79513 Rapla. Tel: 483 0140, rapla@tootukassa.ee

Hinnavõrdlus

Suviselt mahlane suvikõrvitsapirukas

Katri Reinsalu

Suvi on ju mõnusate aiapidude ja värskes õhus viibimise aeg. Söögilaualt leiab enamasti ikka grill-liha ja värsket salatit. Miks mitte aga luua veidike mitmekesisust näiteks ühe mõnusa juustu-suvikõrvitsapirukaga.

Vaja läheb:

500 g pärmi-lehttainast, 500 g suvikõrvitsat (ehk üks

pikk ja sale rullkõrvits), 2 küüslauguküünt, oliiviõli, soola ja musta pipart, 150 g maitsestatamata toorjuustu, 100 g riivitud parmesani.

Tee nii:

Lõika suvikõrvits köögimandoliini või terava noa abil õhukesteks viiludeks. Pane kaussi, lisa hakitud küüslauk ning sorts oliiviõli, maitsesta julgelt soola-pipraga. Sega käte abil õrnalt läbi ning lase kümme konda minutit maitsestuda.

Rulli pärmi-lehttainas veidi õhemaks ja tõsta ahjuplaadile. Tee tainaservadele noaga 1-1,5 cm kaugusele servast kerge sisselõige.

Sega toorjuust umbes poole riivitud kõva juustuga ning määri juustusegu ühtlaselt tainale, sisselõikest sissepoole. Laota suvikõrvitsaviilud juustuseguga kaetud tainaosale nii, et suvikõrvitsaviilud oleksid kenasti kohakuti.

Küpseta 200-kraadises ahjus 15 minutit. Siis puista peale riivitud juustu ning küpseta veel 15 minutit.

Retsept: www.nami-nami.ee

Rapla Talupoest saad õiget kodumaist küüslauku. Endla talu küüslaugu kilo maksab 10,80 eurot.

	Suvikõrvits 1 kg	Pärmi-lehttaigen (Eesti Pagar, 500 g)	Küüslauk 1 kg	Toorjuust (Farmi original, 150 g)
Konsum	0,99 (Holland)	1,60	4,69 (Hiina)	1,35
Selver	1,79 (Holland)	1,39	9,99 (Hiina)	1,79
Mini-Rimi	1,19 (Eesti)	1,16	4,79 (Hispaania)	1,61
Maxima	1,09 (Poola)	1,23	4,60 (Hispaania)	1,55

Hinnad on seisuga 1.08.17

XII MÄRJAMAA FOLK XX MÄRJAMAA PÄEVAD

3.-6. AUGUST 2017

NELJAPÄEVAL 3. AUGUSTIL

19.00 AVAMINE keskväljakul

* Kaunimate kodude autasustamine *

* Väliskülaliste tervitused *

21.00 FESTIVALIKLUBI rahvamajas
ansambliga "Kihnu Poisid", pääse 5.-

REEDEL 4. AUGUSTIL

LASTE VABARIIGI noortekeskuse õuel

12.00 - 17.00 * batuudid * etendus *

* töötoad * kontserdid *

16.00 kinos "Nukitsamees", tasuta

18.00 KONTSERT keskväljakul

20.00 ansambel "Folkmeister"

keskväljakul

21.30 FESTIVALIKLUBI rahvamajas
ansambliga "Konterbant", pääse 5.-

23.00 ÖÖKINO "Mehed ei nuta", tasuta

LAUPÄEVAL 5. AUGUSTIL

10.00 SPORDIPÄEV staadionil

10.00 - 16.00 keskväljakul

KÄSITÖÖLAAT

* võistupolka tantsimine *

* kontserdid * lemmikloomanäitus *

* raamatukogus raamatute müük *

* naiskodukaitsjate kohvik * töötoad *

18.00 RONGKÄIK

keskväljakult lauluväljakule

PEAKONTSERT ja TANTSUÕHTU
ansamblitega "KRUUV" ja "SPIDO",

pääse eelmüügist 6.-/8.-

samal päeval 10.-

23.00 Ilutulestik

PÜHAPÄEVAL 6. AUGUSTIL

11.00 Jumalateenistus kirikus
Paaduotsa külas Rehe talu õuel:

14.00 XIV LÕOTSAPÄEV

19.00 PIKNIK Margus Taboriga

pääse 5.-

PILETID MÜÜGIL MÄRJAMAA RAHVAMAJAS

INFO: www.marjamaarahvamaja.ee, facebookist ja tel. 482 0075 ja 5656 4614

Täna kuni laupäevani täitub Rapla Ühisgümnaasiumi staadion noorte jalgpalluritega, kes hakkavad selgitama Jalkafesti parimaid.

Foto: SIIM SOLMAN

Jalkafest lööb osalejate arvu rekordi

Siim Jõgis

Sel suvel toimub Raplamaa Jalkafest kaheksandat korda. Aastatega on turniirist kujunenud kindlasti nii Raplamaa jalgpallikooli kui ka terve Rapla suve lahutamatu osa.

Sel korral toimub festival kahes osas. Esmalt võistlesid 18.-19. juulil U15 noormehed. Selle turniiri võitis Paide Linnameeskond. Jalkafesti teine osa leiab aset 2.-5. augustini. Kõikide vanuseklasside peale osaleb kokku 88 võistkonda, mis tähistab Jalkafesti rekordit. Peakorraldaja on Taavi Tüvist Raplamaa jalgpallikoolist.

Mitmes vanuseklassis tänavu turniirid peetakse?

Tänavu toimub kokku kolmeist turniiri. Vanuseklasside osalistel üheksa ja tüdrukutel kaks. Kolmes vanuserühmas toimub A ja B tasemel turniir, et kõik saaksid endale sobivas keskkonnas mängida ja seda nautida.

Kas Raplamaa jalgpallikool paneb esinduse välja kõikides vanuseklassides?

Päris kõikides ei pane. Tütarlaste U13 (2005. aastal sündinud) ei ole meil võistkonda.

Mis jalgpalliklubid veel tänavusest festivalist osa võtavad? Keegi välismaalt?

Keegi välismaalt?

Osalevaid klubisid on 25 ja võistkondi 88, mis on suurim arv võistkondi. Peale Eesti on esindatud veel Läti ja Ukraina. Läti võistkond SK Babite on uus osaleja.

Oleme iga aastaga osalejate hulgalt kasvanud ja Eesti sajandaks sünnipäevaks 2018. aastal julgen küll lubada 100+ võistkonda. Eesti suurimal sarnasel üritusel Pärnu Summercup osales see aasta 188 võistkonda ja nende traditsioon on juba üle kümne aasta pikk. Saabusime just enda klubi võistkondadega Taanist Dana Cup festivalilt, kus osales 1100 võistkonda ja riike osales üle 25.

Mis turniir töötab paberi peal kõige pingelisem ja põnevam tulla?

Kõik on omas võtmes põnevad, aga ma pakun kõige põnevamaks U12 (2006) ja U11 (2007) turniire, kus juba oskusi rohkem. Samuti saab olema tasemelt tugev ja põnev U10 (2008) A turniir.

Mis staadionitel mängud peetakse? Kas RÜG-i staadion on jätkuvalt põhiväljak?

Käesoleval aastal toimuvad kõik turniirid ja mängud Rapla ühisgümnaasiumi staadionil.

Miks toimub sel korral festival kahes osas, esmalt juulis ja siis augustis?

Jah, see aasta sai tõesti kaheks tehtud ja põhjuseid oli kaks. Esmalt see, et 11 vs 11 turniirid võtavad palju aega ja ruumi.

Teine põhjus oli meie klubi suuremate poiste osalemine Dana Cup'il ja selle eel soovime korraldada nn testturniiri, mis täitis oma eesmärgi väga hästi. Selline poolitamine oli pigem ühekordne.

Kas pealtvaatajad on staadionile oodatud?

Vot see on küsimus! Ikka on pealtvaatajad oodatud.

Tean, et Jalkafest on igal aastal osalejate arvu ja korralduslike uuenduste poolest kasvanud. Mis sel aastal kõige suurem uuendus on?

Jah, me oleme otsinud lisaks jalgpallile ka teisi tegevusi nii osalejatele kui ka pealtvaatajatele – öökino näiteks. See aasta me paneme rohkem rõhku jalgpallile, mis ei tähenda, et oleks ainult võistkonnad ning kohtunik. Kohvikud, Footpool ja auhinnaaloos on ikka.

Suuremaks uuenduseks valmistume järgmisel aastal, kui soovime muuta turniiri formaati nii, et kõik vanusegrupid alustavad samal ajal ja ka lõpetavad samal ajal, medalitele mängivad võistkonnad kõige pikemalt. Kui kõik vanused on koos, siis tekib alles õige festivali melu ja korraldada on mõneti lihtsam.

Lastele meeldib öhtune disko ja see tuleb kindlasti programmi. Kogu see muudatus on väga suur samm ja töö. Võtta kasutusele suurem hulk väljakuid - Rapla, Kohila, Kehtna, Valtu, Lelle, Märjamaa ja Kabala uus väljak. Lisaks majutuse korraldamine.

Kust enne festivali algust ja selle ajal kõige värskem infot leiab?

Jooksvat infot saab Raplamaa JK kodulehe ning Facebooki ürituse lehe kaudu.

Küsimustele vastas aastast aastasse Raplamaa Jalkafestil osalenud Paide Linnameeskonna treener Viktor Mets

On see hea korraldus, mis Paide Linnameeskonna noored ikka ja jälle Raplamaa Jalkafestile toob?

Esiteks asub Rapla lähedal. Teiseks on seal head väljakud. Normaalsed muruväljakud annavad väga palju juurde. Tavaliselt me treenime kunstmurul ja naturaalsel murul on seega hea mängida.

Üks turniir, U15 vanuseklassis, sai juba läbi ning Paide võitis selle. Kas oli hea tase?

Tugev keskmine. Esiotsa võistkonnad ei osalenud.

Raplamaa Jalkafestil osalevad ka võistkonnad välismaalt. Tänavu Lätist ja Ukrainast. Kui palju see festivalile juurde annab?

Jah, kindlasti on väljastpoolt tulnud meeskondade vastu hea mängida. Nõrgad võistkonnad sealt ei tule. Nad on kindlasti tugevad.

Laane ja Paasoja võeti olulisteks mängudeks koondisesse

Rait-Riivo Laane.

Foto: SIIM SOLMAN

Siim Jõgis

Eesti korvpallikoondise peatreener Tiit Sökk kinnitas koosseisu, kellega alustatakse maailmameistrivõistluste eelkvalifikatsioonimänge. Koosseis on sama, kes viimases kontrollmängus alistas Šveitsi koondise 69:49.

See tähendab, et olulisteks valikmängudeks pääsesid koondisesse ka Kohilas korvpalluriks sirgunud Rait-Riivo Laane ja Avis Utilitas Rapla mängujuht Martin Paasoja. Lisaks esindavad Eestit eelkvalifikatsiooniturniiril Sten Sökk, Rain Veideman, Janari Jõesaar, Jaan Puidet, Kregor Hermet, Erik Keedus, Kristjan Kitsing, Kristjan Kangur, Janar Talts ja Reinart Hallik.

Eesti alustab mängu laupäeval, 5. augustil võõrsil Makedoonia vastu. Kolmapäeval, 9. augustil kohtutakse Kosovoga.

Hetk stardist. Esiplaanil (nr 62) on kolmanda koha saanud Timmo Tammemäe.

Foto: erakogu

Kiireimaid aegu näitasid Kaur Kase ja Galina Bernat

Siim Jõgis

Pühapäeval, 30. juulil toimus iga-aastane jooksuvõistlus Pirgu poolmaraton. Kõikide distantside ja vanusegruppide peale kokku osales üle neljakümne jooksja.

Meeste arvestuses näitas 21,1-kilomeetrisele distantsile kõige kiiremat aega Kaur Kase, kes läbis poolmaratoni ühe tunni 17 minuti ja 29 sekundiga. Üks minut ja kümme sekundit pärast Kase finišeerimist ületas lõpujoone Aleksandr Kuleshov. Tema aeg oli 1:18.39. Kolmandana lõpetanud Timmo Tammemäe kaotas võitjale juba üheksa minutiga. Tema aeg oli 1:26.30. Naiste arvestuses läbis poolmaratoni kõige kiiremini Galina Bernat, kelle aeg oli 1:46.23. Lea Lohk oli teisena finišis ajaga 1:52.10. Naistest näitas kolmandat aega Marie Tammemäe – 1:55.07. Lisaks võisteldi ka lühemal ehk üheksakilomeetrisele distantsile. Laste jooksu pikkus oli 1,5 kilomeetrit.

FCR Media/Rapla KK küsis naiskonna ülesandmiseks ajapikendust

Siim Jõgis

Paar nädalat tagasi tuli avalikkuse ette teade, et möödunud hooajal Eesti meistriks kroonitud FCR Media/Rapla KK naiskond ei pruugi uuel hooajal jätkata. Naiskonna ülesandmise kuupäev oli 31. juulil, kuid seis on jätkuvalt segane.

Etteantud kuupäevaks FCR Media/Rapla KK naiskonda Eesti korvpalliliidule üles ei antud, vaid selle asemel küsiti ajapikendust. Korvpalliliit koguneb kolmapäeval, 2. augustil, et avaldust arutada.

Ajapikendust küsiti 24. augustini, kuid naiskonna mäenedžeri Rando Reiningu sõnul on see kuupäev võetud selge varuga. Reining on enda sõnul nüüd optimistlikum kui mõned nädalad tagasi. Ta ütles, et praegu on kolm võimalikku partnerit, kellega koos edasiminemist arutada. Loetud päevad tagasi oli neid ainult üks.

“Asi on jäänud puhkuste

Naiskonna mäenedžer Rando Reining.

Foto: SIIM SOLMAN

tõttu venima. Raske on õigeid inimesi laua taha saada,” ütles Reining. Ta avaldas lootust, et kui korvpalliliit kolmapäeval tema taotluse ajapikenduseks rahuldab, on võimalik edasi üritada. Kui ajapikendust ei tule, on seis muidugi selge – naiste Eesti-Läti ühisliigas me Rapla esin-

dust tuleval hooajal ei näe. “Praegu ei saa öelda, et me kindlasti ei jätka. Loodame jätkata Eesti-Läti ühisliiga ja Balti liiga tasemel,” ütles Reining.

FCR Media/Rapla KK liitus sinise korvpallipüramiidiga enne eelmise hooaja algust. Mängijad näitasid platsil häid

sooritusi ja meelitasid sellega ka publiku saali. Eesti meistritiitliga töid nad Raplasse esimese täiskasvanute tiitlivõidu korvpallis. Isegi veel suurem saavutus oli Balti liiga *play-off*is pääs poolfinaali ning lõpuks võidetud hõbemedalid.

Segane seis naiskonna jätkamise osas on mõningane tagasilööki hiljutisele Rapla vallavalikogu otsusele nimetada Rapla korvpallipealinnaks. Ühe argumentina toodi välja just see, et sinne naiskond krooniti Eesti meistriks. See argument kaotab väärtust, kui tulevaks hooajaks üldse naiskonda välja panna ei suudeta.

Siiski oli Rando Reining optimistlik, et jõutakse kokkuleppele. Senise ühe asemel on nüüd ikkagi kolm võimalikku koostööpartnerit. Samuti oli ta optimistlik, et Eesti korvpalliliit annab kolmapäeval naiskonna ülesseadmiseks ajapikendust.

Tšehhist tuli medaleid jõutõstmises

Mihkel Laurits

Juuli keskel Pilsenis toimunud Euroopa meistrivõistlustel olid eestlased edukad. Võideti kogusumma kuld- ja hõbemedal ning kolm meest neljast said kaela kaheksa üksikala medalit.

M3 vanuseklassis tuli -120 kg kehakaalus ülekaalukalt Euroopa meistriks tallinlane Gunnar Enkel. Kuigi ta ei saanud ainsatki alavõitu, oli kogusummas tehtud 595 kg see, mis tõi temale esimese tiitlivõidu. Ta oli ühtlaselt tugev kõigil kolmel alal.

M1 vanuseklassis esindasid Eestit vennad Gert ja Günter Koovitud, kes võistlesid südilt, tehes ridamisi isiklikke tippmarke. Gert võitis kaks üksikala medalit, kuid napilt jäi ta medalikolmiku ukse

taha – kehakaaluga!

M4 vanuseklassi kehakaalus -105 kg jäeti siinkirjutatule kogusummas võimalus võita vaid hõbemedal, sest vanuseklassi jõudnud prantslane Christian Buchs oli ülivõimas nii küüsis kui ka jõutõmbes. Temalt õnnestus näpata vaid üks kuldmedal. See tuli seekord hästi õnnestunud lamades surumises, kus õnnestus üles suruda 140 kg kang. Kogusummas taas 510 kg, millega võib igati rahul olla.

Retrospektiivis vaadatuna on huvitav, et esmakordselt sai 500 kg rajajoon ületatud Eesti meistrivõistlustel Kundas, kus aastal 2007 sai tulemusega 516 kg võidetud isegi pronksmedal, kehakaalus -100 kg! Hea on, kui tühja kangi liigutamise eest medaleid ei jagata, sest siis oled iseenda sõber. Õige pea ootavad Lapimaal Ylitornio linnas ees Euroopa meistrivõistlused lamades surumises, mis minule sel aastal juba kuuendad võistlused järjekorras.

Raplamaa JK naasis suvepausilt väärt viigipunktiga

Siim Jõgis

Pärast kuu pikkust suvepausi tehti uuesti algust Eesti jalgpallimeistrivõistluste teise liiga mängudega.

Lõuna/Lääne piirkonnas mängiv Raplamaa JK alustas sügisringi mängude võõrsil 57 pealtvaataja silme all Türi Ganvix JK vastu. Samad võistkonnad läksid Valtu kunstmuruväljakul vastamisi ka märtsis. Toona võitis Raplamaa JK 1:0. Seekord mängisid meeskonnad Türi linnastaadionil 0:0 viiki.

Pühapäeval, 30. juulil toimunud kohtumises oli selgelt domineerivam pool Türi Ganvix JK. Nemat valdasid rohkem palli ning löid rohkem väravavõimalusi.

Kui vaadata poole hooaja peal liigatabelit, oli selline mängupilt ka loogiline. Türi asub neljateistkümnne võistkonna seas neljandal ning Raplamaa JK kümnendal kohal. Siiski pidas külaliste kaitse vastu ning oma värav hoiti puhtana.

“Palav ilm oli ja energia sai meestel lõpuks otsa. Õnneks pidasime vastu,” ütles kaptenipaela kandnud ründaja Tanel Oesalg. Väravale oli selgelt lähemal kodumeeskond. Ühe korra sahistasid nad ka võrku, aga kohtunik jättis suluseisu tõttu värava lugemata. Napp olukordi oli veel. Oesalg ütles, et Raplamaa JK jaoks oli tegemist väga väärtusliku viigipunktiga.

Külaliste seisu muutis keerulisemaks veel see, et neil oli protokollil kohaselt kasutada kõigest kaks vahe-

tusmängijat, kellest kumbki mängu ei sekkunud. Raplamaa JK mängis terve kohtumise koosseisus Rando Pajus (väravavaht), Ken Krister Maalinn, Ravel Toome, Siim Sten Palm, Tanel Oesalg, Tenno Samuel, Raigo Noode, Hendrik Väli, Oliver Andres, Olavi Andres ja Kristjan Nõulik.

Oesalg ütles, et selle tulemuse pealt on enesekindlus enne järgmist mängu kõrge. Siis tuleb ka tavapäraselt kaptenipaela kandev Alo Bärengrub tagasi.

Järgmise mängu peab Raplamaa JK pühapäeval, 6. augustil Rapla ühisgümnaasiumi staadionil. Vastaseks on Viljandi JK Tulevik U21. Kui samad meeskonnad mängisid märtsis Viljandis, võitsid väljakuperemehed 5:3. Nüüd avaneb võimalus revanš võtta.

Teise liiga Lõuna/Lääne piirkonna tabeliseis:

	M	Võ	Vi	K	V/V	P
1. FC Nõmme United	14	12	2	0	78:8	38
2. Pärnu Jalgpalliklubi	14	10	2	2	39:12	32
3. Saue JK Laagri	14	8	4	2	37:16	28
4. Türi Ganvix JK	14	7	3	4	23:16	24
5. JK Tabasalu	13	7	2	4	34:25	23
6. Viljandi JK Tulevik U21	14	7	1	6	32:41	22
7. Tallinna FC Flora U19	14	5	3	6	25:26	18
8. FC Kuressaare II	14	6	0	8	23:51	18
9. Pärnu JK Vaprus II	14	5	2	7	28:28	17
10. Raplamaa JK	14	5	2	7	21:32	17
11. FC Otepää	14	5	0	9	26:36	15
12. Tõrva JK	14	3	2	9	17:40	11
13. Viimsi JK II	13	2	2	9	16:32	8
14. SK Imavere	14	2	1	11	16:52	7

18. AUGUSTIL

KOHILA PROMENAADIL JA RANNAVOLLEKESKUSES

..KOHILA

SUVEÖÖPIDU

17.00-22.00

AUGUSTIÕHTULAAT

* KIRBUTURG * KÄSITÖÖNURK

HOIDISTEOSA KOND ISTIKUTEALA

*VANAVARAVÄLI *MUU KAUP

20.00

SIMMAN

ANSAMBLIGA MAMA

20.00

VÕRKPALLITURNIIR

ÖÖVOLLE

23.30

TEATRIÖÖ

INDREK TAALMA MONOETENDUS

ORANŽID TROPID KÕRVAS

18.00 ESINEB: KIRINU VIRVE

PILETINFO: SIMMANI JA TEATRIÖÖ KÄPAEL EELMÜUGIST OSTES KUNI 16. AUGUSTINI 10€. SOODUSPILETID PENSIONÄRIDELE JA ÕPILASTELE SIMMANI JA ETENDUS 8€. KÕHAPEAL OSTES 12€ JA 8€. EELKOOJELISED LAPSED TASUTA. KOHILA VÕRKPALLIKLUBI KAADRI OMANIKEL EELMÜUGIST OSTES 8€ JA SOODUSPILET 5€. TULU LAHEB KOHILA VÕRKPALLIKLUBI UUE HOOAJA TOETUSEKS. INFO JA PILETITE MÜÜK: KOHILAVORKPALLIKLUBI@GMAIL.COM JA FB KOHILA RANNAVOLLEKESKUS. KÄPAELAD SAAB KÄTTE ÜRITUSE TOIMUMISE PÄEVAL ÜRITUSE VÄRAVAST.

TÖÖPAKKUMISED

Pelltech OÜ otsib oma meeskonda
SEADMEKOOSTAJAT PELLETIKATELEDE.

Töö asukoht on Alu alevik, Vahe tn 1. Tööülesanneteks on koostematerjalide ettevalmistamine, pelletikatelde koostamine, valmistoodangu pakkimine. Sobival kandidaadil on olemas tehniline taiplikkus, täpsus ja kohusetunne. Omalt poolt pakume konkurentsivõimelist töötasu, kaasaegseid töötingimusi, regulaarseid kollektiivüritusi, igakuist sporditoetust.

Kontakt: Aldo Kotli, aldo@pelltech.ee, tel 677 5277. Kandideerimise tähtaeg: 15. august. Kandideerimisel ootame CV-d ja motivatsioonikirja.

Rapla Täiskasvanute Gümnaasium pakub tööd

gümnaasiumi
MATEMAATIKAÕPETAJALE (0,45 ametikohta)

gümnaasiumi
EESTI KEELE JA KIRJANDUSE ÕPETAJALE
(0,5 ametikohta)

Tööle asumine 1. september.
Avaldus, CV ning haridust tõendavate dokumentide koopiad saata hiljemalt 14.08 aadressil Lasteaia 5, Rapla 79513 või e-postiga kool@raplatg.edu.ee
Täiendav info telefonil 5301 9717

Juuru Eduard Vilde Kool võtab tööle:

MAJAPERENAISE 1,0 ametikohta
KORISTAJA 1,0 ametikohta
KORISTAJA 1,0 ametikohta

Avaldusi võtame vastu kuni 11.08 aadressil Tallinna mnt 18, Juuru alevik, Juuru vald, Raplamaa 79401 või e-mailile kool@juuru.edu.ee

Info tel 513 3987 majandusjuhataja Valdis Tammik ja 489 0161 kantsleil

AS Solbritt pakub tööd

TRANSPORDITÖÖLISELE
lastepiimasegude valmistamisel.

Helistada tel 489 0405; 489 0400; 522 9408 või tulla kohale aadressil Rapla, Viljandi mnt 91e (piimatööstus)

MTÜ Elupuu Eidapere Õpilaskodu pakub tööd
KASVATAJALE.

Töö algus september 2017. Töö graafiku alusel.
Lisainfo tel 520 7852 ja 5301 5141

Pakume tööd **LAADUR-EKSKAVAATORI JUHILE.**
Nõutav eelnev töökogemus, kasuks tuleb C-kat juhiluba. Tööpiirkond Raplamaa ja Järvamaa. Töötasu kokkuleppel. Tel 5669 9926

MÜÜAKSE

Kanarbiku talu müüb korralikku toorest lepu puud ja sangleppa 30, 33, 38, 50, 60, 70 cm. Vedu al 5 rm. Tel 5373 7294

Rapla Kütteäris puidu- ja tur-
babriketti, pelleteid, kaminapuid
kotis. Vedu tasuta. Tel 5563 6856

Toores lehtpuu, hind al 30 €, met-
sakuiv okaspuu al 35 €. Laotud
puude tarne 10 ja 15 rm autoga,
transport hinnas. Tel 502 4895

Lõhutud ja saetud lepa küttepuid
nii lahtiselt kui võrkkotis. Müüme
ka puitbriketti. Vedu.
Tel 516 6305

kuivi pakitud kütteklotse ja kami-
napuid, pelleteid ning puidu- ja
turbabriketti alusel. Vedu tasuta.
Tel 433 3130, 523 8503

kuivi küttepuid lahtiselt ja võrgus.
Tel 503 6941

tooreid halupuid 30-60 cm (lepp,
must lepp, kask, saar) koos veoga.
Tel 517 5783

ehituslikku saematerjali, serva-
mata lauda, lepalauda, terrassi-
voodri- ja põrandalauda. Pikku-
sed 3 - 6 m. Laudade värvimine.
Vedu tasuta. Tel 528 2268

kuivad 50 cm küttepuid. Hind
koos veoga 32 €/rm.
Tel 5341 7761

otse tootjalt pakitud puit ja tur-
babrikett, 6-8 mm pellet, klotsid
lahtiselt – pakitult. Kivisüsi 25 kg
kotis. Vedu. Tel 506 8501

saunaahjusid, kaminaid, pliite.
Soodsalt. Tel 505 4355

soodsa hinnaga talusealiha.
Vajadusel tükeldame.
Info tel 505 9151, 5354 3002

suitsuvorsti ja maasinki väike-
hulgi, kohaletoomisega. Info tel
5196 2628 või 5351 7414

Tapamaja müüb emise lihake-
hasid kohaletoomisega. Info tel
5351 7414

2-toal korter Raplas Ööbiku 1
koos garaažiga. Tel 521 0903

TEENUS

OÜ KÜLMALINE

**Soojuspumpade remont, müük
ja paigaldus, kodumasinade
ja sõiduki kliimaseadmete
remont. Tel 5330 1720 www.
kulmaline.ee**

Bussiteenus 8 kuni 82 kohta.
Helista tel 5330 7447, sivaau-
to2007@gmail.com

Raamatupidamine, aruanded. Tel
505 9669, info@holopoint.ee

KAARDID ENNUSTAVAD 24 H.
Tel 900 1727, h. 1,09 €/min

Telli buss. Tel 5330 7447 ants-
raismaa@hotmail.ee

Ohtlike ja suurte puude langeta-
mine. Tel 517 5783

Ohtlike puude langetamine. Tel
5663 2968 või 5340 2068

Rehivahetus Rapla linnas Järna
tn 2. Hinnad väga soodsad. Reh-
vivahetuse aja saab broneerida
tel 5818 8986

Katused, fassaadid ja viimist-
lustööd. Tel 5352 9476 e-mail:
mehitus@gmail.com

Lamekatuste ehitus rullmater-
jaliga (garaaž, suvila, eramaja,
korterelamu). Tel 5629 8738
info@palmergrupp.ee

Katuste pesu, värvimine, Parand-
ustööd ja samblatõrje.
Tel 5689 4725

Alumiiniumkatuseredelite valmis-
tamine. Tel 515 9155

MITMESUGUST

Telli Eesti lipud, vimplid, vardad
ja vardahoidjad e-poest www.
lipuvabrik.ee. Kaup kätte 1 töö-
päevaga!

EHITUSKESKUS

TUTVU TEISTE AUGUSTI KAMPAANIAPAKKUMISTEGA LEHEL WWW.COOR.EE

**EESTI 100 LIPP,
TELESKOOP VARREGA**
lipu mõõdud 100x150mm, lahti
tõmmatuna 500mm
Флаг «ЕЕСТИ 100» с телескопическим
флаштоком

3.25

LÖKKEALUS
Aluse diameeter 450 mm
Чаша для костра

29.90

MAHLAPRESS
Соковыжималка

85.90

109.-

VAAT
plastik
Бочка

50 L
20.90
80 L
27.90

ÖUNAPURUSTAJA 7 L
Дробилка для яблок

109.-

VAAT
SANGADEGA
Бочка с ручками

30 L
17.50
40 L
20.90

MAHLAPRESS 9 L
METALLIST
Соковыжималка

155.-

Järelmaks
al. 4.36 €
kuus

Järelmaks
al. 5.82 €
kuus

Järelmaks
al. 4.36 €
kuus

Piltidel on illustreeriv tähendus. Hinnad kehtivad 02. - 28.08.2017 või kuni kaup jätkub. Mõnedes kauplustes kaubad ette tellimisel.

OSTETAKSE

Vanametalli kokkuost Raplas
Järna 2. E-R 9-17, L 10-14. Tel
5818 8986 www.rauaspets.ee

Vanametalli kokkuost Agrovaru
territooriumil E-R 9-17, L 9-14.
Tel 505 8637, www.feralmet.ee

metsakinnistuid ja kasvavat
metsa. Tel 502 4895; info@
pajakapuit.ee

**OÜ ETEST PR ostab põllu- ja
metsamaad. Tel 504 5215, 514
5215, info@est-land.ee**

vanu jalg- ja mootorrattaid,
võre ning nende varuosi. Või-
vad olla ka mittekomplektsed.
Samuti pakuvad huvi erinevad
vanaaegsed esemed. Tel 508
6947

hobu-kartulivõtumasin (töökor-
ras). Tel 489 0929 õhtuti

RAPLA KÜTTEKONTOR

**MÜÜB LÕHUTUD LEPA KÜTTEPUID (25-60 cm, ka
võrkkotis).
Müüme ka PUIDUBRIKETTI.**

**Hinnad soodsad!
Tel 516 6305**

AllikaGrupp

• Ostame **METSAKINNISTUID**,
ka raiatud ja hüpoteegiga
• Ostame **PÖLLUMAAD**
Küsi hinda! Teeme pakkumise!

Lai 10, 80010 Pärnu
Tel 447 7900, 528 5263
Faks 447 7903, metsagrupp@hotmail.ee

OÜ Metsagrupp Ltd.

Hea METSAOMANIK!

**OSTAME: kasvavat metsa,
metsamaad, palki ja paberipuitu,
küttepuitu ja võsa-raiejäätmeid.**

Metsä

Metsä Forest Eesti AS

Tel: 5148238, 5038777
e-mail: eesti@metsagroup.com

Soovid uue põlvkonna internetiühendust
koju või kontorisse? Digikonnaga liitumiseks
täida sooviavaldus www.digikond.ee

- VABADUS VALIDA TEENUSEPAKKUJA
- SOODSAIM VÕIMALUS
- VALGUSKAABLIÜHENDUS
- PIIRAMATU LÄBILASKEVÕIME
- GARANTEERITUD KVALITEET
- TULEVIKUKINDEL

Südamlik kaastunne teile,
Lia ja Jaanus perega,
kalli abikaasa, isa ja vanaisa
VENDA LOIGOMI
kaotuse puhul.

Öökulli 6 majanaabrid

Mälestame endist
naabrimeest

VENDA LOIGOMIT
ja avaldame kaastunnet
Liale ja Jaanusele perega.

Ene ja Endel

Avaldame kaastunnet lastele
ja lastelastele perelega

EDITH KÕRGLA

surma puhul.

Perekonnad Karuoad

Kallid Lia ja Jaanus
ja kõik teie lähedased!

Meie sügav kaastunne
abikaasa, isa ja vanaisa

VENDA LOIGOMI

kaotuse puhul.

Leinavad Mati ja Rita,
Helmi, Evald perelega

Mälestame head sõpra

ERNA LAHTE.

Avaldame sügavat
kaastunnet pojale.

Perekond Valler

VENDA LOIGOM
4. IV 1942 – 27. VII 2017

Mälestame kauaaegset
töökaaslast ja naabrit
ning avaldame siirast
kaastunnet
Liale ja Jaanusele perega.

Perekonnad Kraus, Puu ja
Mets

Südamlik kaastunne Marele

ABIKAASA
kaotuse puhul.

Anne ja Malle

Südamlik kaastunne
Liale ja Jaanusele
abikaasa, isa ja vanaisa

VENDA LOIGOMI

kaotuse puhul.

Vello pere

Südamlik kaastunne
Liale perega
kalli abikaasa, isa ja vanaisa

VENDA LOIGOMI

kaotuse puhul.

Malle, Ülle, Ain,
Viive, Elmo, Lea, Ede,
perekonnad Janson ja Oksaar

Avaldame kaastunnet
Liale ja Jaanusele perega
kalli

VENDA LOIGOMI

kaotuse puhul.

Malle, Janar, Jaana
ja Maldur perelega

Sügav kaastunne Riinale
armsa ema

SILVIA REIMANNI

kaotuse puhul.

August, Tiina, Lea, Vello
ja Eve

*Mis tulema peab - see tuleb.
Kellel aeg saab otsa -
see läheb.
Minnes võtab ta lambist tule
ja süütab taevasse tähe...*

Avaldame kaastunnet Avole
ema

ERNA LAHE

kaotuse puhul.
Hõbene, Lepalinnud ja
Lemmi

Avaldame sügavat kaastunnet
armsa abikaasa,
isa, vanaisa ja äia

VENDA LOIGOMI

kaotuse puhul.

Ingvar ja Maili perega,
Karmen

Kutsume osa saama põnevatest jalgpalliturniiridest
rahvusvahelisel noorteüritusel Raplamaa Jalkafest 2017

Mängud toimuvad
Rapla Ühisgümnaasiumi
staadionil 2.-5. august

Programm:

2.august 10.00-16.30	U14 (2004) ja U13 (2005) poiste turniirid
3.august 10.00-16.30	U12 (2006) poiste turniirid
4.august 9.00-15.00	U13 (2005) tüdrukute turniir
15.00-18.30	U9 (2009) poiste turniir
15.00-18.30	U8 (2010) laste turniir
5.august 9.00-17.00	U11 (2007) poiste turniirid
9.00-12.30	U11 (2007) tüdrukute turniir
13.00-19.00	U10 (2008) poiste turniirid
12.00-16.00	Laste Vabariik. Rapla ÜG territooriumil!

Kohvik

Jäätis

Footpool jalgpallipiljard

Õnneloos

Toetajad:

KINO

MÄRJAMAA HELK
“Autod 3” (USA, 3D joonisfilm, eesti keeles)
2. august kl 15, 17
6. august kl 15, 17
“Petetud” (USA, alla 14aastastele keelatud)
2. august kl 19, 21
„Valerian ja tuhande planeedi linn” (USA, 3D)
6. august kl 19, 21.30
9. august kl 16.40, 21.10
„Wind River” (USA, alla 16aastastele keelatud)
8. august kl 17, 21
„Plahvatuslik blond” (USA)
8. august kl 19
„Amityville: Kurjuse ärkamine (USA, alla 12aastastele keelatud)
8. august kl 19
9. august kl 19.10

TEATER

Ajalooline muusikaetendus „Südamesalu salavägi”
Kuusiku Altvski, 4. august kl 19

„Vabaduse metsa vaikus”
Linnaaluste küla, 4. august kl 19
Rumbi rabasaar, 5. august kl 7
Paluküla Hiemägi, 5. august kl 12

Suveetendus „Eestlaste muistne lugu... ja eestlaste muistne sugu”. Rändteater Vaba Vanker
Märjamaa vald, Ohukotsu küün, 8. august kl 19

KONTSERT

Kontsertõhtu Ivo Linnaga
Sulu külakeskus, 2. august kl 18

Meeskoor Tbilisi. Kõlavad gruusia vaimulikud ja rahvalaulud
Rapla kirik, 2. august kl 19

XII Märjamaa Folk: esineb lisraeli tantsugrupp Al Noor
Rapla kultuurikeskuse ees, 3. august kl 12

XII Märjamaa Folk: esineb Leedu folkloorirühm
Vana-Vigala mõis, 4. august kl 14

Kontsert „Pärimuse pärlid”
Vana-Vigala mõis, 5. august kl 12

XIV lõõtspillipäev
Paaduotsa küla, Rehe talu, 6. august kl 14

Suveluutur „Me pole enam väikesed”. Heidy Tamme, Boris Lehtlaan, ansambel MTJ
Rapla, Tammemäe laululava, 6. august kl 19

KOOLITUS/LOENG

IIDA Suvekooli kursus: kangakudumine – efektkangad
Velise, 3.-6. august

MUUSEUM

JÄRVAKANDI KLAASIMUUSEUM
Näitus “Tarbeklaasi kunstniku Pilvi Ojamaa klaastooteid aastaist 1965-1992”
Püsiväljapanek “136 aastat Järvakandi klaasitööstust”
“Tindipotid ja -pudelid Järvakandi klaasimuuseumi kogudest”
Muuseum avatud K, N, R kl 11-18, L 11-15, tel 518 2610 ja 5390 4677

MAHTRA TALURAHVAMUUSEUM
“Kui Nuustakul käidud... Turismikajastused Mahtra muuseumi kogudes”
Püsinäitus “Eesti talupoja elu 19. sajandil ja Mahtra sõda”
Muuseum avatud T-L kl 11-16

SILLAOTSA TALUMUUSEUM
Näitus “Sammudes Eesti Vabariiki”
“Velise vallavalitsuse tegemised aastatel 1918-1944 Rahvusrhiivi materjalide põhjal”
Püsinäitus “Märjamaa ja Vigala kihelkonna inimeste ning aja lugu”
Avatud E-P kl 10-17

HAGERI MUUSEUM
Näitus “Rahamaailm”
Püsinäitused “Maa-apteek”, “Kihelkonnakeskus Hageri” (fotonäitus)
Avatud T, K, N kl 11-16, tel 5648 3828 või e-post virve.õunapuu@kohila.ee

MITMESUGUST

“Suveraamat 2017” 1.-9. klasside õpilastele
Rapla maakonna raamatukogud, kuni 31. august

Luulelõuna: esinevad Doris Kareva ja Robert

Jürjendal
Rapla keskraamatukogu, 2. august kl 13

Folkloorilaager: kohtumine Arno Suislepage
Vana-Vigala mõis, 3. august kl 19

XII Märjamaa Folk ja XX Märjamaa päevad
Märjamaa, 3.-6. august (vt lk 23)
Laste Vabariik
Märjamaa noortekeskuse õuel, 4. august kl 12
Rapla ühisgümnaasiumi ees, 5. august kl 12

Mootorsõidukite Tähesõit ja vanatehnika päev
Kuimetsa motokrossirada, 5. august kl 12

Pärimuspäev
Vana-Vigala mõis, 5. august kl 12

Suvepidu ja mõisapäev
Sutlema mõis, 5. august kl 12

Valtu küla 12. külapäev
Valtu, 5. august kl 18

Holmgang – elava ajaloo festival
Kohila, Loone linnus, 5.-6. august kl 10

Poti laat
Vana-Vigala staadion, 6. august kl 10

Indiaani looduslaager lastele
Mõisamaa, kogukond Väike Jalajälg, 7.-11. august

XXI Varbola Puu - rahvusvaheline puitskulptuuride sümposioon
Varbola linnus, 8.-13. august

NÄITUS

Eesti Instituudi rändnäitus „Eesti aabitsa lugu”
“Tuulutame lippe”. Maailma maade lippe erakogust
Kehtna raamatukogu

Marianne Oklejaki illustratsioonide näitus “Paberi ja kääridega tehtud imed” (lasteosakonnas)
Kõitekunstinäitus “Eduard Wiiralt. Piibliillustratsioonid”
Kohila raamatukogu

Sirje Horma mälestusnäitus
Kohila Tornigalerii (Viljandi mnt 1), avatud kiriku lahtioleku aegadel või leppida kokku

tel 5623 0741
Jaak Kadariku näitus “Ilmutatud ilmutused” (kodulootoas)
Maalinäitus “Eesti pühapaigad soome-ugri kunstnike pilgu läbi”
Maria Eliisa näitus (lastekogus)
Märjamaa valla raamatukogu

Märjamaa muusika- ja kunstikooli lõputööde näitus
Märjamaa rahvamaja Ly galerii

Ühe hetkega maailma: Heigo Zimmeri maastikufotonäitus (saalis)
Helle Kruusi ja Anu Riisenbergi keraamika (vitriinis)
“Suveaknad” - Tarvo Aro Meti vitraažid (lugemissaalis)
Rapla keskraamatukogu

Sandra Mägi “Ukraina emotsioon”
Rapla, Pargi resto

EV 100: Ehalil Halliste vaibanäitus “Pae peal”
Rapla riigimaja fuajee

SPORT

Raplamaa Jalkafest 2017
Rapla ühisgümnaasiumi staadion, 2.-5. august

Rahvusvaheline vibuturniir Järvakandi Open ja Toomas Kivilo mälestusvõistlus
Järvakandi vibustadion, 4.-6. august

KoMo V etapp ja maakonna MV maastikuratta MTB paaristeatesõidus
Pirgu terviserada, 5. august kl 12

U11 V alagrupi kohtumine jalgpallis: Raplamaa JK vs Saue JK
Rapla ühisgümnaasiumi staadion, 5. august kl 17

VI Konsumi Rapla-Kehtna maanteejooks
Rapla ühisgümnaasiumi staadion, 6. august kl 11

II liiga lõuna/lääne piirkonna kohtumine jalgpallis: Raplamaa JK vs Viljandi JK Tulevik
Rapla ühisgümnaasiumi staadion, 6. august kl 14

III liiga lääne piirkonna kohtumine jalgpallis: Raplamaa JK vs Tallinna FC Castovanni Eagles
Märjamaa gümnaasiumi staadion, 9. august kl 19

KIRIKUTEATED

EELK RAPLA MAARJA-MAGDALEENA KIRIK
Armulauga jumalateenistus
6. august kl 12

Rapla kirik on 31. augustini teeliste avatud teisipäevast laupäevani kl 10-17 ja pühapäeval kl 10-15

EELK JÄRVAKANDI PAULUSE KIRIK
Armulauga jumalateenistus
6. august kl 15

Ootame teateid sündmuste kohta iga nädala reedeks meiliaadressil kuulutused@sonumid.ee. Tel 489 2130.

Järgmine "KUHU MINNA" ilmub 9. augusti lehes.

TAHAN SOOGA KOKKU SOADA PÕLISRAHVA AJALOO KOMEJANDI

VABADUSE METSA VAIKUSES

ETENDAMISEL

LINNAALUSTE KÜLAS 4. AUGUSTIL KELL 19.
RUMBI RABASAAREL 5. AUGUSTI HOMMIKUL KELL 7
PALUKÜLA HIEMÄE NÕLVA PÄÄL 5. AUGUSTIL KELL 12

TULE MÜLLAL SOAD- MOA OLEN KÕIKSE AIG KOHAL

SEE OO SUUR LASTE JA NOORTE ETENDAMINE
KA ELUKUTSELISED LAVASTAJAD, HELILOOJAD JA
KOMEJANDITEGID OSALEVAD-KÕIK KOKKU 60 HINGE
SEE OOTÖSINE KOMEJANT, 6 PILT MEITE OMA RAHVA
AJALUGU MUINASAJAST TSAARIAIGA VÄLJA
SEE EI OLE MÜTTE PALAGAN
ETENDAMIST SAADAVAD ILUS PILLIMANG JA LAULULOOD

10.08. OELA KÜLAPLATS ALGUS KELL 19.00

NAISED KÖÖGIS

Uue plaadi esitluskontsert

Foto Kaari Saarma

Piletid Piletilevist, hitivabrik.ee ja kohapealt facebook.com/hitivabrik

NELJAPÄEV 3.08	REEDE 4.08	LAUPÄEV 5.08	PÜHAPÄEV 6.08	ESMASPÄEV 7.08	TEISIPÄEV 8.08	KOLMAPÄEV 9.08
ETV 07.35 Aia elu. Peletite valmis- tamine 07.40 Osoon 08.10 Maahommik 08.55 Ihult ja hingelt 09.45 Eesti mäng 10.15 Hommik Anuga (ETV 2017) 11.30 Hajameelselt abielus 11.55 Reisile minu- ga. Antibes (Eesti 2011) 12.20 Osoon (ETV 2015)* 12.50 Kapital (ETV 2015) 13.20 Elu lugu. Ene Hion 13.35 Meie ini- mesed. Kersti 14.00 Prillitoos 14.50 Foorum 15.10 Paksem kui vesi 17.10 Õnne 13 17.40 Ihult ja hingelt 18.30 Aktuaal- ne kaamera 18.45 Pehmed ja karvased 19.05 LIVestonia 19.35 Hajameelselt abielus 20.00 ehh, uhhuduur 20.30 Riigimehed. Uus piloot 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.25 Sport 21.35 Eesti mäng 22.05 Koduigatsus 22.50 Sünnisõ- nad. Veljo Tormis 23.30 Üks koorilaul. Päikesele* 23.35 Pehmed ja karvased 00.00 ERR.ee uudised	07.35 Aia elu. Tööriistade kor- rastamine 07.40 Osoon 08.10 Maahommik 08.55 Ihult ja hingelt 09.45 Eesti mäng 10.20 Hommik Anuga 11.20 Asja lood. Vana fotoaparaat 11.30 Hajameelselt abielus 11.55 Reisile minuga. Cannes, Grasse 12.20 Osoon 12.50 Ka- pital 13.20 Elu lugu. Erik Lillo 13.35 Meie inimesed. Viljar 14.00 Lauluga maale. Valga- maa 15.00 Sünnisõnad. Veljo Tormis 15.40 Üks koorilaul. Päikesele 15.45 Nota bene! Teatriluulud 17.10 Õnne 13 17.40 Ihult ja hingelt 18.30 Aktuaalne kaamera 18.45 Pehmed ja karvased 19.05 ETV Huumori kuld 19.30 Minu pere. Tiliseb-tiliseb 20.00 Täna õhtul.... Mahavok 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.25 Sport 21.35 Kaardimaja 22.30 Vennad Dasslerid 23.55 Peh- med ja karvased 00.19 ERR.ee uudised	07.30 Muumide maailm 07.35 Meistrimehed Pat ja Mat 07.45 Loomaaja tee 64 07.55 Väike prints 08.20 Beni ja Holly väi- ke kuningriik 08.30 Kasperi ja Emma lood 08.45 Kriksatrullid 08.50 Minu lemmikloom 09.00 Üks koorilaul. Mu süda ärka üles 09.05 Õnne 13 10.05 ehh, uhhuduur 10.35 Iseolemine 11.00 Trollifännid 11.25 Eesti lood. Gerassimovi naised 11.55 Kergejõustiku MM Londonis 15.30 Pealtnägija 16.20 Nota bene! Teatriluulud 17.00 Lutse- pa lugu (2006)* 18.00 Riigime- hed 18.30 Aktuaalne kaamera 18.40 Elu lugu. Kodu 19.30 Eesti lipp ümber Islandi 20.00 Lauluga maale. Tartumaa* 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.20 Sport. Sport 21.35 Dur- rellid 22.25 Inspektor George Gently. Gently kahe leeri vahel 23.55 Langus. Seiklusterohke laul 00.54 ERR.ee uudised	07.30 Muumide maailm 07.35 Vahva Roosi. Kuskil vi- kerkaare all 07.50 Kati ja Mim- mu. Rõõmsat Mimmupäeva 08.00 Põrsas Peppa 08.05 Dpungliässad. Kapten Val- getups 08.15 Rüütel Rooste. Armunud Kopter 08.30 Hiir Hops. Issi töö 08.35 Oktonau- did. Oktonauudid ja Mariaani süviku seiklus 09.00 Mina ka. Hirmud (Eesti 2017) 09.05 Õnne 13 (Eesti 2017) 10.05 Lauluga maale. Tartumaa* 11.05 Elu lugu. Kodu 11.55 Kergejõustiku MM Londonis 18.30 Aktuaalne kaamera 18.40 Ajavaod. Barbaruse lah- kumine (2011) 19.10 Uue aja asjad. Vaba aeg (2006) 19.30 Noor inspektor Morse. Eikuna- gimaa 21.00 Aktuaalne ka- amera. Ilm 21.20 Sport. Sport 21.35 Hetk ajaloos. Armastus ja sõna 21.40 Paksem kui vesi 23.10 Langus. Hiigelkuristik 00.13 ERR.ee uudised	07.35 Aia elu. Kevadine seem- nete külvamine 07.40 Osoon 08.10 Maahommik 08.55 Ihult ja hingelt 09.45 Riigi- mehed 10.15 Hommik Anuga (ETV 2017) 11.25 Eesti lipp ümber Islandi 11.55 Reisile minuga. Tbilisi (2011) 12.20 Osoon 12.50 Kapital 13.20 Meie inimesed. Karl 13.45 Prillitoos (ETV 2016) 14.35 Viimane tango Halifaxis 15.25 Durrellid 16.10 LIVestonia 16.40 Estraadisangarid. Eino Tamberg ja Leo Normet 17.10 Õnne 13 17.40 Ihult ja hingelt 18.30 Aktuaalne kaamera 18.45 Pehmed ja karvased 19.05 Eesti lood 19.35 Haja- meelselt abielus 20.00 Nalja- tera (ETV 2011) 20.05 Õcalan ja kurdide küsimus 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.25 Sport 21.35 Eesti mäng 22.05 Koduigatsus 22.50 Kaardima- ja 23.40 Pehmed ja karvased 00.02 ERR.ee uudised	07.35 Aia elu 07.40 Osoon (ETV 2015) 08.10 Maahommik (ETV 2017) 08.55 Ihult ja hin- gelt 09.45 Eesti mäng 10.20 Hommik Anuga 11.30 Haja- meelselt abielus 11.55 Reisi- le minuga. Kahheetia 12.20 Osoon (ETV 2015)* 12.50 Kapi- tal (ETV 2016) 13.20 Elu lugu. Merle Randma 13.35 Hetk ajaloos 13.40 Meie inimesed. Ädu-Krööt 14.00 Prillitoos 14.55 Haapsalu (Eesti Telefilm 1988) 15.10 Inspektor George Gently 16.40 Barbaruse lahkumine 17.10 Õnne 13 17.40 Ihult ja hingelt 18.30 AK 18.45 Pehmed ja karvased 19.05 Püramiidi tipus. Trau- makirurg Peep Talving 19.35 Hajameelselt abielus 20.00 Vardo Rumessen 21.00 AK. Ilm 21.25 Sport 21.35 Ees- ti mäng 22.05 Koduigatsus 22.50 Viimane tango Halifaxis 23.45 Pehmed ja karvased 00.02 ERR.ee uudised	07.35 Aia elu. Taimede pi- keerimine 07.40 Osoon 08.10 Maahommik 08.55 Ihult ja hingelt 09.45 Eesti mäng 10.20 Hommik Anuga 11.30 Hajameelselt abielus 11.55 Reisile minuga. Bathu- mi 12.25 Osoon (ETV 2015)* 12.50 Kapital (2016) 13.20 Elu lugu. Georg Jegorov 13.35 Meie inimesed. Maris 14.00 Prillitoos (ETV 2016) 14.55 Lünk (Eesti Telefilm 1988) 15.05 Noor inspektor Morse 16.35 Eesti lood 17.10 Õnne 13 17.40 Ihult ja hingelt 18.30 AK 18.45 Pehmed ja karvased 19.05 Edekabel 2013 19.35 Hajameelselt abielus 20.00 Iseolemine 20.30 Estraadis- angarid. Uno Loop 21.00 AK. Ilm 21.25 Sport 21.35 Eesti mäng 22.05 Koduigatsus 22.45 Bar- baruse lahkumine 23.15 Minu pere. Tiliseb-tiliseb 23.45 Pehmed ja karvased (2004)* 00.05 ERR.ee uudised

ETV 2 07.00 Animasarjad 08.10 Tugitoolisport 08.20 Peeter Pikk-kõrv 08.30 Lola. Pikk- kõrv 08.35 Peeter Paani uued seiklused 09.00 Põrsas Peppa 09.05 Tantsuakadeemia 09.30 Rakett 69 10.00 Koduigatsus 10.45 Sounditoorium 11.53 ERR.ee uudised 16.00 Laste- tuba 16.15 Muumide maailm 16.25 Suur pahandus 16.50 Hiir Hops 17.00 Karusmarjad metsikus looduses 17.25 Rüü- tel Rooste 17.35 Oktonaudid 17.45 Priit ja Prääks 18.00 Peeter Paani uued seiklused 18.25 Mis? Miks? Kuidas? 18.30 Peeter Pikk-kõrv 18.45 Väike prints 19.05 Loomaaja tee 64 19.20 AK (viipekeeles) 19.30 Rakett 69 20.00 Uute sihtide poole 20.50 Allvee- lennud 21.00 4x4. Magadan 21.30 Võõramaalane 22.20 Perekonnavald 23.45 4x4. Magadan 00.10 Rohke kala- tuur 00.47 ERR.ee uudised	07.00 Muumide maailm 07.10 Oktonaudid 07.20 Hiir Hops 07.25 Loomaaja tee 64 07.40 Väike prints 08.05 Mis? Miks? Kuidas? 08.10 Priit ja Prääks 08.20 Peeter Pikk-kõrv 08.30 Lola. Pikk-kõrv 08.35 Peeter Paani uued seiklused 09.05 Tantsuakadeemia 09.30 Rakett 69 10.00 Koduigat- sus 10.45 Ring ümber Ruja 11.38 ERR.ee uudised 16.00 Lasteekraan 16.15 Muumide maailm 16.25 Hiir Hops 16.30 Meistrimehed Pat ja Mat 16.40 Koolitants 2017 17.25 Mina ja Miia 17.45 Minu lem- mikloom 18.00 Oktonaudid 18.20 Kriksatrullid 18.25 Kasperi ja Emma lood 18.45 Väike prints 19.05 Loomaaja tee 64 19.20 AK (vk) 19.25 Jalgpall. FCI Tallinn - Nõmme Kalju FC 21.25 Kergejõustiku MM Londonis 23.55 Mustad lesed 00.50 Eesti TOP 7 01.34 ERR.ee uudised	09.00 Kolmik teemandi- jahil 09.30 Mis? Miks? Kuidas? 09.35 Mina ja Miia. Teekond põhja 10.00 Laulukarussell 2017. 2. poolfinaal (2017) 11.00 Homsed linnad. Verti- kaalsed farmid 11.55 Niper- naadi (1983)* 13.25 Stereo (Eesti 1978)* 14.15 BFM esitleb Üle müüri (2016)* 14.25 BFM esitleb Kodu (2016)* 14.50 BFM esitleb Keeldu uppumast (2015)* 15.15 Indiaanifilm Tecumseh (Saksamaa 1972)* 17.00 Operaator Köps üksikul saarel (1966) 17.20 Notsu õnn Mina ja Miia 17.30 LasseMaia Detektiivbüroo. Von Bromi mõistatus 18.50 Entel-tente- li lõppkontsert (1970) 19.20 Aktuaalne kaamera (viipekee- les) 19.30 Mägede kuningad (2016)* 20.00 Uute sihtide poole. Kiiremini 20.55 Kerge- jõustiku MM Londonis 23.55 Perekonnavald (2016)* 01.22 ERR.ee uudised	09.00 LasseMaia Detektiivi- büroo. Von Bromi mõistatus 10.15 Põrsas Peppa 10.25 Üks lugu (ETV 1989) 11.00 Mehed ja mõrrad 11.30 Kadunud tsivilisatsiooni jälgedel 12.00 dokkaader Sao Paulo ämb- likmehed 12.50 Eesti lood. Vennad Karuputked 13.20 Pildipüüdjad 14.20 Ööüli- kooli rännakud. Tõlkija ja fen- nougriist Eva Toulouze. Karula 15.15 Vigala Sass - viimased lindid 16.10 Plekktrum. Kal- le Kasemaa 16.55 Kolmik tee- mandijahil 17.20 Härra Lapsti lasteteater. Imefloöt 18.05 Oktonaudid. Oktonaudid ja Mariaani süviku seiklus 18.30 Kergejõustiku MM Londonis 19.00 Putukate suvemängud 19.20 Aktuaalne kaamera (vi- ipekeeles) 19.30 Lurich (1983) 20.50 Tavaline hooaeg (1973) 21.00 Kergejõustiku MM Londonis 00.00 Eesti TOP 7* 00.46 ERR.ee uudised	07.00 Animasarjad 08.05 Priit ja Prääks 08.20 Vahva Roosi 08.30 Dimitri ja sõbrad 08.35 Suur pahandus 09.05 Tant- suakadeemia 09.30 Kadunud tsivilisatsiooni jälgedel 10.00 Mustad lesed 10.55 ETV live. Noorkuu 11.52 ERR.ee uudi- sed 16.00 Lastetuba 16.15 Muumide maailm 16.25 Pa- pist poisid 16.30 Oktonaudid 16.40 Džungliraamat 16.55 Hiir Hops 17.00 Karusmarjad metsikus looduses 17.25 Kati ja Mimmu 17.35 Vahva Roosi 17.45 Džungliässad 18.00 Lassie 18.20 Milly murrab pead 18.30 Beni ja Holly kuningriik 18.40 Tuutu ja Potsu 18.50 Põrsas Peppa 19.00 Kosmosel- endurid 19.10 Mis? Miks? Kui- das? 19.20 AK (viipek) 19.30 Rakett 69 20.00 Inglise kool Hiina moodi 20.50 Armastus ja sõna* 20.55 Kümnevõistle- jad 21.15 Kergejõustiku MM Londonis 00.00 4x4. Magadan 00.34 ERR.ee uudised	07.00 Animasarjad 08.30 Di- mitri ja sõbrad 08.35 Lassie 08.55 Tugitoolisport 09.05 Tantsuakadeemia 09.30 Rakett 69 10.00 Koduigat- sus 10.45 Võistluskontsert "Apelsin" 11.21 ERR.ee uudi- sed 16.00 Lastetuba 16.15 Muumide maailm 16.25 Kii- sud, edasi! 16.30 Oktonaudid 16.40 Džungliraamat 16.50 Hiir Hops 17.00 Karusmarjad metsikus looduses 17.25 Kati ja Mimmu 17.35 Vahva Roosi 17.45 Džungliässad 18.00 Lassie 18.20 Milly murrab pead 18.30 Beni ja Holly kuningriik 18.40 Tuutu ja Potsu 18.50 Põrsas Peppa 19.00 Kosmosel- endurid 19.10 Mis? Miks? Kui- das? 19.20 AK (viipek) 19.30 Rakett 69 20.00 Inglise kool Hiina moodi 20.50 Armastus ja sõna* 20.55 Kümnevõistle- jad 21.15 Kergejõustiku MM Londonis 00.00 4x4. Magadan 00.34 ERR.ee uudised	07.00 Animasarjad 07.35 Põrsas Peppa 07.45 Kati ja Mimmu 07.55 Tuutu ja Potsu 08.05 Džungliässad 08.15 Beni ja Holly väike kuningriik 08.30 Lola. Pikk-kõrv 08.35 Lassie 08.55 Milly murrab pead 09.05 Tantsuakadeemia 09.30 Rakett 69 10.00 Kodu- igatsus 10.45 ETV live. Bonzo 11.46 ERR.ee uudised 16.00 Lastetuba 16.15 Muumide maailm 16.25 Kiisud, edasi! 16.30 Nöbinina 17.00 Vahva Roosi 17.20 Rüütel Rooste 17.35 Pipi Pikksukk 18.00 Pee- ter Paani uued seiklused 18.25 Tugitoolisport 18.30 Peeter Pikk-kõrv 18.45 Maša ja karu 18.50 Põrsas Peppa 18.55 Kosmoselendurid 19.05 Okto- naudid 19.20 AK (viipekeeles) 19.30 Rakett 69 20.00 Ööüli- kool. Kärt Johanson ja Tõnis Mägi 21.00 Kergejõustiku MM Londonis 00.00 4x4. Magadan 00.34 ERR.ee uudised
---	--	--	--	--	---	---

KANAL 2

06.10 Meie Charly 07.00 Su- per 4 07.15 Preili Moon 07.30 Tommy ja Jerry põngerjad 08.00 Suvereporter 09.00 Pu- runenud elud 10.00 Öökuninga- nna 11.00 Kodus ja võõrsil 11.30 Armastusemaitse 12.30 Suur lotokolmapäev - Rooside sõda 13.30 Eesti kõige-kõige ga 14.00 Meie Charly 15.00 Küladetektiivid 16.00 Tüdruk nimega Elif 17.00 Armastuse maitse 18.00 Purunenud elud 19.00 Öökuninganna 20.00 Suvereporter 21.00 Heerin- gas Veenuse õlal 21.30 Naab- riplika 22.30 Viimane võmm 23.30 Kõök 00.00 Takso 00.30 Pärapõrgu perekond 00.55 Kliendinimekiri 01.45 Viima- ne võmm 02.35 Suvereporter 03.30 Küladetektiivid 04.15 Pöörased üheksakümnnendad 04.40 Teleapsud 04.55 Hee- ringas Veenuse õlal 05.20 Ees- ti kõige-kõige 05.45 Kõök	06.10 Meie Charly. Charly sõl- mib sõprust 07.00 Super 4 07.15 Preili Moon 07.30 Tom- my ja Jerry põngerjad 08.00 Suvereporter 09.00 Purune- nud elud 10.00 Öökuninganna 11.00 Kodus ja võõrsil 11.30 Armastuse maitse 12.30 Naab- riplika. Varguste viies laine 13.30 Eesti kõige-kõige 14.00 Meie Charly. Charly läheb üle käte 15.00 Küladetektiivid. Surm katkestas vestluse 16.00 Tüdruk nimega Elif 17.00 Ar- mastuse maitse 18.00 Purune- nud elud 19.00 Öökuninganna 20.00 Suvereporter 21.00 Väi- kesed hiiglased 23.00 Mf Meie senine elu 01.15 Mf Mängus tagasi 03.05 Pärapõrgu pe- rekond. Jõulukuusk 03.30 Su- vereporter 04.25 Naabriplika. Varguste viies laine 05.05 Eesti kõige-kõige 05.30 Teleapsud 05.35 Takso. Iga klient toob kaasa pöörased sekeldused	06.00 Meie aasta Siberis. Alistuv naine 06.25 Trinny ja Susannah Taanis 07.15 Naab- riplika. Varguste viies laine 08.15 Tomi ja Jerry seiklused 09.05 Parim enne. Pulmad 10.00 Merevaade 10.30 Aed- niku aabits 11.00 Kodutun- ne 13.00 C-Komando 13.30 Teadmata kadunud. Mario Klaar 14.00 Huumoritähestik 15.00 Pilvede all 17.00 Rosa- munde Pilcher - Inglise vein 19.00 Roaldi nädal. Pankrotis eestlased 20.00 Suverepor- ter+ 20.35 Kaks kanget Indias 21.35 Sajandi valitsejanna. 23.30 Grantchester. Vaimse alaarenguga teismeline Gary Bell antakse Abigail Redmon- di mõrva eest kohtu alla 00.30 Mf Südaöö Pariisis 02.10 Mf Meie senine elu 04.00 Kaks kanget Lõuna-Ameerikas 04.45 Trinny ja Susannah Taa- nis 05.30 Teleapsud 05.40 Su- vereporter+	06.10 Kaks kanget Indias 07.00 Aedniku aabits. Kas Eestis on avamaal võimalik kaktuseid kasvatada 07.30 Väikesed hiiglased 09.30 Heeringas Veenuse õlal 10.30 Meie Bullerby. Mikkilpäev 11.00 Nädalalõpp Kanal 2ga 14.00 Grantchester. Sidney ja Geordie sõprus pannakse proovile 15.00 Itaalia süda- mes 17.00 Inga Lindström - Minu mehe pulmad. Lena peab korraldama oma ülemu- se tütre muinasjutupulmad, aga peigmeheks osutub Lena noorusarmastus Jakob 19.00 Roaldi nädal. Mustlased 20.00 Suvereporter+ 20.35 Suur ko- möödiaõhtu 22.05 Laula mu laulu. Täna on Tõnis Mägi lau- lude õhtu! 23.35 Mf Sunnitud tapma 01.25 Mf Südaöö Pa- riisis 02.55 Nädalalõpp Kanal 2ga 04.05 Heeringas Veenuse õlal 04.30 Laula mu laulu 05.45 Suvereporter+	06.10 Meie Charly. Charly läheb üle käte 07.00 Super 4 07.15 Preili Moon 07.30 Tommy ja Jerry põngerjad 08.00 Suvereporter 09.00 Purunenud elud 11.00 Kodus ja võõrsil 11.30 Armastuse maitse 12.30 Meie Bullerby 13.00 Meie aasta Siberis. Töö kogukonnas 13.30 Eesti kõige- kõige 14.00 Meie Charly 15.00 Küladetektiivid 16.00 Tüdruk nimega Elif 17.00 Armastuse maitse 18.00 Purunenud elud 20.00 Suvereporter 21.00 Heeringas Veenuse õlal 21.30 Meie Bullerby 22.00 Meie aasta Siberis. Töö kogukonnas 22.30 Viimane võmm. Ei sõnakestki rohkem 23.30 Kõök 00.00 Unustamatu 00.55 Kaks kangetLõuna-Ameerikas 01.45 Viimane võmm. Ei sõnakestki rohkem 02.35 Suvereporter 03.30 Mf Sunnitud tapma 05.10 Eetriapsud 2015 05.20 Eesti kõige-kõige 05.45 Kõök	06.10 Meie Charly 07.00 Super 4 07.15 Preili Moon 07.30 Tommy ja Jerry põngerjad 08.00 Suvereporter 09.00 Purunenud elud 11.00 Kodus ja võõrsil 11.30 Armastuse maitse 12.30 Meie Bullerby 13.00 Meie aasta Siberis. Töö kogukonnas 13.30 Eesti kõige- kõige 14.00 Meie Charly. Charly metsikus läänes 15.00 Küladetektiivid 16.00 Tüdruk nimega Elif 17.00 Armastuse maitse 18.00 Purunenud elud 20.00 Suvereporter 21.00 Heeringas Veenuse õlal 21.30 Krimi 22.00 Talentide planeet 22.30 Viimane võmm 23.30 Kõök 00.00 Dokiõhtu - Loomad I maailmasõjas 01.10 Unustamatu 01.55 Viimane võmm 02.45 Suvereporter 03.40 Guinness World Records 04.30 Pöörased üheksakümnnendad 04.55 Heeringas Veenuse õlal 05.20 Eesti kõige-kõige 05.45 Kõök	06.10 Meie Charly 07.00 Super 4 07.15 Preili Moon 07.30 Tommy ja Jerry põngerjad 08.00 Suvereporter 09.00 Purunenud elud 11.00 Kodus ja võõrsil 11.30 Armastuse maitse 12.30 Krimi 13.00 Talentide planeet 13.30 Eesti kõige-kõige 14.00 Meie Charly 15.00 Küladetektiivid 16.00 Tüdruk nimega Elif 17.00 Armastuse maitse 18.00 Purunenud elud 20.00 Suvereporter 21.00 Heeringas Veenuse õlal 21.30 Suur lotokolmapäev - Rooside sõda 22.30 Viimane võmm 23.30 Kõök 00.00 Kliendinimekiri. 00.55 Dokiõhtu - Loomad I maailmasõjas 02.00 Viimane võmm 02.50 Suvereporter 03.45 Guinness World Records - metsikud rekordid 04.30 Pöörased üheksakümnnendad 04.55 Heeringas Veenuse õlal 05.20 Eesti kõige-kõige 05.45 Kõök
--	---	--	---	--	---	--

TV3

06.15 Käpapatrull 06.40 Tä- hesõjad 07.05 Käсна-Kalle Kantpüks 07.30 Saatuslik va- lik 08.30 Meisterkook 09.25 Suvesangarid 09.55
--

**Augustis
PVC aknad
PARIMA
hinnaga!**

Rapla Viljandi mnt.19

Amves Tel 489 7306
www.amves.ee, info@amves.ee

OSTAB

- metsakinnistuid
- hüpoteegiga ja läbiraiutud kinnistuid

LANDEKER

Tel 511 0415, 517 9866, 489 4055. www.landeker.ee

**Kogu pere
metsapäev**

**12. AUGUSTIL
RAPLAMAAL RUUNAVERES**

TEGEVUST LEIAB KOGU PERE!
Ekskursioonid, matkad,
õpitoad, tootesitlused,
meelelahutus.

Lasteprogramm noortelt metsateadlastelt!
Laval BIRGIT SARRAP, ansambel SPIDO.

Pilet 5 eurot, lastele tasuta

Lisainfo ja registreerimine*:
www.erametsaliit.ee

*Registreerumine matkadele, ekskursioonile ja õhtusöögile kuni 7.08!

Korraldavad: Eesti Erametsaliit, Erametsakeskus,
Vardi Erametsaselts.

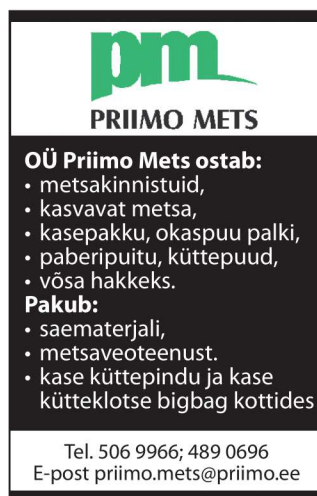
Toetavad: Keskkonnainvesteeringute Keskus, STIHL,
Metsatarvikud, Autra, Metsabiuroo, Mehka,
Mustakivi Auto, Elke Auto, Värska Vesi, Erasmus+

Metsakinnistute ja raide ost
(sobivad ka osaliselt raiutud ja hüpoteegiga koostatud metsakinnistud).
Aitame metsakavade koostamisel ja paberite vormistamisel.

Tel 525 9788, harry@grundar.ee
faks 443 0376, Tehnika 15, Paikuse

**Siin
võiks olla
SINU
REKLAAM!**

PRIIMO METS

OÜ Priimo Mets ostab:

- metsakinnistuid,
- kasvavat metsa,
- kasepaku, okaspuu palki,
- paberipuitu, küttepuud,
- võsa hakkeks.

Pakub:

- saematerjali,
- metsaveoteenust.
- kase küttepindu ja kase kütteklotse bigbag kottides

Tel. 506 9966; 489 0696
E-post priimo.mets@priimo.ee

Laula mu laulu suvetuur

TANEL PADAR, GETTER JAANI, KOIT TOOME, LIIS LEMSALU, OTT LEPLAND ja INES

Külalisesineja **KARL-ERIK TAUJAR** Öhtut juhib **JUSS HAASMA**

P 13 / 08 Rapla Laululava | Algas kell 20

LISAINFO JA SOODUSPILETID: **PILETILEVI**

SUURTOETAJAD: **APOLLO KINO CINEMA** **saku**

TOETAJAD JA PARTNERID: **Lipton** **SKODA TALLINN** **Elmar** **Postimees** **Banijay Rights**

Väärt Raplamaa Toode poes on nüüd müügil Jäämari pulgajäätised.

Jäämari on parimast toorainest käsitsi valmistatud pulgajäätis.

Pulgajäätiste valmistamisel kasutame küpseid marju ja puuvilju, kookospiima, ökoloogilist roosuhkrut või agaavesiirupit. Ei mingeid kunstlikke värv- ja säilitusaineid, kontsentrante ega muid keemilisi aineid.

Tulemuseks on mõnus ja värskendav pulgajäätis, mille söömisest saavad rõõmu tunda nii suured kui väikesed!

Jäämari

**Avame taas
Karmani Kaubamajas
Meie Toidukaubad
3. augustil kell 10.**

Olete oodatud!

meie toidukaubad
Tule! Tutu! Üllatu!

13 maakonnas, üle 60 kaupluse

Treraadio

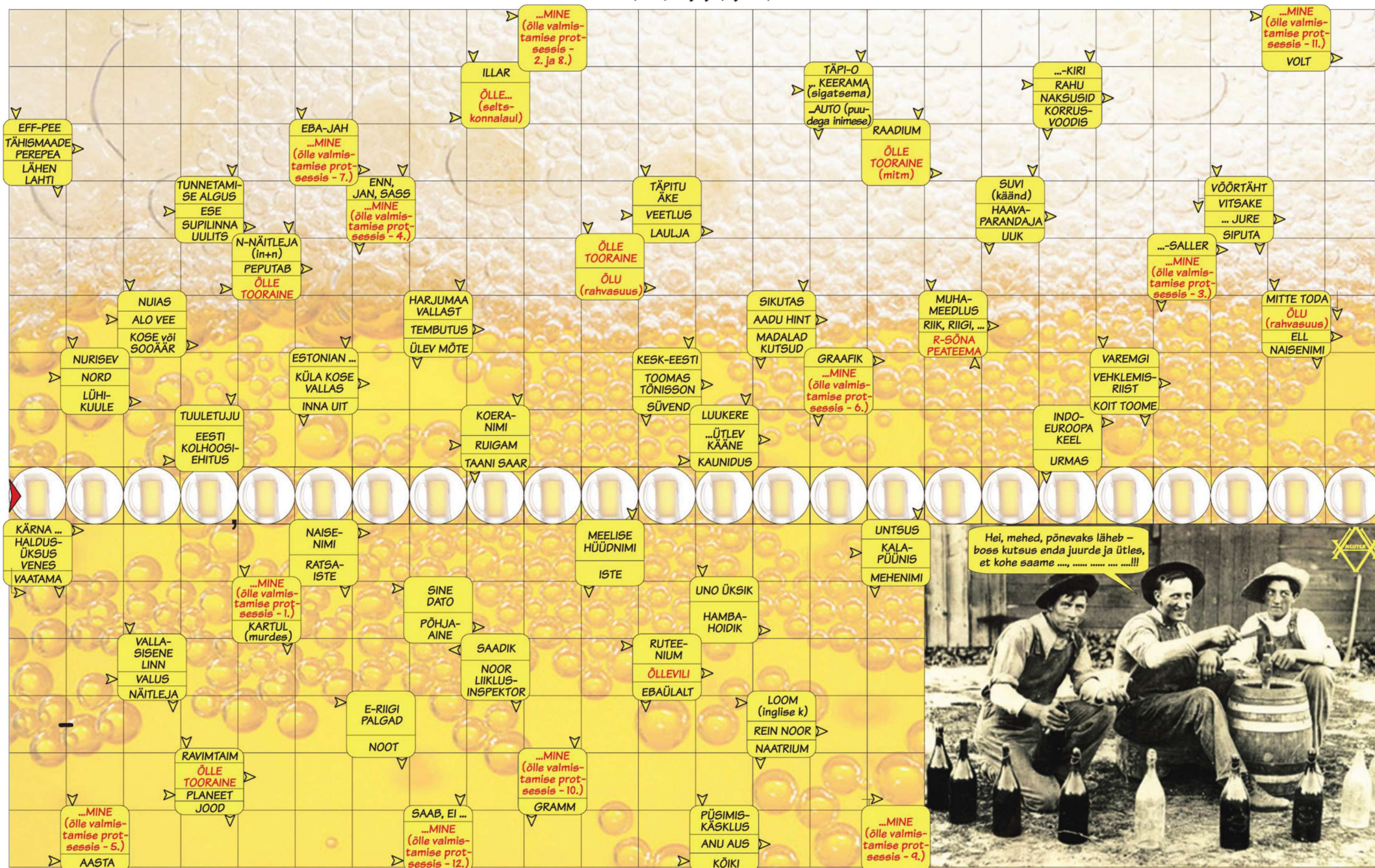
Raplamaa Hommik!

Kohalikud uudised, ilm horoskoop, värsked ajalehed ja palju muud põnevat!

Igal tööpäeval
7:30 - 10:00

Raplamaal
91,3 MHz
www.treraadio.ee

TÄIENDÖPPEPÄEV

Koostas: Aivi Meister

*Augusti esimene reede on rahvusvaheline õllepäev

Kõikide õigesti vastanute vahel loosime välja Talupoe kinkekaardi

26. juulil ilmunud suure ristsõna vastus on „MINU ESIMESED TRIIBULISED“. Elis Aunaste raamatu võitis EGE ÕIS

Saada ristsõna vastus hiljemalt 7. augustiks e-postile: kuulutused@sonumid.ee (märksõnaga "täiskasvanute ristsõna" või "lasteristsõna") või Raplamaa Sõnumite toimetusse aadressil Viljandi mnt 6, Rapla 79511. NB! Loosimises osalevad ainult märksõnaga vastused.

Auhinnad saab kätte toimetusest kahe nädala jooksul.

TÄISKASVANUTE RISTSÕNA VASTUSE KUPONG

Vastus

.....

.....

Nimi

LASTE RISTSÕNA VASTUSE KUPONG

VASTUS

NIMI

.....

LASTELE

AUHINNAKS

SASSIS SÕNAD.

LAHENDUSE SAAD ÜLEVALT ALLA VÄRVILISTEST RUUTUDEST

ÕIGESTI VASTASID:

BRIT MARI SINISALU
EVALIISA POOLA
TRIINE TOMINGAS
MIA MARIA MARINESCU
GRETHEL LEHTMAA
SANDER OLUP
MARILIIS OJAVEE
ROLAND KLAAS

LISANN TERRAS
ARON TERRAS
PETRA VALTU
KERLI HIETAM
KÄROLIIS HIETAM
HELINA BAKAJEV
MAILIS RAIDMA
BERIT LIIMANN
MARGO PULVER
LISETE PÄRTEL

KRISTIINE-MARII TUUGA
LIISA PATA
RAUL PATA
TAAVI MIKKOLT
LISANNA ALLIKA
SUSANNA LIISA KUUSEÕIS
HANS ALBERT KUUSEÕIS
KRISTOFER ERIC KUUSEÕIS

JOOGITOPSI VÕITIS
SANDER OLUP
EELMISE MÕISTATUSE VASTUS
OLI „NAERUPALL“

Unustatud ja unustamatu IDA-VIRUMAA

Põhjaranniku imelised rannad.

Fotod, tekst ja kujundus:
Siim Solman

Eestlastel on ütlus, et enne, kui välismaale kipud, käi ära Kapa-Kohilas. Täiendaksin seda ja ütleks, et enne, kui sa pole Ida-Virumaal käinud, pole sa Eestit näinud.

Eestis reisides me eestlastena justkui teame juba, mida oodata ja eeldada. Meil on palju puhast loodust, palju turismitalusid ja erinevaid atraktiivseid ning kultuuriküllaseid paiku. Reis Ida-Virumaale on justkui omast mullist väljaastumine, mugava ja tavapärase seljatamine. See paik pakub kahtlemata kuhjaga lumivaid loodusvaateid, aga ka kaugete aegade karmi, ilustamata reaalsust kõige puhtamas eheduses.

Aidu veespordikeskus on nagu paik teiselt planeedilt. Kohtla-Nõmme kaevandusmuuseum viib sind sõna otseses mõttes kõhedasse maapõue. Kiviõli tuhamäed on paik, kus saab elamusi, mis omased vaid sellele paigale. Ehedaid hüljatud asulaid, mis iga fotograafi unistus, leiab vaid siit Eestimaa nurgast. Ja loomulikult uskumatult ilus loodus, rannik ja meri.

Seda lihtsalt peab ise nägema ja kogema.

Valaste juga on Eesti kõrgeim. 30.5m

Kunagine megakopp on nüüd eksponaat kaevandusmuuseumis.

Omaette vaatamisväärsused on Viivikonna ja Sompa hüljatud asulad.

Kohtla-Nõmme kaevandusmuuseum.

ISSN 2228-1886

Sõnumid

Rapla 79511, Viljandi mnt 6, tel 489 2133, 5567 3260
Tellimine, reklaam ja kuulutused 489 2130, 5551 1084
faks 489 2135, e-post: info@sonumid.ee,
kodulehekülg: www.sonumid.ee

Peatoimetaja: Tõnis Tõnisson
Tegevtoimetaja: Inge Põlma (489 2244)
Ajakirjanikud: Siim Jõgis (489 2132), Mariliis Vest (489 2137), Stina Andok, Katri Reinsalu (489 2246), Helerin Värönen (489 2132), Haldi Ellam
Tehnilise toimetuse juhataja: Siim Solman (489 2138)
Kujundaja: Grete Vaikmaa (489 2138)
Keeletoimetaja: Liivi Jegorov (489 2138)
Reklaamitoimetuse juht: Ulvi Salumäe (489 2130). **Reklaamijuht:** Kadri Paju (489 2130)
Raamatupidaja: Juulija Kuun (489 2133)

Toimetusel on õigus kirju ja kaastöid nende selguse huvides toimetada ning lühendada. Kaastöid ei tagastata ega retsenseerita. Honoreeritakse tellitud kaastöid. Raplamaa Sõnumeid on võimalik tellida Eesti Posti sidejaoskondadest, raamatukogudest, toimetuse reklaamiosakonnast ja internetis Raplamaa Sõnumite koduleheküljel. Toimetus võtab vastu ka telefonitsi esitatud tellimusi. Kuulutuste ja reklaami vastuvõtt tööpäeviti 8.30 - 17 Viljandi mnt 6, Rapla. Tel 489 2130, faks 489 2135.

Väljaandja: OÜ Nädaline. **Trükk AS Printall.** Kaebuste korral ajalehe sisu kohta võite pöörduda Pressinõukogusse: pn@eal.ee või tel 646 3363